

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA

PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI DAN
PENGURUSAN KEWANGAN KEMENTERIAN/
JABATAN/AGENSI

NEGERI SARAWAK
TAHUN 2014

JABATAN AUDIT NEGARA MALAYSIA

LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA TAHUN 2014

**PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI DAN
PENGURUSAN KEWANGAN KEMENTERIAN/JABATAN/AGENSI
NEGERI SARAWAK**

**Jabatan Audit Negara
Malaysia**

KANDUNGAN

KANDUNGAN

PERKARA	MUKA SURAT
KATA PENDAHULUAN	vii
INTISARI LAPORAN	xi
BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014	
Pendahuluan	3
Objektif Dan Metodologi Pengauditan	3
Pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2014	4
BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI	
Latar Belakang	7
Kedudukan Kewangan Kerajaan Negeri	7
Kumpulan Wang Disatukan	7
Wang Awam	9
Akaun Hasil Disatukan	10
Akaun Pinjaman Disatukan	18
Akaun Amanah Disatukan	19
Penyata Akaun Memorandum	27
Rumusan Dan Syor Audit	37
BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI	
Projek Pembangunan Kerajaan Negeri	41
Rumusan	43
BAHAGIAN IV - PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN KEMENTERIAN/ JABATAN/AGENSI NEGERI	
Latar Belakang	47
Penambahbaikan Pengurusan Kewangan Oleh Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri	47

PERKARA**MUKA SURAT**

Pengurusan Kewangan Berdasarkan Indeks Akauntabiliti	47
Objektif Pengauditan	48
Skop Dan Metodologi Pengauditan	48
Kawalan Utama	49
Penemuan Audit	60
Pemeriksaan Audit Mengejut	71
Syor Audit	79

**BAHAGIAN V - PENYERAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN
DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI**

Pendahuluan	83
Pengauditan Penyata Kewangan	83
Kedudukan Penyerahan Penyata Kewangan	83
Pengesahan Penyata Kewangan	84
Pembentangan Penyata Kewangan	84
Prestasi Kewangan	84
Syor Audit	96

**BAHAGIAN VI - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA
DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA
WANG AWAM NEGERI**

Pembentangan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri; Dan Aktiviti Kementerian/Jabatan/ Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri	101
Mesyuarat Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri	101
PENUTUP	105

LAMPIRAN

I Sijil Ketua Audit Negara	109
II Pernyataan Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak Dan Akauntan Negeri Sarawak	110
III Penyata Kedudukan Kewangan	111
IV Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai	112
V Penyata Prestasi Kewangan	114
VI Penyata Akaun Memorandum	115
VII Nota Kepada Penyata Kewangan	116

KATA PENDAHULUAN

KATA PENDAHULUAN

---

1. Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit 1957 menghendaki Ketua Audit Negara mengaudit Penyata Kewangan Kerajaan Persekutuan/Negeri/Agensi dan mengemukakan Laporan mengenainya kepada Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong dan Tuan Yang Terutama Yang di-Pertua Negeri Sarawak. Seri Paduka Baginda Yang di-Pertuan Agong akan menitahkan supaya Laporan itu dibentangkan di Parlimen manakala Tuan Yang Terutama Yang di-Pertua Negeri Sarawak akan memperkenankan untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak.
2. Laporan saya ini adalah mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sarawak Tahun 2014 disediakan hasil daripada pengauditan yang dijalankan di Jabatan Perbendaharaan Negeri dan beberapa Kementerian/Jabatan/ Agensi Negeri sepanjang tahun 2014. Bagi tujuan pengesahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2014, pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen yang berkaitan dengan pembayaran dan terimaan telah dijalankan di Jabatan Perbendaharaan Negeri.
3. Pengauditan terhadap penyata kewangan adalah dibuat dengan berpandukan kepada Piawaian Perakaunan Kerajaan dan bertujuan untuk memberi pendapat sama ada Penyata Kewangan Negeri Sarawak bagi tahun berkenaan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama serta rekod perakuanan mengenainya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Manakala pengauditan terhadap pengurusan kewangan adalah bertujuan untuk menilai sama ada pengurusan kewangan di Kementerian/Jabatan/ Agensi Negeri dilaksanakan mengikut undang-undang dan peraturan kewangan khususnya berhubung dengan kawalan pengurusan, bajet, terimaan, perbelanjaan, kumpulan wang amanah/akaun amanah/deposit, aset dan stor, pinjaman, pelaburan dan penyediaan Penyata Kewangan.
4. Di samping memenuhi kehendak perundangan, saya berharap Laporan ini dapat dijadikan sebagai salah satu asas untuk memperbaiki segala kelemahan dan meningkatkan lagi tahap pengurusan wang awam. Ini penting untuk menjamin setiap Ringgit Malaysia yang dipungut dan dibelanjakan akan dapat menyumbang kepada pembangunan dan keselesaan hidup rakyat.

5. Saya ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada semua pegawai Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri Sarawak yang telah memberikan kerjasama kepada pegawai saya sepanjang pengauditan dijalankan. Saya juga ingin melahirkan penghargaan dan terima kasih kepada pegawai saya yang telah berusaha gigih serta memberikan sepenuh komitmen untuk menyiapkan Laporan ini.

(TAN SRI HAJI AMBRIN BIN BUANG)

~~Ketua Audit Negara~~

~~Malaysia~~

Putrajaya

15 Julai 2015

INTISARI LAPORAN

INTISARI LAPORAN

BAHAGIAN I - PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014

1. Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 telah disahkan. Dokumen sokongan bagi mengesahkan semua angka telah disediakan dengan sewajarnya. Rekod perakaunannya juga diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini. Secara keseluruhannya, Penyata Kewangan tersebut menunjukkan gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri pada akhir tahun 2014.

BAHAGIAN II - ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

2. Secara keseluruhannya, analisis Audit mendapati kedudukan kewangan Kerajaan Negeri adalah kukuh. Baki terkumpul Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2014 adalah RM27.03 bilion, meningkat sejumlah RM3.67 bilion berbanding RM23.36 bilion pada akhir tahun 2013. Pada tahun 2014, Kerajaan Negeri mencatatkan surplus sejumlah RM3.05 bilion berbanding RM2.13 bilion pada tahun 2013. Kutipan hasil meningkat sejumlah RM1.74 bilion atau 24.3% menjadi RM8.90 bilion berbanding RM7.16 bilion pada tahun 2013. Tunggakan hasil juga meningkat sejumlah RM72.16 juta atau 42.8% menjadi RM240.69 juta daripada RM168.53 juta pada tahun 2013. Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada keseluruhannya meningkat sejumlah RM813.67 juta atau 16.2% iaitu daripada RM5.03 bilion pada tahun 2013 kepada RM5.85 bilion pada tahun 2014.

3. Baki Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM24.77 juta atau 1% daripada RM2.47 bilion pada tahun 2013 kepada RM2.45 bilion pada tahun 2014. Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Boleh Dituntut turut meningkat sejumlah RM57.52 juta atau 8.4% daripada RM684 juta pada tahun 2013 kepada RM741.52 juta pada tahun 2014. Pelaburan saham menurun RM21.56 juta atau 0.5% pada tahun 2014 dan pulangan pelaburan saham dalam syarikat awam dan tidak tersenarai meningkat sejumlah RM1.01 bilion kepada RM2.99 bilion pada tahun 2014 berbanding RM1.98 bilion pada tahun 2013. Jumlah hutang awam meningkat sejumlah RM63.03 juta atau 2.8% menjadi RM2.33 bilion berbanding RM2.27 bilion pada tahun 2013. Tunggakan hutang awam oleh Kerajaan Negeri pada tahun 2014 ialah RM32.23 juta.

BAHAGIAN III - RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

4. Prestasi pencapaian perbelanjaan projek pembangunan Kerajaan Negeri di bawah Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMKe-10) adalah baik di mana sejumlah RM12.88 bilion atau 84.4% daripada RM15.26 bilion telah dibelanjakan sehingga tahun 2014. Walau

bagaimanapun, dari segi prestasi projek fizikal hanya 149 atau 41.7% daripada 357 projek telah siap dilaksanakan.

BAHAGIAN IV - PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN KEMENTERIAN/JABATAN/AGENSI KERAJAAN NEGERI

5. Pada tahun 2014, Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan pengurusan kewangan terhadap 44 Kementerian/Jabatan/Agenzi Kerajaan Negeri Sarawak berbanding 26 Jabatan/Agenzi Kerajaan Negeri pada tahun 2013. Pencapaian Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agenzi Kerajaan Negeri Sarawak pada tahun 2014 secara keseluruhannya adalah baik. Hasil pengauditan pada tahun 2014 mendapat 16 Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri diberikan penarafan pada tahap pencapaian sangat baik dan 28 Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri berada pada tahap baik.

BAHAGIAN V - PENYERAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

6. Pada keseluruhannya, penyerahan dan penyediaan Penyata Kewangan Tahun 2014 bagi 24 Badan Berkanun Negeri (BBN), 25 Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) dan Majlis Islam Sarawak (MIS) setakat 30 April 2015 adalah memuaskan. Setakat 30 Jun 2015, 24 BBN, 25 PBT dan MIS telah menyerahkan Penyata Kewangan Tahun 2014. Semua Penyata Kewangan Tahun 2013 telah disahkan dan diberi Sijil Tanpa Teguran. Setakat 27 April 2015, semua Penyata Kewangan Tahun 2013 BBN dan PBT telah dibentangkan.

7. Pada keseluruhannya, kedudukan kewangan tahun 2014 bagi BBN adalah memuaskan berbanding tahun 2013. Pada akhir tahun 2014, surplus pendapatan terkumpul atau keuntungan terkumpul BBN meningkat sejumlah RM164.26 juta atau 6.1%, lebih jumlah aset meningkat sejumlah RM610.19 juta atau 8.6%, aset semasa bersih meningkat sejumlah RM182.84 juta atau 6.4% dan surplus pendapatan tahun semasa meningkat sejumlah RM14.91 juta atau 9.5% berbanding tahun 2013. Pada 31 Disember 2014, sebanyak 30 daripada 51 anak syarikat BBN yang aktif telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya berjumlah RM570.01 juta dan 21 anak syarikat BBN yang aktif telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan berjumlah RM258.85 juta. Sebanyak 8 daripada 21 anak syarikat BBN yang dorman telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya berjumlah RM2.77 juta dan 13 anak syarikat BBN yang dorman telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan berjumlah RM16.11 juta. Pada keseluruhannya, PBT mencatatkan surplus sejumlah RM4.47 juta pada tahun 2014. Tunggakan cukai taksiran telah meningkat sejumlah RM7.63 juta atau 10.2% daripada sejumlah RM74.84 juta pada tahun 2013 menjadi sejumlah RM82.47 juta pada tahun 2014.

**BAHAGIAN VI - PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN
MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM
NEGERI**

8. Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sarawak Tahun 2013 dan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2013 Siri 3 serta tahun 2014 Siri 1 dan Siri 2 belum lagi dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak. Sepanjang tahun 2014, Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Sarawak telah bermesyuarat kali ke 47 dan 48 masing-masing pada 8 hingga 11 September dan 24 hingga 26 September 2014 untuk membincangkan perkara yang dibangkitkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri Sarawak Tahun 2011 dan 2012 serta Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agensi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2011 dan 2012 Siri 1 hingga 3. Laporan Mesyuarat Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri ke 47 dan 48 tersebut yang membincangkan mengenai Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2011 dan 2012 masih belum dibentang di Dewan Undangan Negeri.

BAHAGIAN I

PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014

BAHAGIAN I

PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014

---

1. PENDAHULUAN

1.1. Seksyen 16(1) Akta Tatacara Kewangan, 1957 menghendaki Pihak Berkuasa Kewangan Negeri menyediakan Penyata Kewangan secepat mungkin selepas penutupan akaun bagi tahun berkenaan. Penyata tersebut hendaklah dikemukakan kepada Ketua Audit Negara untuk pengauditan sebelum 31 Julai tahun berikutnya seperti mana diperuntukkan di bawah Seksyen 9 Akta Audit, 1957.

1.2. Selaras dengan peruntukan undang-undang tersebut, Pegawai Kewangan Negeri telah mengemukakan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 kepada Jabatan Audit Negara pada **18 Februari 2015**. Penyata tersebut melaporkan semua urus niaga kewangan asas tunai bagi tahun 2014 yang berkaitan dengan sumber dan penggunaan wang awam. Penyata tersebut mengandungi Pernyataan Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak Dan Akauntan Negeri Sarawak, Laporan Akauntan Negeri, Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Penyata Kewangan.

1.3. Penyata Prestasi Kewangan menunjukkan lebihan atau kurangan hasil keseluruhan berbanding jumlah perbelanjaan mengurus dan pembangunan serta sumber pembiayaannya. Penyata ini juga menunjukkan pergerakan dana dalam Pinjaman dan Bantuan Luar Negeri, Terimaan Balik Pinjaman dan Pelbagai Terimaan serta perubahan Tunai, Pelaburan dan Amanah.

1.4. Penyata Akaun Memorandum adalah akaun yang menunjukkan kedudukan aset dan tanggungan Kerajaan Negeri. Aset Kerajaan Negeri merangkumi Pinjaman Boleh Dituntut, Pelaburan dan Tuggakan Hasil Negeri. Manakala tanggungan Kerajaan Negeri pula terdiri daripada Hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan.

1.5. Nota Kepada Penyata Kewangan menunjukkan dasar perakaunan, nota penjelasan serta maklumat lain yang perlu didedahkan.

2. OBJEKTIF DAN METODOLOGI PENG AUDITAN

2.1. Pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 adalah untuk memberi pendapat sama ada penyata itu menggambarkan kedudukan kewangan yang benar dan saksama serta rekod perakaunan yang berkaitan telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

2.2. Pengauditan terhadap sistem perakaunan dan dokumen dijalankan secara berterusan sepanjang tahun 2014. Teguran Audit mengenainya telah dibangkitkan melalui pemerhatian Audit dengan pihak Perbendaharaan Negeri dan Kementerian/Jabatan sebaik sahaja sesuatu pengauditan selesai dijalankan.

2.3. *Exit Conference* bersama YB Setiausaha Kerajaan Negeri, YBhg. Setiausaha Kewangan Negeri, Yang Arif Penasihat Undang-undang, Ketua Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri telah diadakan pada 15 Mei 2015.

3. PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014

3.1. Pengauditan penyata kewangan Kerajaan Negeri telah dilaksanakan mengikut Akta Audit 1957 dan berasaskan kepada piawaian pengauditan yang diluluskan serta *International Standards of Supreme Audit Institutions* (ISSAI) 1000. Akta dan Piawaian tersebut menghendaki pengauditan dirancang dan dilaksanakan bagi mendapat kepastian yang munasabah sama ada Penyata Kewangan adalah bebas daripada kesilapan dan ketinggalan yang ketara. Pengauditan Penyata Kewangan termasuk memeriksa rekod secara semak uji, menyemak bukti yang menyokong angka dan memastikan penzahiran yang mencukupi dalam persembahan Penyata Kewangan.

3.2. Persembahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2014 adalah selaras dengan Piawaian Perakaunan Kerajaan yang dikeluarkan oleh Akauntan Negara Malaysia pada bulan Disember 2011. **Pada pendapat Audit, Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak pada keseluruhannya menunjukkan gambaran yang benar dan saksama tentang kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 dan rekod perakaunannya telah diselenggara dengan teratur dan kemas kini.** Sijil Ketua Audit Negara mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang disertakan bersama dengan Pernyataan Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak Dan Akauntan Negeri Sarawak, Laporan Akauntan Negeri, Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan Dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan, Penyata Akaun Memorandum dan Nota Kepada Akaun adalah seperti di **Lampiran I** hingga **Lampiran VII**.

BAHAGIAN II

ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN II

ANALISIS KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

---

4. LATAR BELAKANG

Jabatan Audit Negara di samping mengesahkan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Tahun 2014, juga membuat analisis mengikut prinsip asas perakaunan tunai ubah suai terhadap data kewangan bagi menentukan tahap prestasi kewangan Kerajaan Negeri. Hasil analisis yang dijalankan adalah berdasarkan Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Prestasi Kewangan dan Penyata Akaun Memorandum serta maklumat kewangan yang berkaitan.

4.1. KEDUDUKAN KEWANGAN KERAJAAN NEGERI

Penyata Kedudukan Kewangan Kerajaan Negeri ini menunjukkan pegangan Wang Awam di bawah Kumpulan Wang Disatukan. Wang Awam terdiri daripada Wang Tunai dan Pelaburan yang dipegang bagi Kumpulan Wang Disatukan melalui Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan.

4.2. KUMPULAN WANG DISATUKAN

4.2.1. Kumpulan Wang Disatukan terdiri daripada 3 akaun iaitu Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan. Mengikut Penyata Kedudukan Kewangan, baki Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2014 adalah berjumlah RM27.03 bilion. Jumlah ini adalah dalam bentuk wang tunai dan pelaburan. Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi tahun 2014 berbanding 2013 adalah seperti di **Jadual 4.1**.

Jadual 4.1
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Butiran	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Akaun Hasil Disatukan	17,151.23	20,202.49	3,051.26	17.8
2.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	6,207.96	6,822.58	614.62	9.9
	a. Kumpulan Wang Amanah				
	i. Kumpulan Wang Pembangunan	3,589.67	4,208.70	619.03	17.2
	ii. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	1,792.27	1,771.65	-20.62	-1.2
	iii. Kumpulan Wang Amanah Awam	204.52	202.24	-2.28	-1.1
	b. Deposit	452.39	461.03	8.64	1.9
	c. Akaun Kena Bayar	169.11	178.96	9.85	5.8
3.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.0
Jumlah		23,359.19	27,025.07	3,665.88	15.7

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.2.2. Analisis Audit mendapati, baki Kumpulan Wang Disatukan Kerajaan Negeri meningkat RM3.67 bilion atau 15.7% iaitu daripada RM23.36 bilion pada tahun 2013 menjadi RM27.03 bilion pada tahun 2014. Peningkatan ini disumbangkan dari surplus Akaun Hasil Disatukan berjumlah RM3.05 bilion dan lebih dari Akaun Amanah Disatukan berjumlah RM614.62 juta.

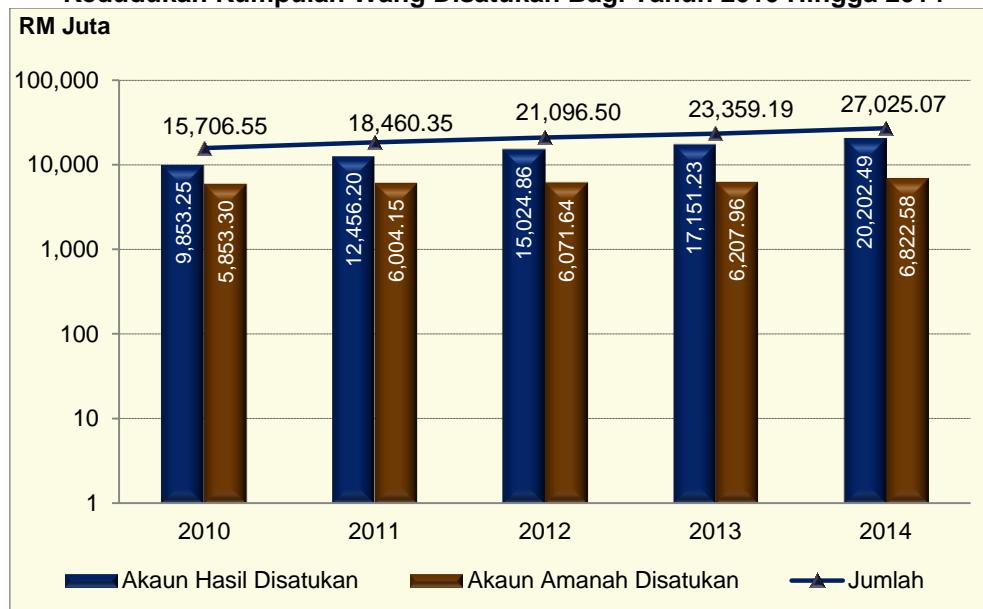
4.2.3. Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan bagi tahun 2010 hingga 2014 adalah seperti di **Jadual 4.2** dan **Carta 4.1**. Kedudukan tahun 2014 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.2
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Butiran	Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Akaun Hasil Disatukan	9,853.25	12,456.20	15,024.86	17,151.23	20,202.49
2.	Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada:	5,853.30	6,004.15	6,071.64	6,207.96	6,822.58
	a. Kumpulan Wang Amanah					
	i. Kumpulan Wang Pembangunan	2,975.60	3,183.78	3,376.60	3,589.67	4,208.70
	ii. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	1,800.86	1,804.58	1,897.51	1,792.27	1,771.65
	iii. Kumpulan Wang Amanah Awam	267.61	239.75	216.38	204.52	202.24
	b. Deposit	505.07	612.52	367.17	452.39	461.03
	c. Akaun Kena Bayar	304.16	163.52	213.98	169.11	178.96
3.	Akaun Pinjaman Disatukan	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Jumlah		15,706.55	18,460.35	21,096.50	23,359.19	27,025.07

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.1
Kedudukan Kumpulan Wang Disatukan Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.3. WANG AWAM

4.3.1. Pelaburan

4.3.1.1. Mengikut Seksyen 8(3)(b), Akta Tatacara Kewangan 1957, Kerajaan Negeri dibenarkan melabur dalam deposit di institusi kewangan yang diluluskan dan pelaburan lain yang dibenarkan sekiranya mempunyai lebihan wang. Pelaburan Kumpulan Wang Amanah pula adalah pelaburan yang dibuat daripada Kumpulan Wang Amanah/Akaun Amanah selaras dengan Seksyen 9 dan 10, Akta Tatacara Kewangan 1957, Arahan Amanah dan Peraturan yang berkuatkuasa. Pelaburan Am adalah semua pelaburan yang dibuat daripada lebihan Kumpulan Wang Disatukan selain daripada pelaburan Kumpulan Wang Amanah.

4.3.1.2. Kedudukan pelaburan menunjukkan peningkatan RM3.70 bilion atau 15.9% daripada RM23.27 bilion pada akhir tahun 2013 menjadi RM26.97 bilion pada akhir tahun 2014. Pulangan pelaburan meningkat RM270.83 juta atau 37.7% berbanding RM718.53 juta pada tahun 2013 menjadi RM989.36 juta pada tahun 2014. Peningkatan pulangan pelaburan ini disebabkan pertambahan jumlah pelaburan. Analisis perbandingan pelaburan Kerajaan Negeri bagi tahun 2014 berbanding 2013 adalah seperti di **Jadual 4.3**.

Jadual 4.3
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Pelaburan	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Pelaburan Am				
	a. Simpanan Tetap	22,957.50	26,611.00	3,653.50	15.9
	b. Unit Saham	89.44	91.23	1.79	2.0
2.	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah				
	a. Simpanan Tetap	118.62	178.33	59.71	50.3
	b. Unit Saham	106.21	87.85	-18.36	-17.3
Jumlah		23,271.77	26,968.41	3,696.64	15.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

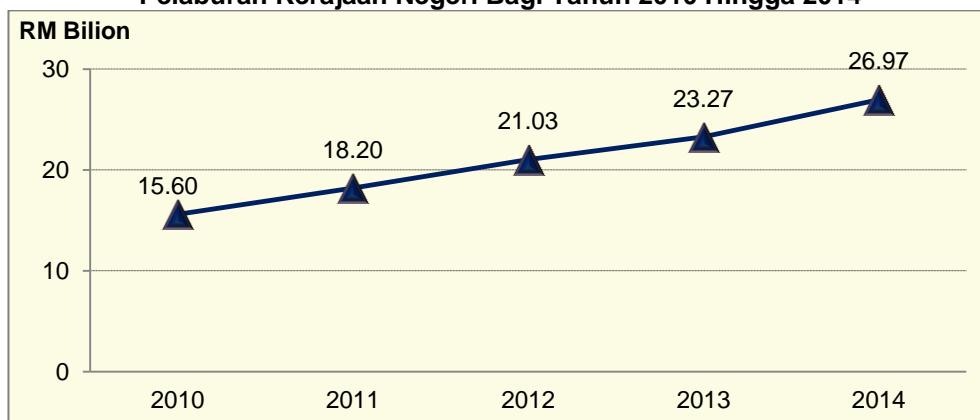
4.3.1.3. Analisis perbandingan kedudukan pelaburan menunjukkan peningkatan berterusan pelaburan setiap tahun bagi tahun 2010 hingga 2014 seperti di **Jadual 4.4** dan **Carta 4.2**. Kedudukan pelaburan Kerajaan Negeri pada tahun 2014 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.4
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Butiran	Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Pelaburan Am	15,118.17	17,969.30	20,600.19	23,046.94	26,702.23
2.	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah	483.73	234.95	426.09	224.83	266.18
	Jumlah	15,601.90	18,204.25	21,026.28	23,271.77	26,968.41

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.2
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4. AKAUN HASIL DISATUKAN

4.4.1. Akaun Hasil Disatukan merupakan penyata yang menunjukkan jumlah hasil dan perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri bagi satu tahun kewangan. Akaun ini ditubuhkan mengikut Perkara 97 dan Perkara 98, Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7(a), Akta Tatacara Kewangan 1957.

4.4.2. Kerajaan Negeri mengakhiri tahun kewangan 2014 dengan baki Akaun Hasil Disatukan berjumlah RM20.20 bilion yang mencatatkan surplus berjumlah RM3.05 bilion berbanding surplus berjumlah RM2.13 bilion pada tahun 2013. Surplus ini berpunca daripada hasil yang diperoleh berjumlah RM8.90 bilion berbanding perbelanjaan berjumlah RM5.85 bilion pada tahun 2014. Kedudukan Akaun Hasil Disatukan pada tahun 2014 berbanding tahun 2013 adalah seperti di **Jadual 4.5**.

Jadual 4.5
Akaun Hasil Disatukan Pada Tahun 2014 Berbanding 2013

Perkara	Tahun		Perubahan	
	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Pada 1 Januari	15,024.87	17,151.23	2,126.36	14.2
Hasil	7,163.03	8,901.60	1,738.57	24.3
Perbelanjaan Mengurus	5,036.67	5,850.34	813.67	16.2
Surplus Bagi Tahun	2,126.36	3,051.26	924.90	43.5
Baki Pada 31 Disember	17,151.23	20,202.49	3,051.26	17.8

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.3. Prestasi Akaun Hasil Disatukan bagi tempoh 5 tahun dari tahun 2010 hingga 2014 adalah seperti di **Jadual 4.6** dan **Carta 4.3**. Surplus yang direkodkan pada tahun 2014 adalah surplus yang tertinggi pernah direkodkan dalam tempoh 5 tahun. Begitu juga baki akhir Hasil Disatukan pada tahun 2014 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.6
Akaun Hasil Disatukan Pada Tahun 2010 Hingga 2014

Perkara	Tahun				
	2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
Baki Pada 1 Januari	7,635.68	9,853.25	12,456.19	15,024.87	17,151.23
Hasil	5,606.74	6,627.14	7,187.43	7,163.03	8,901.60
Perbelanjaan Mengurus	3,389.17	4,024.20	4,618.76	5,036.67	5,850.34
Surplus	2,217.57	2,602.94	2,568.67	2,126.36	3,051.26
Baki Pada 31 Disember	9,853.25	12,456.19	15,024.86	17,151.23	20,202.49

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.3
Trend Akaun Hasil Disatukan Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.4. Pencapaian hasil berbanding perbelanjaan mengurus menunjukkan Akaun Hasil Disatukan meningkat secara berterusan dari tahun 2010 hingga 2014. Akaun Hasil Disatukan pada tahun 2014 mencatatkan peningkatan surplus sejumlah RM924.90 juta atau 43.5% berbanding tahun 2013.

4.4.5. Hasil

4.4.5.1. Hasil Kerajaan Negeri terdiri daripada Hasil Cukai, Hasil Bukan Cukai, Terimaan Bukan Hasil serta Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik. Hasil Cukai ialah hasil yang dikutip berdasarkan perundangan yang diluluskan oleh Parlimen atau Dewan Undangan Negeri. Hasil Bukan Cukai ialah hasil yang dikutip bagi perkhidmatan yang disediakan oleh Kerajaan untuk rakyat. Terimaan Bukan Hasil pula ialah kutipan yang bukan berdasarkan mana-mana akta atau perundangan. Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik merupakan pemberian, caruman dan pulangan balik perbelanjaan yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan.

4.4.5.2. Kerajaan Negeri menganggarkan RM6.23 bilion kutipan hasil pada tahun 2014. Pada keseluruhannya, hasil yang dikutip oleh Kerajaan Negeri pada tahun 2014 berjumlah RM8.90 bilion telah meningkat dengan ketara iaitu RM1.74 bilion atau 24.3% berbanding RM7.16 bilion pada tahun 2013 seperti di **Jadual 4.7**.

Jadual 4.7
Pungutan Hasil Negeri Pada Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Hasil Bukan Cukai	5,853.14	7,454.46	1,601.32	27.4
2.	Hasil Cukai	1,172.73	1,292.40	119.67	10.2
3.	Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik	125.52	135.30	9.78	7.8
4.	Terimaan Bukan Hasil	11.64	19.44	7.80	67.0
Jumlah		7,163.03	8,901.60	1,738.57	24.3

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.5.3. Analisis Audit mendapati Hasil Bukan Cukai menunjukkan peningkatan paling ketara yang menyumbang kepada peningkatan hasil secara keseluruhan iaitu RM1.60 bilion pada tahun 2014 berbanding tahun 2013.

4.4.5.4. Analisis Peningkatan Dan Penurunan Hasil Ketara

a. Peningkatan Hasil Ketara

Analisis Audit terhadap hasil yang menunjukkan peningkatan ketara melebihi 10% mendapati 44 butiran menunjukkan peningkatan antara RM800 hingga RM1.01 bilion. Lima butiran hasil yang telah mencatat peningkatan ketara pada tahun 2014 berbanding tahun 2013 adalah seperti di **Jadual 4.8**.

Jadual 4.8
Peningkatan Hasil Yang Ketara Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan		Punca
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Dividen	1,977.11	2,990.84	1,013.73	51.3	Peningkatan hasil kutipan dividen adalah disebabkan pembayaran dividen yang tinggi oleh MLNG, MLNG Dua dan MLNG Tiga dalam tahun 2014. Jumlah keseluruhan diterima daripada MLNG, MLNG Dua dan MLNG Tiga untuk tahun 2014 adalah RM2.84 bilion
2.	Hasil Dan Faedah Dari Pasaran Kewangan	718.53	989.36	270.83	37.7	Peningkatan adalah disebabkan oleh: 1. Jumlah dana yang dilaburkan dalam simpanan tetap telah meningkat daripada RM22,957.50 juta pada tahun 2013 kepada RM26,611 juta pada tahun 2014 2. Kadar faedah yang lebih tinggi dalam tahun 2014 iaitu di antara 3.7% hingga 4.1% berbanding dalam tahun 2013 iaitu di antara 3.4% hingga 3.5%.

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan		Punca
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
3.	Minyak Sawit Mentah	325.86	386.11	60.25	18.5	Peningkatan jumlah hasil Cukai Jualan Negeri ke atas minyak sawit mentah adalah antara lain disebabkan oleh peningkatan purata harga pasaran minyak sawit mentah pada tahun 2014. Peningkatan ini juga disebabkan pertambahan bilangan syarikat mendaftar sebagai pengeluar minyak sawit mentah
4.	Royalti Air	51.24	74.31	23.07	45.0	Peningkatan disebabkan penggunaan air mentah untuk menjana Bakun Hidroelektrik dan bayaran tunggakan royalti bagi tahun 2013
5.	Minyak Isi Sawit	20.62	34.54	13.92	67.5	Peningkatan jumlah hasil Cukai Jualan Negeri bagi minyak isi sawit adalah antara lain disebabkan peningkatan purata harga pasaran pada tahun 2014 berbanding tahun 2013

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Berkennaan

b. Penurunan Hasil Ketara

Analisis Audit terhadap hasil yang mencatat penurunan melebihi 10% mendapati 35 butiran menunjukkan penurunan antara RM200 hingga RM13.87 juta. Lima butiran hasil yang telah mencatat penurunan ketara pada tahun 2014 berbanding tahun 2013 adalah seperti di **Jadual 4.9**.

Jadual 4.9
Penurunan Hasil Yang Ketara Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Butiran Hasil	Tahun		Perubahan		Punca
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)	
1.	Sewa Pajakan Tanah Kerajaan	11.50	6.65	4.85	42.2	Penurunan disebabkan tanah di Piasau Camp, Miri yang telah disewa kepada Petronas telah diserahkan kepada Kerajaan Negeri
2.	Pemberian Jabatan Haiwan	4.27	3.25	1.02	23.9	Pemberian Jabatan Haiwan adalah berdasarkan kepada 50% perbelanjaan sebenar bagi tahun sebelumnya (iaitu 2013). Penurunan adalah disebabkan perbelanjaan sebenar bagi tahun 2013 untuk Jabatan Pertanian (Haiwan) adalah kurang daripada perbelanjaan sebenar tahun 2012
3.	Loteri	125.65	111.77	13.88	11.0	Penurunan hasil Cukai Jualan Negeri bagi Loteri disebabkan penurunan jualan tiket loteri dalam tahun 2014
4.	Bangunan-bangunan Pejabat Kerajaan	27.77	24.71	3.06	11.0	Penurunan ini adalah disebabkan sebahagian sewaan bagi tahun 2014 hanya dibayar dalam tahun 2015
5.	Pemberian Hasil Pertumbuhan	17.90	16.10	1.80	10.1	Pemberian Hasil Pertumbuhan adalah berdasarkan kepada prestasi kewangan Kerajaan Persekutuan

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Berkennaan

4.4.5.5. Trend Pungutan Hasil

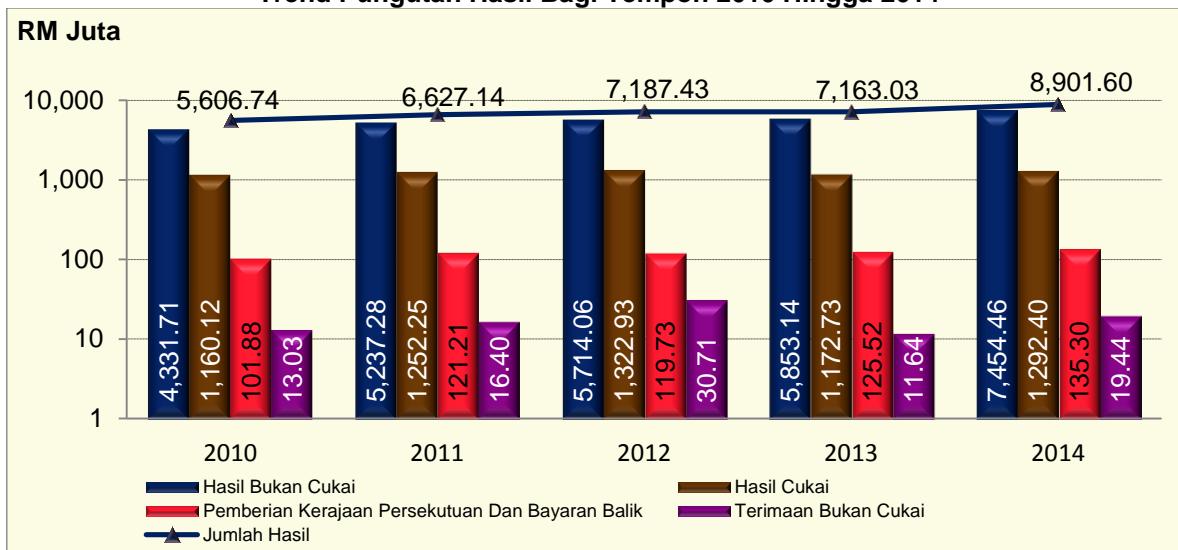
Bagi tempoh 5 tahun iaitu tahun 2010 hingga 2014, kutipan hasil telah mencatatkan peningkatan setiap tahun kecuali tahun 2013 di mana terdapat sedikit penurunan berbanding tahun 2012 seperti di **Jadual 4.10** dan **Carta 4.4**. Terimaan hasil pada tahun 2014 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.10
Trend Pungutan Hasil Bagi Tempoh Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Kategori Hasil	Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Hasil Bukan Cukai	4,331.71	5,237.28	5,714.06	5,853.14	7,454.46
2.	Hasil Cukai	1,160.12	1,252.25	1,322.93	1,172.73	1,292.40
3.	Pemberian Kerajaan Persekutuan Dan Bayaran Balik	101.88	121.21	119.73	125.52	135.30
4.	Terimaan Bukan Hasil	13.03	16.40	30.71	11.64	19.44
Jumlah		5,606.74	6,627.14	7,187.43	7,163.03	8,901.60

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.4
Trend Pungutan Hasil Bagi Tempoh 2010 Hingga 2014

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.5.6. Penyumbang Utama Hasil

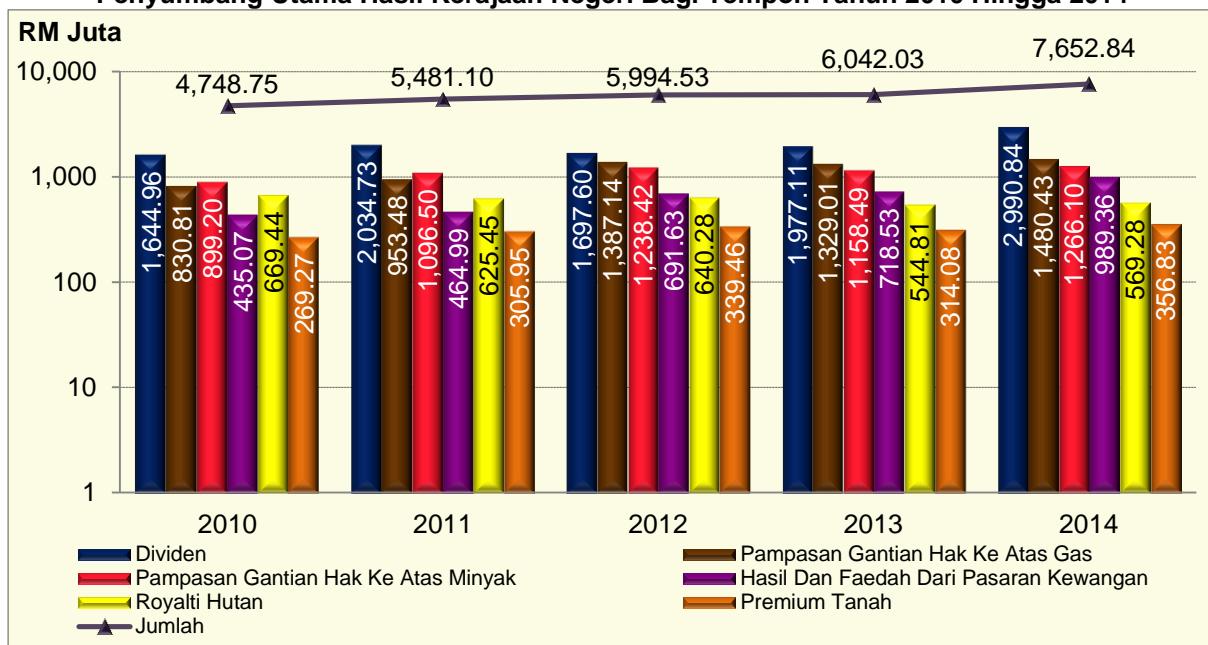
Penyumbang utama hasil Kerajaan Negeri bagi tempoh 5 tahun adalah Hasil Dividen, Pampasan Gantian Hak Ke Atas Gas, Pampasan Gantian Hak Ke Atas Minyak, Hasil Dan Faedah dari Pasaran Kewangan, Royalti Hutan dan Premium Tanah adalah seperti di **Jadual 4.11** dan **Carta 4.5**.

Jadual 4.11
Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Hasil	2010		2011		2012		2013		2014	
		(RM Juta)	(%)								
1.	Dividen	1,644.96	34.6	2,034.73	37.1	1,697.60	28.3	1,977.11	32.7	2,990.84	39.1
2.	Pampasan Gantian Hak Ke Atas Gas	830.81	17.5	953.48	17.4	1,387.14	23.1	1,329.01	22.0	1,480.43	19.3
3.	Pampasan Gantian Hak Ke Atas Minyak	899.20	18.9	1,096.50	20.0	1,238.42	20.7	1,158.49	19.2	1,266.10	16.6
4.	Hasil Dan Faedah Dari Pasaran Kewangan	435.07	9.2	464.99	8.5	691.63	11.5	718.53	11.9	989.36	12.9
5.	Royalti Hutan	669.44	14.1	625.45	11.4	640.28	10.7	544.81	9.0	569.28	7.4
6.	Premium Tanah	269.27	5.7	305.95	5.6	339.46	5.7	314.08	5.2	356.83	4.7
Jumlah		4,748.75	100	5,481.10	100	5,994.53	100	6,042.03	100	7,652.84	100

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

Carta 4.5
Penyumbang Utama Hasil Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

4.4.6. Perbelanjaan Mengurus

4.4.6.1. Hasil Kerajaan Negeri merupakan sumber utama yang digunakan bagi tujuan perbelanjaan mengurus dan pembangunan. Perbelanjaan Mengurus terdiri daripada maksud Tanggungan dan Bekalan. Bagi maksud Tanggungan, perbelanjaan dikenakan ke atas Kumpulan Wang Disatukan termasuk bayaran pencen, ganjaran, pampasan dan pembayaran hutang negeri. Maksud Bekalan ialah perbelanjaan seperti emolumen, semua kenaan kepada peruntukan belanjawan bagi perolehan barang-barang dan perkhidmatan, bayaran pindahan seperti caruman kepada Kumpulan Wang Pembangunan serta wang yang diperuntukkan kepada Badan-Badan Berkanun dan Pihak Berkuasa Tempatan melalui pemberian atau pinjaman. Pada tahun 2014, Perbelanjaan Mengurus sebenar Kerajaan Negeri adalah RM5,850.34 juta iaitu melebihi anggaran yang berjumlah RM5,746.16 juta. Lebihan perbelanjaan tersebut telah didahului daripada dana

kontigensi dan diluluskan semasa persidangan Dewan Undangan Negeri pada 24 April 2015. Kumpulan Wang Luar Jangka yang didahulukan untuk perbelanjaan mengurus digunakan bagi menampung kenaikan gaji selaras dengan pekeliling baru, perkhidmatan sewaan catar udara dan kenderaan untuk lawatan rasmi, jamuan bulan perayaan serta pembayaran kos perubatan tahun lepas. Butiran mengenai perbandingan anggaran perbelanjaan dengan perbelanjaan mengurus sebenar bagi tahun 2014 adalah seperti di **Jadual 4.12**.

Jadual 4.12
Perbandingan Anggaran Perbelanjaan Dengan Perbelanjaan Mengurus Sebenar
Bagi Tahun 2014

Bil.	Maksud Perbelanjaan	Anggaran Dipinda (RM Juta)	Perbelanjaan Sebenar (RM Juta)	Perbezaan (RM Juta)	Peratus Perbelanjaan (%)	Kontigensi (RM Juta)
1.	Emolumen	647.62	672.40	-24.78	103.8	28.35
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	562.16	589.02	-26.86	104.8	54.03
3.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	508.08	521.23	-13.15	102.6	16.15
4.	Aset	26.25	28.28	-2.03	107.7	3.17
5.	Perbelanjaan Lain	4,002.05	4,039.41	-37.36	100.9	37.51
Jumlah		5,746.16	5,850.34	-104.18	101.8	139.21

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.6.2. Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada keseluruhannya meningkat RM813.67 juta atau 16.2% iaitu daripada RM5.03 bilion pada tahun 2013 kepada RM5.85 bilion pada tahun 2014. Jumlah tersebut termasuk caruman kepada Kumpulan Wang Berkanun RM4 bilion yang meningkat RM700 juta berbanding RM3.30 bilion pada tahun 2013. Analisis Audit mendapati kategori perbelanjaan menunjukkan peningkatan antara RM1.07 juta hingga RM720.96 juta atau 3.1% hingga 21.7%. Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap menunjukkan kuantum peningkatan tertinggi iaitu RM42.43 juta atau 8.9% diikuti Perkhidmatan dan Bekalan yang meningkat RM28.72 juta atau 5.1%. Butiran adalah seperti di **Jadual 4.13**.

Jadual 4.13
Perbelanjaan Mengurus Pada Tahun 2013 Dan 2014

Bil.	Kategori Perbelanjaan	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Emolumen	651.91	672.40	20.49	3.1
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	560.30	589.02	28.72	5.1
3.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	478.80	521.23	42.43	8.9
4.	Aset	27.21	28.28	1.07	3.9
5.	Perbelanjaan Lain	3,318.45	4,039.41	720.96	21.7
Jumlah		5,036.67	5,850.34	813.67	16.2

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.4.6.3. Antara sebab peningkatan ketara bagi perbelanjaan pada tahun 2014 adalah peningkatan kos perkhidmatan catar udara, pembayaran sewaan pejabat, kenaikan gaji selaras dengan pekeliling baru serta peningkatan aktiviti rondaan dan pemantauan pembalakan haram di negeri Sarawak.

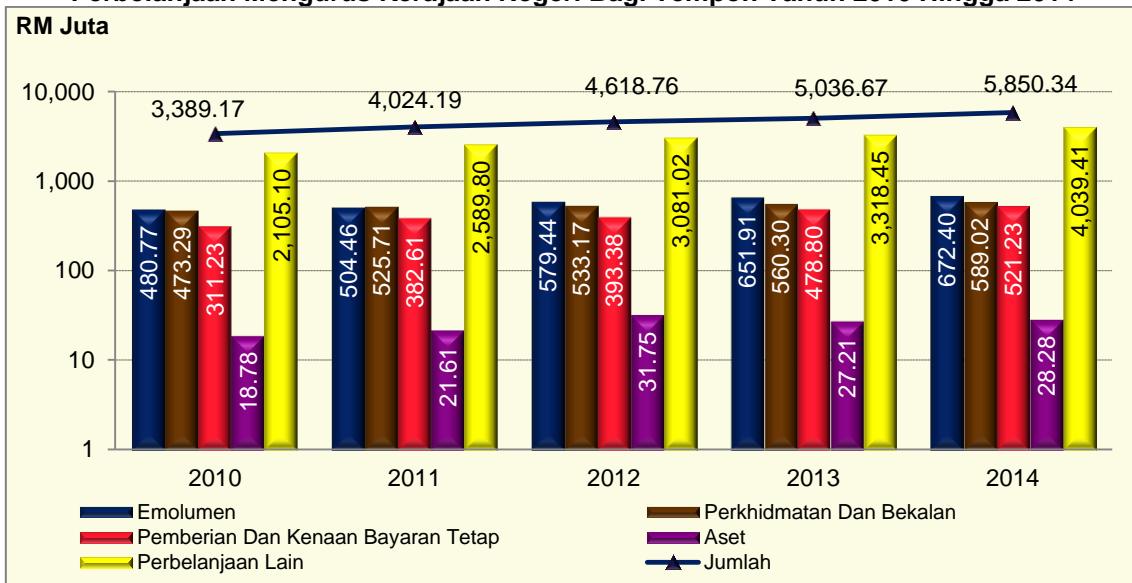
4.4.6.4. Kedudukan perbelanjaan mengurus dalam tempoh 5 tahun adalah seperti di **Jadual 4.14** dan **Carta 4.6**. Perbelanjaan mengurus bagi tahun 2014 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.14
Perbelanjaan Mengurus Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2009 Hingga 2013

Bil.	Kategori Perbelanjaan	Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Emolumen	480.77	504.46	579.44	651.91	672.40
2.	Perkhidmatan Dan Bekalan	473.29	525.71	533.17	560.30	589.02
3.	Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap	311.23	382.61	393.38	478.80	521.23
4.	Aset	18.78	21.61	31.75	27.21	28.28
5.	Perbelanjaan Lain	2,105.10	2,589.80	3,081.02	3,318.45	4,039.41
Jumlah		3,389.17	4,024.19	4,618.76	5,036.67	5,850.34

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

Carta 4.6
Perbelanjaan Mengurus Kerajaan Negeri Bagi Tempoh Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

a. Pembayaran Di Bawah Arahan Perbendaharaan 58(a)

Arahan Perbendaharaan (AP) 58(a) memperuntukkan bahawa bayaran terhadap bekalan atau perkhidmatan yang telah diterima pada tahun sebelumnya boleh dibuat pada tahun semasa dengan syarat Kementerian/Jabatan mempunyai baki peruntukan yang mencukupi pada tahun di mana bekalan atau perkhidmatan tersebut diterima dan tiada sebarang keraguan tentang sebab berlaku kelewatan pembayaran tersebut. Surat Pekeliling Setiausaha Kewangan Negeri Bil. 8 Tahun 2012 pada pertengahan Disember 2012 juga memberi peringatan kepada semua Pegawai Pengawal dan Ketua Jabatan serta pegawai yang menjaga akaun terhadap pematuhan AP 58(a). Pada tahun 2014, pembayaran di bawah AP 58(a) telah meningkat RM10.65 juta atau 193% berbanding RM5.52 juta pada tahun 2013 menjadi RM16.16 juta pada tahun 2014. Pembayaran tersebut melibatkan

tanggungan bagi tahun 2000 hingga 2013. Antara punca yang menyebabkan peningkatan pembayaran di bawah AP 58(a) untuk Jabatan Tanah Dan Survei, Jabatan Ketua Menteri, Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga serta Jabatan Agama Islam Sarawak adalah bil bagi perolehan/perkhidmatan dan tuntutan perjalanan dikemukakan ke seksyen kewangan selepas tempoh Akaun Kena Bayar, proses verifikasi dan kelulusan diterima selepas tempoh Akaun Kena Bayar serta perjanjian sewaan diluluskan selepas berakhirnya tempoh perakaunan tahun 2013. Butiran bayaran di bawah AP 58(a) yang dibuat oleh Kementerian/Jabatan pada tahun 2013 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 4.15**.

Jadual 4.15

Kementerian/Jabatan Yang Membuat Bayaran Di Bawah AP 58(a) Pada Tahun 2013 Dan 2014

Bil.	Kementerian/Jabatan	Bilangan Baucar		Tahun		Perubahan	
		2013	2014	2013 (RM)	2014 (RM)	(RM)	(%)
1.	Jabatan Tanah dan Survei	17	13	2,254,578	12,876,579	10,622,001	471.1
2.	Jabatan Ketua Menteri	192	166	1,998,370	2,056,438	58,068	2.9
3.	Jabatan Kerja Raya	54	377	798,430	499,530	-298,900	-37.4
4.	Kementerian Kebajikan Wanita Dan Pembangunan Keluarga	-	5	-	183,790	183,790	100.0
5.	Kementerian/Jabatan Lain	186	170	464,744	547,049	82,305	17.7
Jumlah		449	731	5,516,122	16,163,386	10,647,264	193.0

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

4.5. AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

4.5.1. Akaun Pinjaman Disatukan ditubuhkan selaras dengan Seksyen 7(b), Akta Tatacara Kewangan 1957. Akaun ini digunakan untuk mengakaun pinjaman yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan, bayaran balik pinjaman dan pindahan terimaan ke Akaun Kumpulan Wang Pembangunan atau Akaun Hasil Disatukan.

4.5.2. Pada akhir tahun 2014, Akaun ini tidak mempunyai baki iaitu sama seperti pada tahun 2013 dan tahun sebelumnya. Pinjaman RM191.31 juta yang diterima daripada Kerajaan Persekutuan telah diambil kira sebelum dipindahkan kesemuanya ke Kumpulan Wang Pembangunan. Pinjaman yang diterima meningkat RM29.56 juta atau 18.3% berbanding RM161.75 juta pada tahun 2013. Kedudukan Akaun Pinjaman Disatukan pada tahun 2013 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 4.16**.

Jadual 4.16

Akaun Pinjaman Disatukan Pada Tahun 2013 Dan 2014

Perkara	Tahun		Perubahan	
	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki pada 1 Januari	0.00	0.00	0.00	0.0
Terimaan	161.75	191.31	29.56	18.3
Pindahan	161.75	191.31	29.56	18.3
Baki pada 31 Disember	0.00	0.00	0.00	0.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.5.3. Peningkatan dan penurunan jumlah pinjaman yang diterima pada tahun 2014 berbanding tahun 2013 mengikut jenis pinjaman adalah seperti di **Jadual 4.17**.

Jadual 4.17

Jumlah Pinjaman Yang Diterima Mengikut Jenis Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Jenis Pinjaman	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Bekalan Air	116.07	101.67	-14.40	-12.4
2.	Pembetungan Najis Dan Perparitan	16.64	2.00	-14.64	-88.0
3.	Perindustrian	19.19	63.39	44.20	230.3
4.	Projek Ladang	9.85	24.25	14.40	146.2
Jumlah		161.75	191.31	29.56	18.3

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6. AKAUN AMANAH DISATUKAN

Akaun Amanah Disatukan adalah sebahagian daripada Kumpulan Wang Disatukan yang terdiri daripada Kumpulan Wang Pembangunan, Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, Kumpulan Wang Amanah Awam, Akaun Deposit dan Akaun Kena Bayar. Akaun ini ditubuhkan mengikut Perkara 99 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7 Akta Tatacara Kewangan 1957. Semua penerimaan dan pembayaran kumpulan wang ini diuruskan mengikut arahan amanah dan terma arahan amanah tersebut. Pada 31 Disember 2014, baki Kumpulan Wang ini berjumlah RM6.82 bilion iaitu meningkat RM614.62 juta atau 9.9% berbanding RM6.21 bilion pada akhir tahun 2013 seperti di **Jadual 4.18**.

Jadual 4.18

Baki Akaun Amanah Disatukan Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Butiran	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Kumpulan Wang Pembangunan	3,589.67	4,208.70	619.03	17.2
2.	Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	1,792.27	1,771.65	-20.62	-1.2
3.	Kumpulan Wang Amanah Awam	204.52	202.24	-2.28	-1.1
4.	Deposit	452.39	461.03	8.64	1.9
5.	Akaun Kena Bayar	169.11	178.96	9.85	5.8
Jumlah		6,207.96	6,822.58	614.62	9.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6.1. Kumpulan Wang Pembangunan

4.6.1.1. Kumpulan Wang Pembangunan ditubuhkan mengikut Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966 (Akta 70). Sumber kewangan bagi Kumpulan Wang ini terdiri daripada Pemberian Persekutuan dalam bentuk geran bayaran balik, Pindahan dari Akaun Pinjaman Disatukan, Caruman dari Akaun Hasil Disatukan, Bayaran Balik Pinjaman Daripada Badan Berkanun dan lain-lain agensi serta terimaan pelbagai. Perbelanjaan daripada Kumpulan Wang ini hanya boleh digunakan untuk maksud seperti yang ditentukan dalam Akta tersebut.

4.6.1.2. Pada akhir tahun 2014, baki surplus terkumpul Kumpulan Wang Pembangunan berjumlah RM4.21 bilion meningkat RM619.03 juta atau 17.2% berbanding RM3.59 bilion pada akhir tahun 2013 seperti di **Jadual 4.19**.

Jadual 4.19
Baki Kumpulan Wang Pembangunan Pada Tahun 2013 Dan 2014

Perkara	Tahun		Perubahan	
	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Baki Kredit Pada 1 Januari	3,376.60	3,589.67	213.07	6.3
Penerimaan	3,595.99	4,341.98	745.99	20.7
Perbelanjaan	3,382.92	3,722.95	340.03	10.1
Lebihan	213.07	619.03	405.96	190.5
Baki Kredit Pada 31 Disember	3,589.67	4,208.70	619.03	17.2

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak
Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6.1.3. Terimaan Kumpulan Wang ini pada tahun 2014 adalah berjumlah RM4.34 bilion meningkat RM745.99 juta atau 20.7% berbanding terimaan tahun 2013. Terimaan ini terdiri daripada Pemberian Kerajaan Persekutuan RM37.73 juta, caruman dari Akaun Hasil Disatukan RM4 bilion, pindahan dari Akaun Pinjaman Disatukan RM191.31 juta, bayaran balik Pinjaman daripada Badan Berkanun dan lain-lain berjumlah RM110.75 juta dan pelbagai terimaan berjumlah RM2.19 juta.

4.6.1.4. Perbelanjaan pembangunan sebenar bagi tahun 2014 adalah RM3.72 bilion berbanding RM3.38 bilion pada tahun 2013 iaitu meningkat sejumlah RM340.03 juta atau 10.1%. Analisis Audit mendapati daripada keseluruhan perbelanjaan pembangunan sejumlah RM3.72 bilion bagi tahun 2014, 58.9% telah dibelanjakan oleh Kementerian untuk pelaksanaan projek pembangunan manakala 41.1% adalah perbelanjaan bagi *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund* melalui geran pembangunan kepada agensi yang diluluskan untuk pembiayaan pembayaran balik pinjaman dan Nota Tebus daripada institusi luar.

4.6.2. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan Dan Awam

Kumpulan Wang ini ditubuhkan di bawah Seksyen 9 dan 10, Akta Tatacara Kewangan 1957 terdiri daripada 100 akaun amanah, 32 daripadanya perlu disediakan Penyata Akaun Tahunan untuk diaudit oleh Jabatan Audit Negara manakala 68 yang lain hanya perlu menyediakan Penyata Penyesuaian. Kumpulan Wang Amanah Kerajaan ditubuhkan melalui resolusi Dewan Undangan Negeri dan hanya boleh digunakan bagi maksud ianya ditubuhkan manakala Kumpulan Wang Amanah Awam ditubuhkan bertujuan mengakaunkan sumbangan wang daripada individu dan organisasi kepada Kerajaan Negeri. Baki Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada akhir tahun 2014 adalah RM1.77 bilion menurun RM20.62 juta atau 1.2% berbanding tahun 2013 manakala baki Kumpulan Wang Amanah Awam adalah RM202.23 juta menurun RM2.29 juta atau 1.1% berbanding RM204.52 juta pada akhir tahun 2013 seperti di **Jadual 4.20**.

Jadual 4.20
Kedudukan Kumpulan Wang Amanah Kerajaan Dan Awam Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Projek	Bilangan Akaun Amanah		Tahun		Perubahan	
		Penyata Akaun Tahunan	Penyata Penyesuaian	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)		
Kumpulan Wang Amanah Kerajaan							
1.	Akaun Penyelesaian Kerajaan	0	17	(1.72)	(6.53)	-4.81	-279.7
2.	Akaun Dana Kontingenensi	0	4	150.00	150.00	0.00	0.0
3.	Akaun Pinjaman	0	7	17.91	12.54	-5.37	-29.9
4.	Akaun Amanah Pelbagai	16	26	1,606.70	1,660.93	54.23	3.4
5.	Akaun Perniagaan	8	0	19.38	(45.29)	-64.67	-333.7
Jumlah		24	54	1,792.27	1,771.65	-20.62	-1.2
Kumpulan Wang Amanah Awam							
1.	Amanah Khas	8	0	180.81	182.59	1.78	0.9
2.	Amanah Am	0	14	23.71	19.64	-4.07	-17.2
Jumlah		8	14	204.52	202.23	-2.29	-1.1
Jumlah Keseluruhan		32	68	1,996.79	1,973.88	-22.91	-1.1

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.6.2.1. Pembentangan Penyata Akaun Di Dewan Undangan Negeri

Semakan Audit mendapati 12 daripada 32 Akaun Amanah yang perlu menyediakan Penyata Akaun Tahunan ini memperuntukkan supaya Akaun Amanah yang telah disahkan oleh Ketua Audit Negara dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Bagaimanapun, setakat 30 April 2015, 3 daripadanya belum dibentangkan di Dewan Undangan Negeri bagi Penyata Akaun yang telah disahkan seperti di **Jadual 4.21**.

Jadual 4.21
Penyata Akaun Amanah Belum Dibentang Di Dewan Undangan Negeri

Bil.	Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	Tahun Penyata Akaun
1.	<i>Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund</i>	2011-2013
2.	<i>Buoys And Lights Fund</i>	2008-2013
3.	<i>The State Road Maintenance Fund</i>	2006-2013

Sumber: Penyata Rasmi Persidangan Dewan Undangan Negeri Sarawak

4.6.2.2. Akaun Amanah Yang Tidak Aktif

Mengikut Seksyen 9 (4), Akta Tatacara Kewangan (1957), pihak berkuasa kewangan boleh mengarah mana-mana akaun amanah yang telah mencapai tujuan penubuhan atau tidak diperlukan lagi supaya ditutup.

a. Akaun Amanah Yang Ditutup

Pada tahun 2014, adalah didapati 3 akaun amanah telah ditutup berikutan akaun amanah tersebut tidak aktif dan berbaki sifar serta tidak diperlukan lagi. Dua akaun

amanah tersebut adalah daripada Akaun Amanah Kerajaan iaitu Akaun Pendahuluan Persendirian (Pegawai Awam) Jabatan Kerja Raya dan Jabatan Pertanian serta satu Kumpulan Wang Amanah Awam iaitu Akaun Wang Amanah Pelbagai Lembaga Sungai-sungai Sarawak.

b. Akaun Amanah Yang Tidak Aktif

Pada akhir tahun 2014, adalah didapati 8 daripada 100 akaun amanah tidak aktif sejak tahun 2010. Empat daripada 8 akaun berkenaan berbaki debit antara RM0.38 juta hingga RM3.06 juta. Butiran lanjut adalah seperti di **Jadual 4.22**.

Jadual 4.22
Akaun Amanah Yang Tidak Aktif Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Akaun	Baki Akhir				
		2010 (RM)	2011 (RM)	2012 (RM)	2013 (RM)	2014 (RM)
Kumpulan Wang Amanah Kerajaan						
1.	Akaun Amanah Pelbagai - Premium Kayu	2,125,263	2,125,263	2,125,263	2,125,263	2,125,263
2.	Akaun Perniagaan - Akaun Perniagaan Kuari	507,457	507,457	507,457	507,457	507,457
3.	Akaun Perniagaan - Akaun Loji Premix	337,509	337,509	337,509	337,509	337,509
4.	Akaun Pinjaman Komputer (Ahli Pentadbiran, DUN Dan YDP Dewan)	0	0	0	0	0
5.	Akaun Agensi Kerajaan Malaysia	(378,809)	(378,809)	(378,809)	(378,809)	(378,809)
6.	Pengakap Sempadan Sebelum Hari Malaysia	(485,016)	(485,016)	(485,016)	(485,016)	(485,016)
7.	Pengakap Sempadan	(615,613)	(615,613)	(615,613)	(615,613)	(615,613)
8.	Operasi Tentera	(3,062,643)	(3,062,643)	(3,062,643)	(3,062,643)	(3,062,643)
Jumlah		(1,571,852)	(1,571,852)	(1,571,852)	(1,571,852)	(1,571,852)

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

4.6.2.3. *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund (GCTAATF)*

- a. Kumpulan Wang Amanah ini ditubuhkan pada tahun 2005 di bawah Seksyen 4(3) of *The Financial Procedures (Contingencies and Trust Funds) Ordinance 1963*. Tujuan Kumpulan Wang Amanah ini ialah untuk membolehkan Kerajaan Negeri menjalankan projek atau melabur di dalam badan korporat di bawah Setiausaha Kewangan Negeri Diperbadankan bagi menggalakkan pertumbuhan ekonomi, sosial atau pendidikan di Negeri Sarawak. Akaun ini tertakluk kepada *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Direction 2005* dan mula berkuatkuasa pada 1 Januari 2006.
- b. Dalam tempoh 2010 hingga 2014, Kumpulan Wang Amanah GCTAATF telah menerima geran sejumlah RM7.30 bilion daripada Kumpulan Wang Pembangunan Negeri Sarawak dan sejumlah RM8 bilion telah dibayar kepada anak syarikat Kerajaan dalam tempoh yang sama. Kedudukan terimaan dan bayaran bagi Kumpulan Wang GCTAATF dalam tempoh 2010 hingga 2014 adalah seperti di **Jadual 4.23**.

Jadual 4.23
Kedudukan Terimaan Dan Bayaran Bagi Kumpulan Wang GCTAATF
Dalam Tempoh 2010 Hingga 2014

Bil.	Tahun	Peruntukan (RM Juta)	Pendapatan Faedah Daripada Simpanan Tetap (RM Juta)	Jumlah Diagihkan Kepada Syarikat Kerajaan (RM Juta)	Baki (RM Juta)
1.	2010	981.55	19.62	1,325.50	377.10
2.	2011	1,356.61	21.20	1,603.68	151.23
3.	2012	1,690.51	8.23	1,601.53	248.44
4.	2013	1,747.29	11.30	2,005.79	1.24
5.	2014	1,528.81	7.76	1,465.37	72.44
Jumlah		7,304.77	68.11	8,001.87	

Sumber: Penyata Kewangan *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund*

- c. Analisis Audit mendapati peruntukan kepada GCTAATF menurun RM218.48 juta atau 12.5% daripada RM1.75 bilion pada tahun 2013 kepada RM1.53 bilion pada tahun 2014. Penurunan ini adalah disebabkan pembayaran akhir berkaitan 3 pinjaman iaitu *RM1.7 Billion Syndicated Term Loan* untuk Delegateam Sdn. Bhd.; *US EXIM 2 USD204 Million* untuk Sarawak Capital Assets Sdn. Bhd.; dan *US EXIM 1 USD47 Million Due 2014* untuk Sarawak Technology Holdings Sdn. Bhd. telah dibuat pada tahun 2013.
- d. Dalam tempoh 5 tahun, perbelanjaan tahun 2013 adalah yang tertinggi seperti di **Jadual 4.24**.

Jadual 4.24
Penerimaan Dan Pembayaran *Government Contributions Towards Approved Agencies Trust Fund* Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Butiran	2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Baki Awal 1 Januari	701.43	377.10	151.23	248.44	1.24
2.	Terimaan Termasuk Faedah	1,001.17	1,377.81	1,698.74	1,758.59	1,536.57
3.	Perbelanjaan/Pengeluaran	1,325.50	1,603.68	1,601.53	2,005.79	1,465.37
4.	Baki Akhir 31 Disember	377.10	151.23	248.44	1.24	72.44

Sumber: Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak

4.6.2.4. The State Road Maintenance Fund

- a. Kumpulan Wang Amanah Penyelenggaran Jalan Negeri diwujudkan untuk mengakaunkan pemberian daripada Kerajaan Persekutuan berdasarkan peruntukan Perkara 109(1)(b) Perlembagaan Persekutuan bagi pembiayaan penyenggaraan jalan raya yang dilaksanakan oleh Jabatan Kerja Raya dan Pihak Berkuasa Tempatan. Akaun ini ditubuhkan di bawah Seksyen 4(3) *Financial Procedure (Contingencies And Trust Fund) Ordinance, 1963*. Analisis Audit terhadap baki terkumpul Kumpulan Wang Penyelenggaran Jalan Negeri bagi tempoh 2010 hingga 2014 mendapati peningkatan dari RM617.22 juta kepada RM991.32 juta. Bagaimanapun, peratus baki terkumpul bagi tempoh yang sama menurun dari 25.7% kepada 9.4% bagi tempoh 2010 hingga 2012, meningkat kepada 21.5% pada tahun

2013 dan menurun semula kepada 2.2% pada tahun 2014 seperti di **Jadual 4.25**. Selain itu, panjang jalan yang berdaftar untuk negeri Sarawak di bawah MARRIS setakat akhir tahun 2014 menunjukkan penurunan 780.32 km atau 2.6% berbanding tahun 2013 disebabkan Jabatan Kerja Raya telah memeriksa semula panjang jalan negeri dan membetulkan panjang sebenar jalan di dalam MARRIS.

Jadual 4.25
Baki Kumpulan Wang Penyelenggaraan Jalan Negeri Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Butiran	Tahun				
	2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
Baki Pada 1 Januari	490.94	617.22	729.44	798.31	970.24
Terimaan	468.52	502.31	678.08	811.22	762.06
Terimaan Terkumpul	959.46	1,119.53	1,407.52	1,609.53	1,732.30
Agihan dan Peratus (%)	342.24 (73.0%)	390.09 (77.7%)	609.21 (89.8%)	639.29 (78.8%)	740.98 (97.2%)
Baki Pada 31 Disember	617.22	729.44	798.31	970.24	991.32
Perubahan Baki Terkumpul (%)	25.7	18.2	9.4	21.5	2.2
Perbelanjaan Sebenar	299.57	353.43	423.74	522.30	683.82
Peratus Perbelanjaan Sebenar (%)	63.9	70.4	62.5	64.4	89.7
Panjang Jalan MARRIS (Km)	23,451.20	27,378.63	28,999.35	30,269.83	29,489.51

Sumber: Penyata Kumpulan Wang Amanah Kerajaan Untuk Akaun Tabung Penyelenggaraan Jalan Negeri dan rekod Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti, Jabatan Kerja Raya, Dewan Bandaraya Kuching Utara, Majlis Bandaraya Kuching Selatan, Lembaga Kemajuan Bintulu dan Lembaga Penyatuan Dan Pemuliharan Tanah Sarawak.

- b. Pada tahun 2010 hingga 2014, jumlah agihan peruntukan oleh Pegawai Pengawal kepada Jabatan/Agensi adalah RM2.72 bilion atau 84.5% daripada peruntukan yang diterima iaitu RM3.22 bilion. Seterusnya pada tahun 2010 hingga 2014, jumlah agihan peruntukan oleh Pegawai Pengawal kepada Jabatan/Agensi adalah RM2.72 bilion berbanding hanya RM2.28 bilion atau 83.8% dibelanjakan. Kerajaan Negeri perlu memastikan semua agensi pelaksana menyediakan rancangan penyenggaraan jalan di bawah bidang kuasa mereka.
- c. Pada bulan Januari 2015, Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri telah mengadakan *roadshow* mengenai Garis Panduan Format Penyata Penyatuan Kumpulan Wang MARRIS dan Penyata Terimaan dan Perbelanjaan MARRIS kepada semua agensi pelaksana di seluruh Sarawak. Objektif *roadshow* ini adalah untuk memaklumkan berkenaan Garis Panduan baru yang dikeluarkan Kementerian Kewangan Persekutuan berhubung dengan keperluan penyediaan Penyata Penyatuan Kumpulan Wang MARRIS oleh Kerajaan Negeri bagi melaporkan kedudukan sebenar terimaan dan bayaran Kumpulan Wang Amanah MARRIS dengan mengambil kira baki akaun di peringkat agensi pelaksana. Bagi tujuan penyediaan Penyata Penyatuan tersebut, agensi pelaksana hendaklah mengemukakan Penyata Terimaan Dan Perbelanjaan bulanan ke Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri mulai tahun 2015.

4.6.2.5. The Forest Concession Area (Rehabilitation And Development) Fund (Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan)

- a. Kumpulan Wang ini ditubuhkan di bawah *The Forest Concession Area (Rehabilitation And Development) Fund Ordinance 1985*. Tujuan akaun ini adalah untuk memulihkan ekonomi, sosial dan pembangunan masyarakat setempat yang terjejas akibat aktiviti pembalakan dengan menyedia dan menaik taraf kemudahan infrastruktur awam dan sosial, meningkatkan tahap kesihatan dan pendidikan serta menjalankan aktiviti untuk kepentingan dan faedah masyarakat setempat. Pada akhir tahun 2014, baki Kumpulan Wang ini adalah RM129.09 juta meningkat sejumlah RM1.63 juta atau 1.3% berbanding RM127.46 juta pada tahun 2013.
- b. Analisis Audit mendapati perbelanjaan daripada Kumpulan Wang ini dalam tempoh 2010 hingga 2014 adalah RM0.59 juta hingga RM5.68 juta iaitu 0.5% hingga 4.7% daripada dana keseluruhan Kumpulan Wang ini. Manakala 82.9% hingga 97.1% dalam tempoh yang sama adalah untuk pelaburan seperti ditunjukkan di **Jadual 4.26**.

Jadual 4.26
Pelaburan Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan

Bil.	Jenis Pelaburan	Tahun				
		2010 (RM)	2011 (RM)	2012 (RM)	2013 (RM)	2014 (RM)
1.	Saham Amanah					
	Amanah Saham Sarawak Bhd. (ASSAR)	16,973,396	17,227,997	17,486,417	17,836,145	18,192,868
	Kenanga Investors Bhd.	13,810,660	13,810,660	13,810,660	13,810,660	13,810,660
	CIMB Wealth Advisors Bhd.	3,043,375	2,781,361	-	-	-
Jumlah Saham Amanah		33,827,431	33,820,018	31,297,077	31,646,805	32,003,528
2.	Saham Ekuiti					
	ASSAR Asset Management Sdn. Bhd.	16,940,536	17,478,991	17,908,415	20,497,091	19,345,708
	Kenanga Investors Bhd.	9,943,938	10,643,310	11,652,325	12,947,261	12,465,021
Jumlah Saham Ekuti		26,884,474	28,122,301	29,560,740	33,444,352	31,810,729
3.	Simpanan Tetap	23,509,734	23,509,734	23,509,734	41,987,233	41,987,233
Jumlah Simpanan Tetap		23,509,734	23,509,734	23,509,734	41,987,233	41,987,233
4.	Pelaburan Lain					
	Curtin Malaysia Sdn. Bhd.	16,659,000	16,659,000	16,659,000	16,659,000	16,659,000
	Sarawak Tertiary Education Services Sdn. Bhd.	16,659	16,659	16,659	16,659	16,659
Jumlah Pelaburan Lain		16,675,659	16,675,659	16,675,659	16,675,659	16,675,659
Jumlah Pelaburan		100,897,298	102,127,712	101,043,210	123,754,049	122,477,149
Peratus Pelaburan Daripada Dana		85.4%	82.9%	83.3%	97.1%	94.9%

Sumber: Penyata Kewangan Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan

- c. Pada pendapat Audit, objektif penubuhan Kumpulan Wang Amanah Kawasan Konsesi Hutan masih belum tercapai untuk dimanfaatkan oleh *beneficiaries* seperti dinyatakan di bawah Ordinan Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan (Pemulihan Dan Pembangunan) 1985 di mana dalam tempoh 5 tahun iaitu setakat 31 Disember 2014 hanya 50% daripada geran berjumlah RM7.43 juta digunakan manakala hanya sejumlah 0.5% hingga 4.7% daripada dana keseluruhan digunakan untuk *beneficiaries* seperti dinyatakan di bawah Ordinan Kumpulan Wang Kawasan Konsesi Hutan (Pemulihan Dan Pembangunan) 1985.

4.6.2.6. *Buoys And Lights Fund* (Akaun Dana Boya Dan Api)

Seperti dilaporkan dalam Laporan Ketua Audit Negara pada tahun 2012 dan 2013 perbezaan pendapat antara Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan Sarawak dan Jabatan Laut Sarawak berkenaan kutipan dius boya dan api telah dibincangkan dalam Mesyuarat Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri pada Januari 2011. Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri telah memutuskan agar Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan Sarawak menyusuli perkara ini dengan Peguam Besar Negeri Sarawak, Kementerian Pengangkutan Malaysia dan Jabatan Peguam Negara bagi menyelesaikan pertikaian berkaitan tafsiran dalam bidang kuasa yang melibatkan hal kutipan dius boya dan api. Walaupun tidak ada keputusan rasmi daripada Kementerian Pengangkutan Malaysia dengan Kerajaan Negeri Sarawak mengenai pembahagian hasil daripada dius boya dan api, Jabatan Laut Sarawak telah menyerahkan 60% daripada hasil tahunan dius boya dan api kepada Lembaga Sungai-sungai Sarawak mengikut interpretasi perundangan oleh Pejabat Peguam Besar Negeri Sarawak.

4.6.3. Deposit

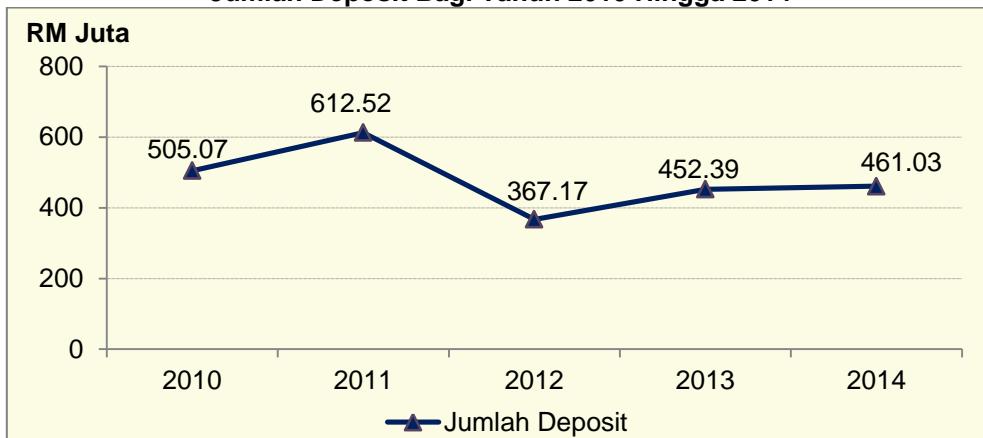
4.6.3.1. Deposit adalah wang yang disimpan bagi tujuan tertentu dan perlu dikembalikan atau diselaraskan selepas tujuannya dicapai. Pada akhir tahun 2014, deposit yang dipegang oleh Kerajaan Negeri meningkat RM8.64 juta atau 1.9% menjadi RM461.03 juta berbanding RM452.39 juta pada tahun 2013. Kedudukan deposit bagi tahun 2014 berbanding tahun 2013 adalah seperti di **Jadual 4.27**. Trend baki deposit bagi tempoh 5 tahun menunjukkan peningkatan pada tahun 2011, 2013 dan 2014 manakala tahun 2012 menunjukkan penurunan seperti yang ditunjukkan di **Carta 4.7**.

Jadual 4.27
Kedudukan Deposit Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Jenis Deposit	Bilangan Pendeposit		Baki Deposit (RM Juta)		Perubahan (RM Juta)	(%)
		2013	2014	2013	2014		
1.	Deposit Am	7,199	11,988	68.92	64.88	-4.04	-5.9
2.	Deposit Khas	3,080	3,106	383.47	396.15	12.68	3.3
Jumlah		10,279	15,094	452.39	461.03	8.64	1.9

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan

Carta 4.7
Jumlah Deposit Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak

4.6.3.2. Semakan Audit mendapati Jabatan Tanah Dan Survei, Jabatan Kerja Raya dan Jabatan Hutan ada menyediakan penyata penyesuaian bagi deposit khas. Bagaimanapun, penyata penyesuaian tersebut mempunyai baki yang tidak dapat dikenal pasti disebabkan rekod yang disimpan oleh jabatan tidak tepat dan tidak kemas kini. Butiran lanjut adalah seperti di **Jadual 4.28**.

Jadual 4.28
Amaun Yang Tidak Dapat Dikenal Pasti Pada Akhir Tahun 2014

Bil.	Jenis Deposit	Baki Penyata Kewangan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2014 (RM)	Baki Berdasarkan Rekod Jabatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2014 (RM)	Amaun Yang Telah Dikenal Pasti (RM)	Amaun Yang Tidak Dapat Dikenal Pasti (RM)
Deposit Khas :					
1.	Jabatan Tanah Dan Survei	252,907,994	242,903,499	-5,398,938	-4,605,557
2.	Jabatan Kerja Raya	120,025,146	120,992,330	-7,162	974,346
3.	Jabatan Hutan	13,598,694	13,580,565	-	-18,129
Jumlah		386,531,834	377,476,394	-5,406,100	-3,649,340

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan

4.7. PENYATA AKAUN MEMORANDUM

Penyata Akaun Memorandum ialah penyata yang menunjukkan aset dan liabiliti Kerajaan Negeri yang tidak dilaporkan dalam Penyata Kedudukan Kewangan. Aset terdiri daripada Pinjaman Boleh Dituntut dan Pelaburan manakala liabiliti terdiri daripada Hutang Awam dan pelbagai liabiliti. Jumlah aset yang diakaunkan dalam Penyata Akaun Memorandum pada akhir tahun 2014 adalah RM6.73 bilion menurun sejumlah RM46.33 juta atau 0.7% berbanding tahun sebelumnya. Liabiliti Kerajaan Negeri yang merupakan hutang kepada Kerajaan Persekutuan menunjukkan peningkatan sejumlah RM63.03 juta atau 2.8% kepada RM2.33 bilion pada akhir tahun 2014 berbanding RM2.27 bilion pada akhir tahun 2013.

4.7.1. Pinjaman Boleh Dituntut

4.7.1.1. Pinjaman Boleh Dituntut merupakan pinjaman yang diberikan oleh Kerajaan Negeri kepada Agensi dan Pihak Berkuasa Tempatan. Sumber bagi pinjaman ini adalah daripada Kerajaan Negeri atau menerusi pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan. Pada akhir tahun 2014, baki Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM24.77 juta atau 1% daripada RM2.47 bilion pada tahun 2013 kepada RM2.45 bilion pada tahun 2014. Butiran adalah seperti di **Jadual 4.29**.

Jadual 4.29
Baki Pinjaman Boleh Dituntut Bagi Tahun 2013 Dan 2014

Bil.	Nama Agensi/Pinjaman	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Badan Berkanun Negeri	2,243.52	2,217.55	-25.97	-1.2
2.	Pihak Berkuasa Tempatan	3.09	1.81	-1.28	-41.4
3.	Syarikat	224.72	227.28	2.56	1.1
4.	Skim Pinjaman Pelajar	0.50	0.42	-0.08	-16.0
Jumlah		2,471.83	2,447.06	-24.77	-1.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7.1.2. Analisis Audit mendapati pada tahun 2014, sejumlah RM83.31 juta pinjaman dikeluarkan dan sejumlah RM110.64 juta bayaran balik diterima. Daripada jumlah tersebut RM109.28 juta bayaran diterima daripada Badan Berkanun Negeri, RM1.28 juta diterima daripada Pihak Berkuasa Tempatan, RM0.08 juta daripada Skim Pinjaman Pelajar dan tiada bayaran diterima daripada Syarikat. Kedudukan pergerakan pinjaman dan bayaran balik pada tahun 2014 adalah seperti di **Jadual 4.30**.

Jadual 4.30
Pergerakan Pinjaman Bagi Tahun 2014

Bil.	Agensi Peminjam	Baki Pinjaman 1.1.2014 (RM Juta)	Pinjaman Baru/ Keluaran Baki Pinjaman (RM Juta)	Kerugian Dalam Tukaran Wang Asing (RM Juta)	Bayaran Balik (RM Juta)	Baki Pinjaman 31.12.2014 (RM Juta)
Badan Berkanun Negeri						
1.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	838.75	65.48	0.00	16.32	887.91
2.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah	412.43	0.00	0.00	19.14	393.29
3.	Lembaga Penyatuan dan Pemulihan Tanah Sarawak	274.95	7.70	0.00	24.53	258.12
4.	Lembaga Air Kuching	259.92	3.53	0.00	16.70	246.75
5.	Lembaga Pelabuhan Miri	134.63	0.00	0.00	6.75	127.88
6.	Lembaga Air Sibu	147.19	3.93	0.00	4.88	146.24
7.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak	11.63	0.00	0.00	0.19	11.44
8.	Lembaga Kemajuan Bintulu	12.95	0.00	0.00	1.41	11.54
9.	Lembaga Sungai-sungai Sarawak	3.05	0.00	0.00	0.00	3.05
10.	Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak	9.76	2.67	0.00	0.00	12.43
11.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak	138.26	0.00	0.00	19.36	118.90
Jumlah Kecil		2,243.52	83.31	0.00	109.28	2,217.55

Bil.	Agensi Peminjam	Baki Pinjaman 1.1.2014 (RM Juta)	Pinjaman Baru/ Keluaran Baki Pinjaman (RM Juta)	Kerugian Dalam Tukaran Wang Asing (RM Juta)	Bayaran Balik (RM Juta)	Baki Pinjaman 31.12.2014 (RM Juta)
Pihak Berkuasa Tempatan						
1.	Dewan Bandaraya Kuching Utara	1.51	0.00	0.00	0.76	0.75
2.	Majlis Perbandaran Padawan	1.58	0.00	0.00	0.52	1.06
	Jumlah Kecil	3.09	0.00	0.00	1.28	1.81
Syarikat						
1.	Sarawak Medical Centre Sdn. Bhd.	86.50	0.00	0.00	0.00	86.50
2.	Sarawak Planted Forest Sdn. Bhd.	45.84	0.00	0.00	0.00	45.84
3.	Sarawak MediChem Pharmaceuticals Inc.	39.38	0.00	2.56	0.00	41.94
4.	Sarawak Incorporated Sdn. Bhd.	20.00	0.00	0.00	0.00	20.00
5.	Permodalan Assar Sdn. Bhd.	25.00	0.00	0.00	0.00	25.00
6.	Tanjung Manis Food & Industrial Park Sdn. Bhd.	5.00	0.00	0.00	0.00	5.00
7.	Seri Sarawak PMC Sdn. Bhd.	3.00	0.00	0.00	0.00	3.00
	Jumlah Kecil	224.72	0.00	2.56	0.00	227.28
Skim Pinjaman Pelajar						
1.	Skim Pinjaman Pelajar	0.50	0.00	0.00	0.08	0.42
	Jumlah Kecil	0.50	0.00	0.00	0.08	0.42
	Jumlah Besar	2,471.83	83.31	2.56	110.64	2,447.06

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7.1.3. Kedudukan baki Pinjaman Boleh Dituntut pada akhir tahun 2010 hingga 2014 adalah seperti di **Jadual 4.31**. Baki Pinjaman Boleh Dituntut pada tahun 2014 adalah yang kedua tertinggi untuk tempoh 5 tahun.

Jadual 4.31
Baki Pinjaman Boleh Dituntut Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Nama Agensi/Pinjaman	Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Badan Berkanun Negeri	1,977.20	2,102.59	2,178.61	2,243.52	2,217.55
2.	Pihak Berkuasa Tempatan	45.73	7.92	4.37	3.09	1.81
3.	Syarikat	281.50	225.72	222.04	224.72	227.28
4.	Skim Pinjaman Pelajar	0.50	0.50	0.50	0.50	0.42
	Jumlah	2,304.93	2,336.73	2,405.52	2,471.83	2,447.06

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7.1.4. Tunggakan Pinjaman Boleh Dituntut

- a. Pada tahun 2014, ansuran pinjaman yang sepatutnya diterima oleh Kerajaan Negeri adalah berjumlah RM880.19 juta terdiri daripada bayaran anuiti tahun semasa berjumlah RM196.19 juta dan tunggakan tahun terdahulu berjumlah RM684 juta. Bagaimanapun, pada tahun 2014 hanya RM138.65 juta bayaran balik diterima terdiri daripada bayaran pokok berjumlah RM110.56 juta dan faedah berjumlah RM28.09 juta.

- b. Tunggakan bayaran balik pinjaman boleh dituntut pada tahun 2014 berjumlah RM741.52 juta meningkat RM57.52 juta atau 8.4% berbanding baki tunggakan bayaran balik pada tahun 2013. Peningkatan ini adalah disebabkan 14 daripada 20 agensi tidak membuat pembayaran balik tunggakan atau membayar sebahagian daripada pinjaman yang matang pada tahun 2014 seperti di **Jadual 4.32**.

Jadual 4.32
Kedudukan Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Pada Tahun 2014

Bil.	Agensi	Tunggakan Pada 01.01.2014 (RM Juta)	Anuiti 2014 (RM Juta)	Jumlah Patut Dijelaskan Sehingga Tahun 2014 (RM Juta)	Bayaran Balik Dalam Tahun 2014 (RM Juta)	Tunggakan Setakat 31.12.2014 (RM Juta)
Badan Berkanun Negeri (BBN)						
1.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	254.92	66.87	321.79	30.56	291.23
2.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah	132.73	23.45	156.18	23.57	132.61
3.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihian Tanah Sarawak	49.20	29.56	78.76	30.59	48.17
4.	Lembaga Pelabuhan Miri	82.97	18.88	101.85	9.44	92.41
5.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak	48.42	19.36	67.78	19.36	48.42
6.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak	2.50	0.56	3.06	0.56	2.50
7.	Lembaga Air Sibu	3.74	4.84	8.58	4.87	3.71
8.	Lembaga Sungai-Sungai Sarawak	0.00	1.10	1.10	0.00	1.10
Perbadanan/Syarikat						
9.	Sarawak Medical Centre Sdn. Bhd.	81.18	2.66	83.84	0.00	83.84
10.	Amanah Saham Sarawak Bhd.	18.55	2.22	20.77	0.00	20.77
11.	Sarawak Incorporated Sdn. Bhd. *	6.70	1.68	8.38	0.00	8.38
12.	Seri Sarawak PMC Sdn. Bhd.	1.20	0.60	1.80	0.00	1.80
13.	Tanjung Manis Food & Industrial Park Sdn. Bhd.	1.00	1.00	2.00	0.00	2.00
14.	Sarawak Planted Forest Sdn. Bhd.	0.00	4.58	4.58	0.00	4.58
Jumlah Keseluruhan		683.11	177.36	860.47	118.95	741.52

Sumber: Jabatan Perpendaharaan Negeri Sarawak

Nota: * Sarawak Incorporated Sdn. Bhd. akan memulakan pembayaran pada Ogos 2015 setelah cadangan penjadualan semula bayaran diluluskan oleh Kerajaan Negeri Sarawak pada 1 April 2015.

- c. Pinjaman boleh dituntut hendaklah diselesaikan dalam tempoh yang ditetapkan. Adalah didapati 27 pinjaman yang sepatutnya selesai pembayaran belum dijelaskan sepenuhnya. Ia melibatkan 5 Badan Berkanun Negeri dan 3 syarikat. Bagaimanapun, Kerajaan Negeri masih lagi berusaha untuk menyelesaikan isu berkenaan dengan Agensi terbabit. Butiran lanjut adalah seperti di **Jadual 4.33**.

Jadual 4.33
Pinjaman Yang Sepatutnya Selesai Tetapi Belum Dijelaskan Sepenuhnya
Setakat Akhir Tahun 2014

Bil.	Agensi	No. Pinjaman	Syarat Bayaran Balik	Tarikh Sepatut Selesai	Baki Belum Selesai Pada 31 Disember 2014 (RM)
1.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	C/SFS/HDC/2/4(T) bth. 06.12.1983	23 anuiti, bayaran pertama pada 05.12.1986	05.12.2009	750,597
		C/SFS/HDC/2/4 bth. 11.10.1984	23 anuiti, bayaran pertama pada 10.10.1988	10.10.2011	384,944
		C/SFS/HDC/2/4(191) bth. 17.12.1985	23 anuiti, bayaran pertama pada 22.05.1989	22.05.2012	1,319,353
		C/SFS/HDC/12/2 bth. 05.11.1986	23 anuiti, bayaran pertama pada 18.11.1989	18.11.2012	307,703
		C/SFS/HDC/34 bth. 30.12.1986	23 anuiti, bayaran pertama pada 07.01.1990	07.01.2013	199,766
2.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak	SEDC/2006/01 bth. 30.06.2006	1 anuiti, bayaran pertama pada 02.11.2010	02.11.2010	2,500,000
3.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak	C/SFS/458 bth. 30.12.1981	9 anuiti, bayaran pertama pada 30.12.1988	30.12.1997	280,444
		C/SFS/458/(26) bth. 27.12.1982	9 anuiti, bayaran pertama pada 30.12.1989	30.12.1998	7,311,111
		C/SFS/356/11 bth. 07.03.1983	12 anuiti, bayaran pertama pada 07.03.1992	30.12.2004	17,165,993
		SFS/05980/L(35) bth. 27.04.1984	15 anuiti, bayaran pertama pada 19.12.1994	30.12.2009	322,000
		C/SFS/481 bth. 27.07.1984	6 anuiti, bayaran pertama pada 21.02.1987	21.02.1993	6,497,000
		C/SFS/477/1/(14) bth. 22.07.1985	15 anuiti, bayaran pertama pada 17.07.1996	17.07.2011	857,900
		C/SFS/SALCRA/12 bth. 08.11.1990	12 anuiti, bayaran pertama pada 15.09.1999	15.09.2011	1,533,283
4.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah	C/SFS/LCDA/7 bth 15.04.1992	10 anuiti, bayaran pertama pada 01.04.2003	01.04.2013	7,204,120
		LCDA/1994/03 bth 17.11.1994	12 anuiti, bayaran pertama pada 14.05.2000	14.05.2012	2,708,341
		LCDA/1995/1 bth 22.03.1995	10 anuiti, bayaran pertama pada 30.08.2001	30.08.2011	10,000,000
		LCDA/1995/2 bth 29.04.1995	3 anuiti, bayaran pertama pada 16.01.2007	16.01.2010	72,500,000
		LCDA/2001/01 bth 07.09.2001	4 anuiti, bayaran pertama pada 20.12.2003	20.12.2007	1,676,617
		LCDA/2002/10 bth 02.09.2002	10 anuiti, bayaran pertama pada 04.06.2003	04.06.2013	500,000
5.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak	STIDC/2001/01 bth. 18.09.2001	5 anuiti, bayaran pertama pada 07.06.2005	07.06.2010	41,470,000
6.	Permodalan ASSAR Sdn. Bhd.	ASSAR/1999/01 bth. 27.04.1999	1 anuiti, bayaran pada 06.05.2007	06.05.2007	5,000,000

Bil.	Agensi	No. Pinjaman	Syarat Bayaran Balik	Tarikh Sepatut Selesai	Baki Belum Selesai Pada 31 Disember 2014 (RM)
7.	Sarawak MediChem Pharmaceuticals Inc.	MediChem/1999/1 bth. 25.11.1999	1 anuiti, bayaran pada 19.03.2003	19.03.2003	17,475,000
		SMP/2000/01 bth. 27.11.2000	1 anuiti, bayaran pada 11.12.2004	11.12.2004	6,990,000
		SMP/2001/01 bth. 20.01.2001	1 anuiti, bayaran pada 10.02.2004	10.02.2004	6,990,000
		SMP/2001/02 bth. 04.09.2001	1 anuiti, bayaran pada 28.09.2005	28.09.2005	1,747,500
		SMP/2001/03 bth. 29.10.2001	1 anuiti, bayaran pada 06.12.2005	06.12.2005	8,737,500
8.	Sarawak Medical Centre Sdn. Bhd.	SMC/2000/01 bth. 31.03.2000	10 anuiti, bayaran pertama pada 26.03.2002	26.03.2012	59,923,116
Jumlah					282,352,288

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

4.7.2. Pelaburan

4.7.2.1. Pelaburan Kerajaan Negeri dalam Syarikat Awam, Syarikat Tidak Tersenarai dan Caruman Bagi Penyertaan Ekuiti dibuat melalui Setiausaha Kewangan Negeri (Perbadanan) dan ditunjukkan dalam Penyata Memorandum Pelaburan. Pelaburan ini dibuat menggunakan peruntukan pembangunan Kerajaan Negeri. Kedudukan pelaburan mengikut nilai buku pada 31 Disember 2014 adalah berjumlah RM4.28 bilion menurun sejumlah RM21.56 juta atau 0.5% berbanding RM4.31 bilion pada tahun 2013 seperti di **Jadual 4.34**.

Jadual 4.34
Kedudukan Pegangan Saham Setiausaha Kewangan Negeri (Perbadanan)
Pada Akhir Tahun 2013 Dan 2014

Bil.	Kategori	Bil. Syarikat		Nilai Buku Saham		Perubahan	
		2013	2014	31.12.2013	31.12.2014	(RM Juta)	(%)
				(RM Juta)	(RM Juta)		
1.	Pelaburan Dalam Syarikat Awam	11	11	902.62	795.42	-107.20	-11.9
2.	Pelaburan Dalam Syarikat Tidak Tersenarai	49	47	3,110.67	3,196.31	85.64	2.8
3.	Caruman Bagi Penyertaan Ekuiti	7	7	292.32	292.32	0.00	0.0
Jumlah		67	65	4,305.61	4,284.05	-21.56	-0.5

Sumber: Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

4.7.2.2. Kerajaan Negeri telah membuat pelaburan baru dalam syarikat Aquasar Holdings Sdn. Bhd. serta menambah pelaburan di syarikat Edusar Holdings Sdn. Bhd., Sarawak Oil Palms Bhd. dan dalam bentuk syer keutamaan boleh tebus di syarikat SI Capital Sdn. Bhd. dan SSHMC Management & Holdings Sdn. Bhd. seperti di **Jadual 4.35**.

Jadual 4.35
Pertambahan Pelaburan Kerajaan Negeri Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Syarikat	Pegangan Ekuiti (%)	Tahun		Peningkatan	
			2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Pelaburan Dalam Syarikat Awam						
1.	Sarawak Oil Palms Bhd.	7.98	180.64	211.64	31.00	17.2
Pelaburan Dalam Syarikat Tidak Tersenarai						
1.	Edusar Holdings Sdn. Bhd.	100.0	15.00	30.00	15.00	100.0
2.	SI Capital Sdn. Bhd.	99.43	148.94	155.84	6.90	4.6
3.	SSHMC Management & Holdings Sdn. Bhd.	100.0	489.96	553.70	63.74	13.0
Jumlah			834.54	951.18	116.64	14.0

Sumber: Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri

4.7.2.3. Sungguhpun ada pelaburan baru dibuat dalam tahun 2014 tetapi jumlah pelaburan ini menurun pada tahun 2014. Penurunan ini disebabkan penjualan balik pelaburan dalam syarikat Sistem Penerangan Malaysia Berhad sejumlah RM12.37 juta dengan harga RM0.27 sesaham dengan kerugian RM125.82 juta di bawah *Selective Capital Reduction* dan *Repayment Exercise* menurut seksyen 60 dan 64, Akta Syarikat 1965. Kedudukan pelaburan Kerajaan Negeri dalam tempoh 5 tahun seperti di **Jadual 4.36**.

Jadual 4.36
Pelaburan Kerajaan Negeri Bagi Tempoh 2010 Hingga 2014

Bil.	Jenis Pelaburan	Pelaburan Mengikut Nilai Buku Dan Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Pelaburan Dalam Syarikat Awam	677.31	721.98	721.98	902.62	795.42
2.	Pelaburan Dalam Syarikat Tidak Tersenarai	2,873.56	2,944.95	3,039.37	3,110.67	3,196.31
3.	Caruman Bagi Penyertaan Ekuiti	292.32	292.32	292.32	292.32	292.32
Jumlah		3,843.19	3,959.25	4,053.67	4,305.61	4,284.05

Sumber: Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri

4.7.2.4. Pada tahun 2014, dividen daripada pelaburan saham yang diterima adalah berjumlah RM2.99 bilion meningkat sejumlah RM1.01 bilion berbanding RM1.98 bilion dividen yang diterima pada tahun 2013. Semakan Audit mendapati 8 daripada 11 syarikat tersenarai membayar dividen pada tahun 2014 kecuali Rimbunan Sawit Bhd. dan Syarikat Penerangan Malaysia Berhad. Semakan Audit seterusnya mendapati hanya 10 daripada 54 syarikat tidak tersenarai membayar dividen kepada Kerajaan Negeri pada tahun 2014. Analisis Audit mendapati 5 syarikat yang membayar dividen secara konsisten adalah syarikat yang berasaskan petroleum dan gas menyumbang RM2.87 bilion atau 96.1% daripada jumlah keseluruhan dividen yang diterima.

4.7.3. Hutang Awam

4.7.3.1. Kerajaan Negeri dari semasa ke semasa ada menerima pinjaman daripada Kerajaan Persekutuan bagi membiayai projek pembangunan. Selain itu, Kerajaan Negeri juga boleh meminjam di bawah kuasa Undang-undang Negeri dengan kelulusan Bank Negara mengikut Perkara 112B Perlembagaan Persekutuan. Pada tahun 2014, baki hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan meningkat sejumlah RM63.03 juta atau 2.8% menjadi RM2.33 bilion berbanding RM2.27 bilion pada tahun 2013. Bayaran balik hutang awam kepada Kerajaan Persekutuan pada tahun 2014 adalah berjumlah RM128.28 juta. Kedudukan hutang Kerajaan Negeri dengan Kerajaan Persekutuan pada tahun 2014 berbanding 2013 adalah seperti di **Jadual 4.37**.

Jadual 4.37
Kedudukan Hutang Awam Kerajaan Negeri Pada Tahun 2014 Berbanding Tahun 2013

Bil.	Tujuan Pinjaman	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Bekalan Air	1,102.84	1,154.56	51.72	4.7
2.	Perumahan	531.11	497.01	-34.10	-6.4
3.	Perindustrian	215.07	262.72	47.65	22.2
4.	Pembetungan Najis Dan Perparitan	202.72	193.48	-9.24	-4.6
5.	Pertanian	201.67	210.02	8.35	4.1
6.	Institusi Pelaburan	13.83	12.52	-1.31	-9.5
7.	Pelabuhan	0.12	0.08	-0.04	-33.3
Jumlah		2,267.36	2,330.39	63.03	2.8

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

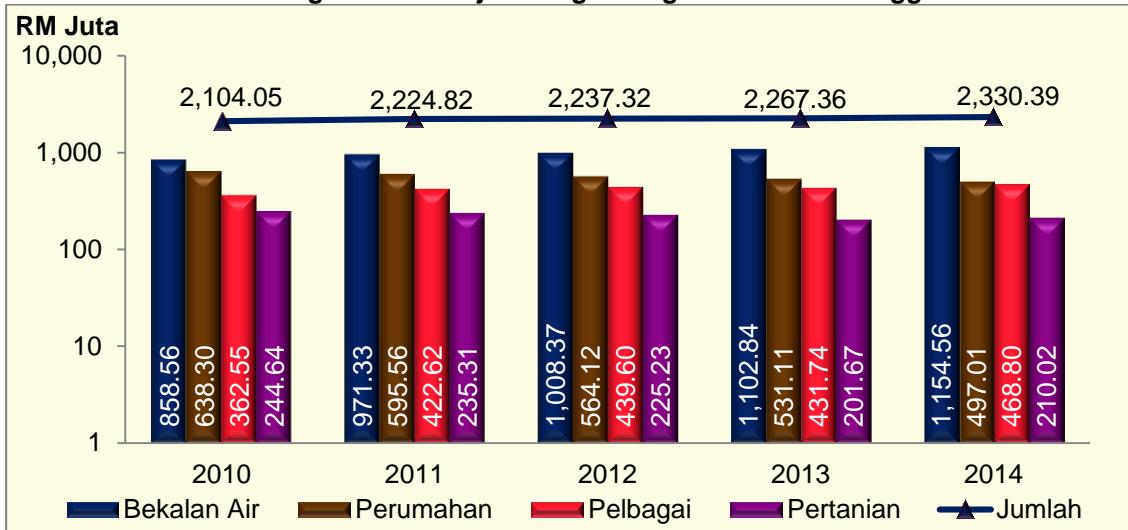
4.7.3.2. Analisis perbandingan baki hutang awam bagi tahun 2010 hingga 2014 menunjukkan peningkatan pada setiap tahun antara RM12.50 juta atau 0.6% hingga RM120.77 juta atau 5.7%. Kedudukan baki hutang awam bagi tahun 2010 hingga 2014 adalah seperti di **Jadual 4.38** dan **Carta 4.8**. Kedudukan baki hutang awam tahun 2014 adalah yang tertinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.38
Kedudukan Baki Hutang Awam Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Tujuan Pinjaman	Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Bekalan Air	858.56	971.33	1,008.37	1,102.84	1,154.56
2.	Perumahan	638.30	595.56	564.12	531.11	497.01
3.	Pelbagai	362.55	422.62	439.60	431.74	468.80
4.	Pertanian	244.64	235.31	225.23	201.67	210.02
Jumlah		2,104.05	2,224.82	2,237.32	2,267.36	2,330.39

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

Carta 4.8
Baki Hutang Awam Kerajaan Negeri Bagi Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

4.7.3.3. Tunggakan bayaran balik hutang Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan pada tahun 2014 adalah sejumlah RM32.23 juta. Tunggakan sejumlah RM15.98 juta adalah disebabkan Kerajaan Negeri sedang menunggu maklum balas daripada Kementerian Kewangan Malaysia mengenai permohonan untuk menukar perjanjian pinjaman kepada geran manakala sejumlah RM16.25 juta termasuk faedah masih menunggu maklum balas Kementerian Kewangan Malaysia berkenaan rayuan supaya pinjaman menggunakan matawang Ringgit Malaysia bagi menggantikan Dolar Amerika sebagai matawang pinjaman.

4.7.4. Tunggakan Hasil

4.7.4.1. Pada akhir tahun 2014, tunggakan hasil Kerajaan Negeri meningkat sejumlah RM72.16 juta atau 42.8% menjadi RM240.69 juta daripada RM168.53 juta pada tahun 2013. Hanya Dividen menunjukkan penurunan tunggakan manakala 4 butiran menunjukkan peningkatan iaitu Jualan Air Dan Stor, Premium Tanah, Royalti Dan Permit serta Hasil Pelbagai. Tunggakan hasil bagi tahun 2014 berbanding 2013 adalah seperti di **Jadual 4.39**.

Jadual 4.39
Tuggakan Hasil Bagi Tahun 2014 Berbanding 2013

Bil.	Jenis Tuggakan Hasil	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Dividen ¹	60.53	55.45	-5.08	-8.4
2.	Jualan Air Dan Stor ²	56.19	122.54	66.35	118.1
3.	Premium Tanah ³	37.35	38.84	1.49	4.0
4.	Royalti Dan Permit ⁴	2.48	2.81	0.33	13.3
5.	Pelbagai ⁵	11.98	21.05	9.07	75.7
Jumlah		168.53	240.69	72.16	42.8

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

Nota: ¹ Dividen termasuk dividen, royalti air dan lesen penjanaan elektrik

² Jualan Air Dan Stor termasuk jualan air, akaun kenderaan dan hasil berkaitan stor dan loji

³ Premium Tanah termasuk premium tanah, sewa tanah serta bayaran luar dan pemeriksaan

⁴ Royalti Dan Permit termasuk royalti hutan dan hasil berkaitan hutan

⁵ Imbuhanbalik, hasil bukan cukai dan duti hiburan

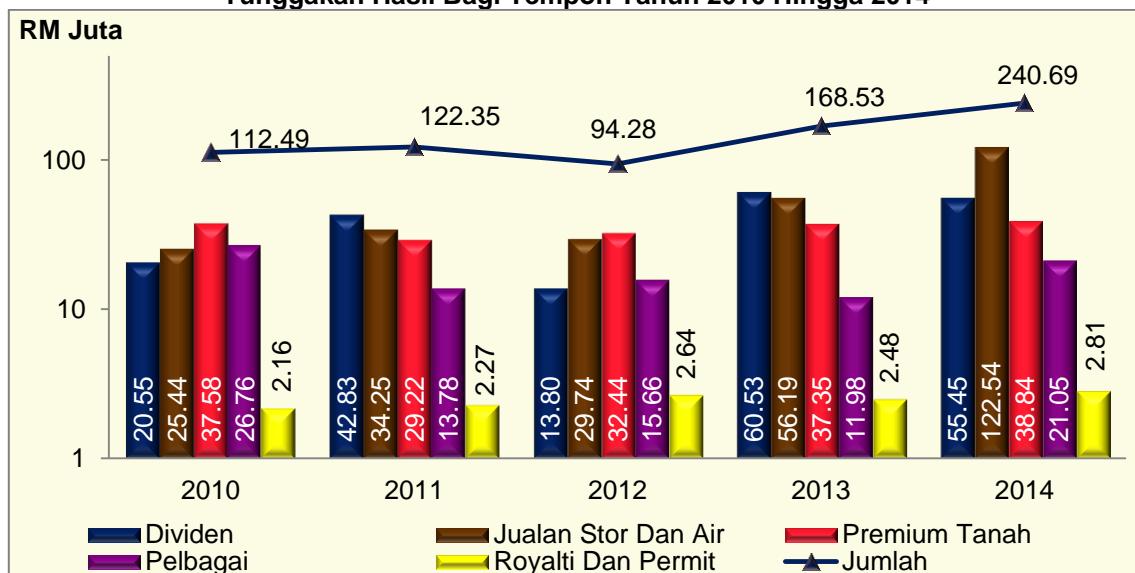
4.7.4.2. Trend tuggakan hasil bagi tempoh 5 tahun ditunjukkan di **Jadual 4.40** dan **Carta 4.9**. Kedudukan tuggakan hasil pada tahun 2014 adalah paling tinggi dalam tempoh 5 tahun.

Jadual 4.40
Tuggakan Hasil Bagi Tempoh Tahun 2010 Hingga 2014

Bil.	Jenis Tuggakan Hasil	Tahun				
		2010 (RM Juta)	2011 (RM Juta)	2012 (RM Juta)	2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)
1.	Dividen	20.55	42.83	13.80	60.53	55.45
2.	Jualan Stor Dan Air	25.44	34.25	29.74	56.19	122.54
3.	Premium Tanah	37.58	29.22	32.44	37.35	38.84
4.	Royalti Dan Permit	2.16	2.27	2.64	2.48	2.81
5.	Pelbagai	26.76	13.78	15.66	11.98	21.05
Jumlah		112.49	122.35	94.28	168.53	240.69

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

Carta 4.9
Tuggakan Hasil Bagi Tempoh Tahun 2010 Hingga 2014

Sumber: Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak

4.8. RUMUSAN DAN SYOR AUDIT

4.8.1. Secara keseluruhannya, analisis Audit mendapati kedudukan kewangan Kerajaan Negeri adalah bertambah kukuh di mana baki terkumpul Kumpulan Wang Disatukan pada akhir tahun 2014 adalah berjumlah RM27.03 bilion meningkat RM3.67 bilion berbanding RM23.36 bilion pada akhir tahun 2013. Akaun Hasil Disatukan menunjukkan surplus berjumlah RM3.05 bilion. Kutipan hasil Kerajaan Negeri bagi tahun 2014 meningkat RM1.74 bilion atau 24.3% menjadi RM8.90 bilion berbanding RM7.16 bilion bagi tahun 2013.

4.8.2. Tunggakan hasil meningkat sejumlah RM72.16 juta atau 42.8% menjadi RM240.69 juta daripada RM168.53 juta pada tahun 2013. Perbelanjaan mengurus Kerajaan Negeri pada keseluruhannya meningkat sejumlah RM813.67 juta atau 16.2% iaitu daripada RM5.03 bilion pada tahun 2013 kepada RM5.85 bilion pada tahun 2014. Baki Pinjaman Boleh Dituntut menurun sejumlah RM24.77 juta atau 1% daripada RM2.47 bilion pada tahun 2013 kepada RM2.45 bilion pada tahun 2014. Tunggakan Bayaran Balik Pinjaman Boleh Dituntut turut meningkat sejumlah RM57.52 juta atau 8.4% daripada RM684 juta pada tahun 2013 kepada RM741.52 juta pada tahun 2014. Pelaburan saham dalam syarikat awam dan tidak tersenarai telah memberikan pulangan dividen RM2.99 bilion meningkat sejumlah RM1.01 bilion berbanding RM1.98 bilion pada tahun 2013. Jumlah hutang awam meningkat sejumlah RM63.03 juta atau 2.8% menjadi RM2.33 bilion berbanding RM2.27 bilion pada tahun 2013. Tunggakan hutang awam Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan pada tahun 2014 meningkat sejumlah RM29.95 juta menjadi RM32.23 juta berbanding RM2.28 juta pada tahun 2013.

4.8.3. Bagi memperkuuhkan lagi kedudukan dan pengurusan kewangan Kerajaan Negeri adalah disyorkan:

4.8.3.1. Kerajaan Negeri hendaklah meningkatkan keberkesanan dalam pungutan hasil bagi mengelakkan tunggakan tahunan terus meningkat serta mengambil langkah yang lebih tegas untuk mengutip tunggakan hasil berjumlah RM240.69 juta. Tindakan tegas hendaklah juga diambil untuk menuntut tunggakan pinjaman berjumlah RM741.52 juta daripada agensi dan syarikat.

4.8.3.2. Pihak Setiausaha Kewangan Negeri hendaklah mengambil tindakan sewajarnya terhadap Deposit/Akaun Amanah yang tidak aktif dan Kumpulan Wang Amanah yang memerlukan tindakan susulan. Pegawai Pengawal berkenaan hendaklah mengambil langkah sewajarnya bagi membentangkan 3 Kumpulan Wang Amanah Kerajaan yang telah disahkan di Dewan Undangan Negeri.

4.8.3.3. Kerajaan Negeri hendaklah membuat persediaan bagi menerima pakai kaedah perakaunan akruan untuk Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak.

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

BAHAGIAN III

RANCANGAN PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

5. PROJEK PEMBANGUNAN KERAJAAN NEGERI

5.1. Bagi menjayakan projek pembangunan Kerajaan Negeri di bawah Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMKe-10) , siling peruntukan yang dilulus oleh Kerajaan Negeri adalah berjumlah RM18 bilion bagi melaksanakan 1,062 projek terdiri daripada 357 projek fizikal dan 705 projek bukan fizikal. Projek fizikal berjumlah 357 meliputi pembinaan 84 bangunan, 72 jalan, 21 dermaga, 7 jambatan dan 173 projek lain seperti *Kampung Extension*, perparitan, bekalan air, penanaman, kawasan perindustrian dan pembentungan.

5.2. Daripada 357 projek tersebut, 332 projek telahpun dilaksanakan sehingga tahun 2014, manakala 25 projek akan dilaksanakan dalam tahun 2015. Peruntukan sejumblah RM4.64 bilion telah diluluskan oleh Kerajaan Negeri kepada 13 Kementerian/Jabatan bagi melaksanakan projek yang diluluskan dalam tahun 2014. Peruntukan tersebut juga adalah untuk melaksanakan projek bukan fizikal untuk aktiviti seperti geran, program, ICT, pembelajaran, perolehan tanah, acara, latihan, pelaburan dan sumbangan. Pada tahun 2014, RM3.72 bilion atau 80.2% daripada RM4.64 bilion telah dibelanjakan seperti di **Jadual 5.1**.

Jadual 5.1
Pencapaian Perbelanjaan Projek Pembangunan Kerajaan Negeri Pada Tahun 2014

Bil.	Kementerian/Jabatan	Peruntukan Diluluskan (RM Juta)	Perbelanjaan (RM Juta)	Peratus (%)
1.	Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti	63.86	63.85	99.9
2.	Kementerian Pembangunan Luar Bandar	32.44	30.47	93.9
3.	Kementerian Pembangunan Sosial	116.21	106.12	91.3
4.	Kementerian Pelancongan Sarawak	31.02	27.65	89.1
5.	Jabatan Ketua Menteri	35.54	31.44	88.5
6.	Kementerian Pemodenan Pertanian	42.63	36.50	85.6
7.	Kementerian Kewangan Negeri	2,875.80	2,425.02	84.3
8.	Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan	528.49	429.91	81.3
9.	Kementerian Kemudahan Awam	509.81	335.67	65.8
10.	Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	147.17	92.78	63.0
11.	Kementerian Pembangunan Perindustrian	124.00	76.87	62.0
12.	Kementerian Perumahan	122.88	60.53	49.3
13.	Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga	12.78	6.13	47.9
Jumlah		4,642.63	3,722.94	80.2

Sumber: Rekod Jabatan Perbendaharaan Negeri Sarawak Dan Kementerian/Jabatan Yang Terlibat

5.3. Analisis Audit mendapati 5 daripada 13 Kementerian/Jabatan telah berbelanja kurang 80% daripada peruntukan yang diagihkan pada tahun 2014 iaitu Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga berbelanja RM6.13 juta atau 47.9% daripada RM12.78 juta, Kementerian Perumahan berbelanja RM60.53 juta atau 49.3% daripada RM122.88 juta, Kementerian Pembangunan Perindustrian berbelanja RM76.87 juta atau 62% daripada RM124 juta, Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar berbelanja RM92.78 juta atau 63% daripada RM147.17 juta dan Kementerian Kemudahan Awam berbelanja RM335.67 juta atau 65.8% daripada RM509.81 juta. Antara sebab pencapaian perbelanjaan bagi 5 Kementerian kurang 80% daripada peruntukan adalah masalah teknikal, pindaan siling dan isu *blockade*.

5.4. Berdasarkan rekod yang disediakan oleh Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri (SIMU), sehingga akhir tahun 2014, sebanyak 149 atau 41.7% daripada 357 projek yang diluluskan telah siap dilaksanakan. Antara projek yang telah disiapkan pada tahun 2014 ialah Projek Pembinaan Dan Penyiapan Menaiktaraf Jalan Utama/Main Boulevard Di Bandar Baru Kuching, *Tropical Peat Research Laboratory Complex*, Samarahan, *Proposed Transmission Pipeline to Samajaya Free Industrial Zone (SJFIZ)*, Kuching, *Development of Biogas Treatment Plant for the Pig Farming Area Project at Pasir Putih Samarahan* dan *Sebuyau New Town*, Pembinaan Loji Kolam Takungan Dan Paip Untuk Bekalan Air Sri Aman, Rancangan Pengairan Sarawak – Sungai Sebelak, Betong, *Demak Laut Industrial Park Phase IV Kuching*, *Lawas Light Industrial Area* dan *Bau Resettlement Scheme*. Prestasi pelaksanaan projek fizikal sehingga akhir 2014 adalah seperti di **Jadual 5.2**.

Jadual 5.2
Pencapaian Pelaksanaan Projek Pembangunan Kerajaan Negeri Setakat 31 Disember 2014

Bil.	Kementerian/Jabatan	Bilangan Projek			
		Jumlah Projek	Belum Mula	Sedang Dilaksana	Siap Sebenar
1.	Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan	90	7	51	32
2.	Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti	65	4	22	39
3.	Kementerian Kewangan Negeri	63	0	37	26
4.	Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	62	5	30	27
5.	Kementerian Kemudahan Awam	27	2	13	12
6.	Kementerian Pembangunan Sosial	19	5	14	0
7.	Kementerian Pembangunan Luar Bandar	12	1	4	7
8.	Kementerian Pembangunan Perindustrian	9	0	4	5
9.	Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga	4	1	2	1
10.	Jabatan Ketua Menteri	3	0	3	0
11.	Kementerian Perumahan	3	0	3	0
Jumlah		357	25	183	149

Sumber: Rekod Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri

5.5. Antara 5 projek pembangunan dengan nilai tertinggi di bawah kategori projek belum mula dan sebab projek belum dimulakan adalah seperti di **Jadual 5.3**.

Jadual 5.3
Projek Pembangunan Yang Belum Dimulakan Pada Tahun 2014

Bil.	Nama Projek	Siling Peruntukan (RM Juta)	Sebab Belum Mula
1.	<i>Refurbishment and Improvement Works to Government Quarters, Kuching</i>	44.00	Projek baru diluluskan dalam bulan Disember 2014
2.	Pembinaan Kompleks Perniagaan dan Tebingan Sungai di Awat-Awat, Limbang	10.94	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah dalam proses penyediaan pelan untuk kelulusan State Planning Authority (SPA). Projek akan bermula setelah kelulusan daripada SPA diperolehi
3.	Jalan Stutong/Jalan Stutong Baru Link, Kuching	5.00	Menunggu kelulusan pertapakan dari State Planning Authority
4.	Sumber Bekalan Air Mentah Wilayah Betong	4.00	Dokumen tender diperingkat penilaian teknikal oleh Jabatan Kerja Raya Sarawak
5.	Bekalan Air Semariang, Kuching	4.00	Dokumen tender diperingkat penilaian teknikal oleh Jabatan Kerja Raya Sarawak

Sumber: Rekod Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri

6. RUMUSAN

Pada keseluruhannya, prestasi pencapaian perbelanjaan projek pembangunan Kerajaan Negeri di bawah Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMKe-10) adalah baik di mana sejumlah RM12.88 bilion atau 84.4% daripada RM15.26 bilion telah dibelanjakan sehingga tahun 2014. Walau bagaimanapun, dari segi prestasi projek fizikal hanya 149 atau 41.7% daripada 357 projek telah siap dilaksanakan.

BAHAGIAN IV

PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN KEMENTERIAN/JABATAN/AGENSI NEGERI

BAHAGIAN IV

PENCAPAIAN PENGURUSAN KEWANGAN KEMENTERIAN/JABATAN/AGENSI NEGERI

---

7. LATAR BELAKANG

7.1. Seksyen 15(A) Akta Tatacara Kewangan, 1957 dan Arahan Perbendaharaan telah menetapkan tugas dan tanggungjawab Pegawai Pengawal di sesebuah Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri bagi menjamin wujudnya akauntabiliti pengurusan kewangan Kerajaan. Antara lain, Pegawai Pengawal adalah bertanggungjawab untuk menentukan bahawa peruntukan kewangan dan sumber lain yang secukupnya diperoleh, diguna dan diperakaunkan mengikut peraturan kewangan. Manakala Bahagian IV, Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan) 1995, Bahagian V dan VI, Ordinan Pihak Berkuasa Tempatan, 1996, Bahagian II, Peraturan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan, 1997 dan Bahagian IX, Ordinan Majlis Islam Sarawak, 2001 telah menetapkan tugas Ahli Lembaga Pengarah/Pengarah/Setiausaha Majlis di sesebuah Agenzi Negeri bagi menjamin wujudnya akauntabiliti dan kawalan dalam pengurusan kewangan.

7.2. Selaras dengan Perkara 106 dan 107 Perlembagaan Persekutuan serta Akta Audit 1957, setiap tahun Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri, pematuhan kepada undang-undang dan peraturan kewangan serta aktiviti Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri dan mengemukakan laporan mengenainya untuk dibentangkan di Dewan Undangan Negeri.

8. PENAMBAHBAIKAN PENGURUSAN KEWANGAN OLEH KEMENTERIAN/ JABATAN/AGENSI NEGERI

Pada tahun 2014, penambahbaikan pengurusan kewangan oleh Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri adalah melalui inisiatif berikut:

8.1. Melaksanakan *Automation* Penyediaan *Command Paper and Supply Bill* untuk Anggaran Belanjawan Negeri dan Anggaran Belanjawan Tambahan Negeri.

8.2. Melaksanakan Indeks Pematuhan Pengurusan Kewangan oleh semua Kementerian/Jabatan di bawah pelaksanaan *Balance Scorecard* yang berkuatkuasa pada bulan Julai 2014.

9. PENGURUSAN KEWANGAN BERDASARKAN INDEKS AKAUNTABILITI

Bagi menentukan tahap pematuhan terhadap undang-undang seperti Perlembagaan Persekutuan dan Akta Audit 1957 serta peraturan yang berkaitan, setiap tahun Jabatan Audit Negara menjalankan pengauditan terhadap pengurusan kewangan di

Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri. Bagi Kementerian/Jabatan, aspek pengurusan kewangan dinilai adalah Kawalan Pengurusan, Kawalan Bajet, Kawalan Terimaan, Kawalan Perbelanjaan, Pengurusan Akaun Amanah/Kumpulan Wang Amanah Dan Deposit serta Pengurusan Aset Kerajaan. Manakala bagi Perbendaharaan Negeri dan Agenzi Negeri pula, selain daripada 6 aspek tersebut, aspek lain yang turut dinilai ialah Pengurusan Pelaburan, Pengurusan Pinjaman dan Penyata Kewangan. Bagi setiap aspek yang diperiksa/dinilai itu akan diberi markah dan akhirnya Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri yang dinilai akan ditentukan penarafan berdasarkan jumlah markah keseluruhan yang diperoleh seperti di **Jadual 9.1**.

Jadual 9.1
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan

Markah Keseluruhan (%)	Tahap	Penarafan
90 - 100	Sangat Baik	
70 - 89	Baik	
50 - 69	Memuaskan	
49 ke bawah	Tidak Memuaskan	

Sumber: Jabatan Audit Negara

9.1. OBJEKTIF PENGAUDITAN

Bagi membolehkan penarafan diberi kepada tahap pengurusan kewangan Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri, pengauditan telah dijalankan untuk menentukan sama ada:

- 9.1.1. Wujudnya struktur dan sistem pengurusan kewangan yang berkesan.
- 9.1.2. Wujudnya sistem kawalan dalaman yang berkesan terhadap pungutan terimaan, perbelanjaan, pengurusan akaun amanah/kumpulan wang amanah dan deposit, aset kerajaan, pelaburan, pinjaman serta penyata kewangan.
- 9.1.3. Pengurusan kewangan mematuhi undang-undang dan peraturan yang ditetapkan.
- 9.1.4. Rekod yang berkaitan diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.

9.2. SKOP DAN METODOLOGI PENGAUDITAN

- 9.2.1. Pengauditan telah dijalankan di 63 Pusat Tanggungjawab (PTJ) yang merangkumi 12 Kementerian, 2 Jabatan (merangkumi 17 PTJ/Pejabat Bahagian), 11 Pejabat Residen, 11

Pihak Berkuasa Tempatan dan Majlis Islam Sarawak (merangkumi 4 PTJ), 6 Badan Berkanun Negeri dan Jabatan Ketua Menteri (merangkumi 2 PTJ) di bawahnya. Bagaimanapun, markah PTJ telah digabungkan dan markah purata dilaporkan di bawah Jabatan berkenaan. Setelah penggabungan tersebut, sebanyak 44 Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri diberi penarafan. Pengauditan telah dijalankan dengan memberi tumpuan terhadap 6 kawalan utama, iaitu kawalan pengurusan, kawalan bajet, kawalan terimaan, kawalan perbelanjaan, pengurusan akaun amanah/kumpulan wang amanah dan deposit serta pengurusan aset kerajaan. Bagi Agensi Negeri pula 3 aspek kawalan tambahan diaudit iaitu pengurusan pelaburan, pinjaman dan penyata kewangan turut dinilai.

9.2.2. Bagi menilai tahap kawalan yang telah diwujudkan untuk setiap aspek kawalan utama yang tersebut di atas, pengauditan telah dijalankan dengan menyemak rekod dan dokumen kewangan bagi tahun 2014 di peringkat Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri. Selain itu, semakan juga dibuat terhadap Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2014 dan Penyata Kewangan Agensi Negeri Tahun 2013 bagi menentukan pencapaian pengurusan kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri secara menyeluruh.

9.3. KAWALAN UTAMA

Pelaksanaan sistem penarafan bagi 44 Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri adalah berdasarkan pengauditan terhadap tahap pencapaian pengurusan kewangan mengikut jenis kawalan. Bagaimanapun, bagi tujuan penggabungan laporan hanya kriteria utama sahaja yang dibincangkan seperti berikut:

9.3.1. Kawalan Pengurusan

Bagi menentukan sama ada struktur pengurusan kewangan yang berkesan diwujudkan, semakan Audit telah dijalankan terhadap 4 aspek utama kawalan pengurusan iaitu struktur organisasi, sistem dan prosedur, keberkesanan jawatankuasa yang diwujudkan dan Unit Audit Dalam serta pengurusan sumber manusia seperti berikut:

9.3.1.1. Struktur Organisasi

Bagi mewujudkan suatu struktur organisasi yang berkesan, Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- a. Carta organisasi disediakan dengan lengkap dan kemas kini seperti mana yang ditetapkan dalam Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991.
- b. Surat penurunan kuasa disediakan dengan lengkap dan dikemaskinikan. Had kuasa dan tugas pegawai yang menjalankan tanggungjawab juga perlu dinyatakan dengan jelas seperti kehendak Seksyen 15A(2) Akta Tatacara Kewangan, Arahan Perbendaharaan (AP) 11, AP 69 dan AP 101.

- c. Kehendak Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991 juga perlu dipatuhi. Pekeliling tersebut menetapkan Senarai Tugas bagi setiap pegawai perlu disediakan dengan lengkap dan jelas menunjukkan hubung kait antara penyelia dengan pegawai bawahan serta rakan sejawat dalam organisasi yang sama. Senarai Tugas ini juga perlu sentiasa dikemaskinikan.
- d. Selaras dengan Pekeliling Perkhidmatan Bil. 5 Tahun 2007, perancangan dan pelaksanaan pusingan kerja mengikut tempoh yang sesuai dalam pelbagai bidang tugas hendaklah dilaksanakan oleh Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri bagi membangunkan sumber manusia yang berpotensi serta berupaya menyumbang kepada kecemerlangan organisasi.

9.3.1.2. Sistem Dan Prosedur

Bagi memastikan sistem dan prosedur yang teratur diwujudkan, Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- a. Manual Prosedur Kerja disediakan dengan lengkap, kemas kini dan dikaji semula secara berterusan seperti kehendak Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991.
- b. Fail Meja bagi setiap jawatan disediakan dengan lengkap, kemas kini dan memiliki kesemua 14 ciri-ciri asas Fail Meja yang ditetapkan dalam Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 8 Tahun 1991.
- c. Pemeriksaan mengejut selaras dengan kehendak Arahan Perbendaharaan 309 dijalankan secara berkala terhadap peti besi, peti wang tunai, laci atau bekas-bekas lain yang diguna untuk menyimpan wang, setem atau barang-barang lain yang berharga. Hasil pemeriksaan itu hendaklah direkodkan dengan lengkap untuk memudahkan rujukan dibuat.
- d. Garis Panduan Pengurusan Kewangan Dan Akaun dan Dokumen Kualiti yang disediakan oleh Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri adalah lengkap dan kemas kini.

9.3.1.3. Jawatankuasa Kewangan Dan Unit Audit Dalam

Kerajaan menetapkan pelbagai jawatankuasa berkaitan hal kewangan ditubuhkan di peringkat Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri. Fungsi dan tanggungjawab jawatankuasa tersebut telah ditetapkan melalui surat pekeliling, arahan, garis panduan yang dikeluarkan dari semasa ke semasa. Bagi memastikan jawatankuasa yang telah diwujudkan berfungsi dengan berkesan, Kerajaan telah mengeluarkan Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa Kerajaan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991. Panduan ini menetapkan dengan jelas peranan Pengurus dan Urus Setia dalam sesuatu mesyuarat bagi memastikan keberkesanannya jawatankuasa yang telah

diwujudkan. Antara jawatankuasa/unit yang perlu diwujudkan bagi memantapkan tahap pengurusan kewangan adalah seperti berikut:

a. Jawatankuasa Keutuhan Tadbir Urus

Surat Pekeliling (Perj. Bil.6/2010) bertarikh 27.4.2010 telah memaklumkan bahawa Kerajaan Negeri bersetuju menerima pakai Arahan YAB Perdana Menteri No. 1 Tahun 2009 - Penubuhan Jawatankuasa Keutuhan Tadbir Urus (JKTU). Sehubungan itu, semua ketua Jabatan/Agensi Negeri dan Residen dikehendaki menubuhkan Jawatankuasa tersebut. Arahan tersebut antara lain menetapkan Ketua Pejabat mempengerusikan mesyuarat, ahli jawatankuasa dilantik, bermesyuarat setiap 4 bulan, berbincang perkara yang ditetapkan, Laporan disediakan dengan lengkap dan dikemukakan kepada pihak berkuasa lebih tinggi dalam tempoh yang ditetapkan.

b. Unit Audit Dalam

Pekeliling Perbendaharaan Bil. 9 Tahun 2004 menghendaki Unit Audit Dalam (UAD) ditubuhkan di Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri untuk membantu Setiausaha Tetap Kementerian/Ketua Jabatan/Ketua Agensi memantapkan prestasi pengurusan dan memastikan pencapaian objektif organisasi secara cekap dan berhemat. Bagi melaksanakan fungsinya, UAD adalah bertanggungjawab menyediakan Rancangan Tahunan Audit Dalam dan mengemukakan kepada Setiausaha Kerajaan Negeri untuk kelulusan. Laporan Audit Dalam dikemukakan kepada Kementerian/Jabatan/Agensi untuk tindakan manakala tanggungjawab Setiausaha Tetap Kementerian/Ketua Jabatan/Ketua Agensi adalah memastikan tindakan susulan diambil terhadap Laporan Audit Dalam. Dalam konteks Kerajaan Negeri, Unit Audit Dalam ini bermaksud Unit Audit Dalam yang telah diluluskan penubuhannya di Pejabat Setiausaha Kerajaan Negeri.

9.3.1.4. Pengurusan Sumber Manusia

Bagi memastikan pengurusan kewangan dikendalikan dengan baik, setiap Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah menguruskan sumber manusianya dengan cekap seperti menentukan bilangan jawatan dan gred yang sesuai, jawatan diisi sepenuhnya dan latihan dalam bidang kewangan diberi kepada mereka yang terlibat. Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri juga dikehendaki memberi pengiktirafan kepada kakitangannya yang cemerlang dan mengambil tindakan tatatertib/surc妖 terhadap mereka yang didapati gagal/cuui melaksanakan tanggungjawab yang telah ditetapkan.

9.3.2. Kawalan Bajet

Bagi menentukan sama ada Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri telah menguruskan bajet dan peruntukannya dengan cekap, berhemat dan mengikut peraturan, semakan Audit telah dijalankan terhadap 5 aspek utama kawalan bajet iaitu penyediaan bajet, pengagihan

peruntukan, kelulusan pindah/tambah peruntukan, pemantauan kemajuan projek dan pelaporan seperti berikut:

9.3.2.1. Penyediaan Bajet

Peraturan Kewangan mengenai penyediaan bajet oleh setiap Kementerian/Jabatan/Pejabat dikeluarkan melalui Surat Pekeliling Setiausaha Kewangan Sarawak Bil. 1 Tahun 2013 bertarikh 13 Jun 2013: Penyediaan Anggaran Hasil Dan Perbelanjaan Bagi Tahun 2014. Bagi Agensi Negeri peraturan kewangan mengenai penyediaan bajet adalah melalui Ordinan tubuh masing-masing, Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan), 1995 (pindaan 2004) dan Peraturan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan, 1997 serta dikemukakan kepada Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri melalui Kementerian masing-masing untuk Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan. Sebaliknya bajet bagi Majlis Islam Sarawak dikemukakan kepada Lembaga Pengarah melalui Lembaga Baitulmal Dan Wakaf untuk kelulusan. Selain itu, Arahan Perbendaharaan 29 hingga 46 juga menetapkan peraturan penyediaan anggaran hasil dan perbelanjaan. Antara lainnya, peraturan kewangan mengenai penyediaan bajet menetapkan perkara mengenai justifikasi setiap anggaran yang disediakan, ketepatan anggaran yang disediakan, prosedur kelulusan bajet di peringkat Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri serta pematuhan tempoh yang ditetapkan untuk mengemukakan bajet kepada Setiausaha Kewangan Negeri/Lembaga Pengarah.

9.3.2.2. Pengagihan Peruntukan

Pegawai Pengawal perlu mengagihkan peruntukan kepada pemegang waran tertentu sebaik sahaja Waran Am diterima. Mengikut AP 94, pemegang waran peruntukan tersebut boleh mengagihkan waran peruntukan/waran peruntukan kecil kepada pegawai yang berkenaan di mana perlu. Bagi Badan Berkanun Negeri dan Majlis Islam Sarawak, pengagihan peruntukan dibuat mengikut peraturan kewangan masing-masing. Peraturan kewangan mengenai pengagihan peruntukan juga telah ditetapkan bagi Pihak Berkuasa Tempatan dalam Ordinan Pihak Berkuasa Tempatan, 1996 dan Peraturan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan, 1997 di mana Pegawai Pengawal hendaklah memastikan perbelanjaan awam dibuat dengan cermat dan berhemat serta pelaksanaan sesuatu program/aktiviti/projek hendaklah selaras dengan jumlah peruntukan yang diluluskan. Pengagihan waran/peruntukan ini perlu direkodkan dengan lengkap dan kemas kini.

9.3.2.3. Kelulusan Pindah/Tambahan Peruntukan

Peraturan Kewangan mengenai pindah/tambah peruntukan antaranya menetapkan Waran Pindah Peruntukan hendaklah ditandatangani oleh Pegawai Pengawal sendiri atau bagi pihaknya oleh mana-mana pegawai bawahannya yang diberi kuasa secara bertulis selaras dengan kehendak Seksyen 15A(2) Akta Tatacara Kewangan, 1957. Seksyen 3(c), Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan), 1995 (Pindaan 2004) dan peraturan 11, Peraturan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan, 1997

menbenarkan Badan Berkanun Negeri dan Pihak Berkuasa Tempatan membuat pindah peruntukan dengan kelulusan Menteri berpanduan garis panduan yang dikeluarkan oleh Setiausaha Kewangan Negeri. Semua pindah peruntukan hendaklah dibuat dalam tahun kewangan berkenaan atau tahun berikutnya mengikut peraturan kewangan dan Ordinan tubuh masing-masing. Semua Waran Pindah Peruntukan yang dikeluarkan hendaklah disampaikan kepada Akauntan Negeri sebelum penutupan Akaun Awam Negeri bagi tahun kewangan berkenaan untuk Kementerian/Jabatan manakala bagi Agensi Negeri pindah peruntukan dibuat di peringkat masing-masing. Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan/Ketua Pejabat perlulah sentiasa mengawasi dan mengemas kini akaun serta memastikan pindah peruntukan dikemaskinikan dalam Buku Vot supaya kawalan perbelanjaan dapat diuruskan dengan berkesan. Surat Pekeliling Setiausaha Kewangan Negeri Bil. 5 Tahun 2007 juga menetapkan pindah peruntukan/viremen adalah tidak dibenarkan kecuali mendapat kelulusan daripada Setiausaha Kewangan Negeri/Menteri Kewangan terlebih dahulu.

9.3.2.4. Pemantauan Kemajuan Projek

Bagi pemantauan kemajuan projek/prestasi perbelanjaan Pegawai Pengawal perlu memantau pelaksanaan projek pembangunan dengan rapi supaya dapat dilaksanakan mengikut jadual dan mengambil perhatian mengenai keperluan mengemas kini maklumat projek pembangunan melalui Sistem Pemantauan Projek dari semasa ke semasa.

9.3.2.5. Pelaporan

Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan/Ketua Agensi hendaklah memastikan Laporan Suku Tahunan Jabatan/Agensi Pelaksana dikemukakan kepada Kementerian masing-masing. Selain itu, Laporan Suku Tahunan Prestasi Pelaksanaan Projek-projek Pembangunan bagi peruntukan Negeri dan Persekutuan hendaklah dikemukakan kepada Unit Pemantauan Pelaksanaan Negeri seperti kehendak Surat Pekeliling Setiausaha Kerajaan Sarawak Bil. 23 Tahun 2006. Bagi Badan Berkanun Negeri Laporan Anggaran Bajet Tahunan disediakan dan dikemukakan kepada Lembaga Pengarah dan Menteri yang bertanggungjawab. Pihak Berkuasa Tempatan pula mengemukakan Laporan Perbelanjaan Dan Tanggungan, Laporan Prestasi Perbelanjaan pada setiap bulan dan mana-mana laporan apabila diminta oleh Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti. Bagi Ketua Jabatan yang bukan Pegawai Pengawal, laporan berkenaan akan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal berkenaan untuk disatukan.

9.3.3. Kawalan Terimaan

Bagi menentukan sama ada segala terimaan telah dikendalikan mengikut peraturan dan diakaunkan dengan sempurna, semakan Audit telah dijalankan terhadap 5 aspek utama kawalan terimaan yang meliputi kawalan borang hasil, penerimaan wang, kemasukan pungutan ke bank, kawalan perakaunan terimaan/hasil dan pengurusan Akaun Belum Terima seperti berikut:

9.3.3.1. Kawalan Borang Hasil

Kawalan terhadap borang hasil seperti buku resit adalah penting untuk memastikan ia tidak disalahgunakan.

9.3.3.2. Penerimaan Wang

Setiap Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri perlu memastikan pegawaiannya yang bertanggungjawab dengan urusan penerimaan wang mematuhi peraturan kewangan yang berkaitan. Semakan Audit telah dijalankan terhadap 4 aspek kawalan dalaman yang ditetapkan oleh Arahan Perbendaharaan bagi penerimaan wang iaitu dari segi kebenaran/kelulusan menerima wang, ciri-ciri keselamatan semasa menerima kutipan, penerimaan melalui mel dan penerimaan wang di kaunter.

9.3.3.3. Kemasukan Pungutan Ke Bank

Arahan Perbendaharaan telah menetapkan peraturan mengenai kemasukan wang pungutan ke bank bagi memastikan ketepatan dan keselamatan wang berkenaan. Antaranya adalah mengenai penetapan tempoh memasukkan wang ke bank, kawalan keselamatan penghantaran wang dan penyelenggaraan rekod mengenainya, semakan oleh pegawai bertanggungjawab terhadap slip kemasukan wang ke bank dan keselamatan wang yang tidak dimasukkan ke bank.

9.3.3.4. Kawalan Perakaunan Terimaan/Hasil

Bagi memastikan peraturan mengenai perakaunan terimaan/hasil yang ditetapkan dalam Arahan Perbendaharaan dipatuhi, semakan Audit telah dijalankan terhadap penyerahan Akaun Tunai Bulanan kepada Perbendaharaan Negeri bagi Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri, ketepatan penyediaan Penyata Penyesuaian Hasil Bulanan/Penyata Penyesuaian Bank dan ketepatan Buku Tunai bagi Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri.

9.3.3.5. Akaun Belum Terima

Dasar dan tatacara bagi menyelenggarakan dan melaporkan Akaun Belum Terima (ABT) ditetapkan oleh Kerajaan melalui Pekeliling Perbendaharaan Bil. 3 Tahun 2008 dan juga Arahan Perbendaharaan 89A. Antara peraturan yang ditetapkan mengenai pengurusan ABT adalah penyediaan Penyata Tunggakan Hasil atau Penyata Akaun Belum Terima yang lengkap dan kemas kini, penyerahan Penyata Akaun Belum Terima kepada Perbendaharaan Negeri dalam tempoh ditetapkan dan tindakan susulan diambil terhadap jumlah terimaan/hasil yang tertunggak. Peraturan 81, Peraturan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan pula menjelaskan bahawa Penyata Akaun Belum Terima/Tunggakan Hasil perlu disediakan pada 31 Disember setiap tahun.

9.3.4. Kawalan Perbelanjaan

Bagi menentukan sama ada semua perbelanjaan mengurus dan pembangunan telah dilaksanakan mengikut peraturan yang ditetapkan dan diperakaunkan dengan tepat, semakan Audit telah dijalankan terhadap 3 aspek utama kawalan perbelanjaan iaitu perakaunan, pengurusan perolehan dan pengurusan bayaran seperti berikut:

9.3.4.1. Perakaunan

Semakan Audit telah dibuat untuk menentukan sejauh mana Buku Vot dan Penyata Penyesuaian Perbelanjaan diselenggarakan oleh Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri mengikut peraturan yang ditetapkan dalam Pekeliling dan Arahan Perbendaharaan yang berkaitan.

9.3.4.2. Pengurusan Perolehan

Setiap tahun, Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri membelanjakan jutaan ringgit untuk tujuan perolehan bekalan, perkhidmatan dan kerja. Bagi menentukan sejauh mana pengurusan perolehan Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri telah mematuhi peraturan yang berkaitan, semakan Audit telah dibuat terhadap pengurusan pembelian terus, sebut harga, tender, kontrak dan kontrak pusat.

9.3.4.3. Pengurusan Bayaran

Semakan Audit telah dijalankan terhadap kawalan dalaman bagi proses bayaran, kesempurnaan bayaran yang memerlukan kelulusan khas, penyediaan dan penyimpanan daftar/rekod pembayaran dan Daftar Bil, bayaran pukal serta panjar wang runcit.

9.3.5. Pengurusan Akaun Amanah/Kumpulan Wang Amanah Dan Deposit

Pengurusan dan kawalan terhadap Akaun Amanah/Kumpulan Wang Amanah dan Deposit adalah penting untuk menentukan ia diurus dengan teratur, mengikut pekeliling dan arahan amanah yang ditetapkan serta diakaunkan dengan betul dan kemas kini. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengurusan Akaun Amanah/Kumpulan Wang Amanah dan Deposit seperti berikut:

9.3.5.1. Pengurusan Akaun Amanah/Kumpulan Wang Amanah

Tatacara Pengurusan Akaun Amanah ditetapkan melalui Surat Pekeliling Perbendaharaan Bil. 18 Tahun 2001 dan Arahan Akaun Amanah yang berkaitan. Semakan Audit telah dijalankan terhadap pengendalian Akaun Amanah/Kumpulan Wang Amanah di Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri dari segi penyediaan dan penyerahan Penyata Tahunan untuk diaudit serta kesempurnaan rekod perakaunan/penyata penyesuaian akaun/transaksi akaun.

9.3.5.2. Pengurusan Kumpulan Wang Pinjaman

Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri perlu menguruskan Kumpulan Wang Pinjaman mengikut Peraturan 103, Perintah Am Perkhidmatan Awam Negeri Tahun 1996 serta Pekeliling/Surat Pekeliling Perbendaharaan yang berkaitan seperti syarat pinjaman kenderaan, peti sejuk, komputer, mesin basuh dan kelengkapan dapur telah ditetapkan di bawah Peraturan 133 dan 134, Peraturan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan, 1997 dan juga di Jadual 12, Perintah Am Perkhidmatan Awam Negeri Tahun 1996.

9.3.5.3. Pengurusan Akaun Deposit

Tatacara dan pengurusan akaun deposit ditetapkan melalui Arahan Perbendaharaan 156 hingga 163. Pegawai Pengawal adalah bertanggungjawab terhadap penyelenggaraan betul Akaun Deposit di bawah jagaannya serta AP 162 menjelaskan bahawa deposit yang tidak diperlukan lagi dan tidak dituntut selepas tempoh 12 bulan dari tarikh deposit boleh dikembalikan kepada pendeposit. Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah mewartakan deposit berkenaan dan sekiranya masih tidak dituntut dalam tempoh 3 bulan selepas pemberitahuan itu, deposit tersebut hendaklah dikreditkan kepada hasil Kerajaan.

9.3.6. Pengurusan Aset Kerajaan

Aset dan inventori yang diperoleh untuk kegunaan pejabat perlu direkodkan, dikawal dan dipantau dengan sempurna bagi mengelakkan dari berlakunya pembaziran dan penyalahgunaannya. Pada tahun 2013, melalui Surat Pekeliling Setiausaha Kerajaan Negeri Bil. 2 Tahun 2013 Mengenai Tatacara Pengurusan Aset Alih Kerajaan Negeri dan Pelaksanaan *Management Of Moveable Asset System (MMAS)* Fasa 1 berkuatkuasa 31 Julai 2013. Pendaftaran aset bagi Kementerian/Jabatan/Pejabat akan dibuat melalui MMAS iaitu sebuah sistem di bawah SIFBAS yang berdasarkan web. Sistem ini akan dimulakan dengan pelaksanaan Fasa I yang merangkumi Penerimaan dan Pendaftaran Aset manakala fasa-fasa lain berkaitan dengan Penggunaan, Pemeriksaan, Penyenggaraan, Pelupusan, Kehilangan dan Hapuskira sedang dilaksanakan secara berperingkat. Sehubungan ini, semakan Audit telah dijalankan untuk menilai tahap pematuhan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri kepada peraturan yang ditetapkan dalam Pekeliling/Surat Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan berhubung dengan perkara berikut:

9.3.6.1. Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan

- a. Jawatankuasa Pengurusan Aset Alih Kerajaan (JKPAK) hendaklah diwujudkan di peringkat Kementerian/Jabatan/Ibu Pejabat. Keanggotaan JKPAK adalah seperti berikut:

Pengerusi:	Sekurang-kurangnya Gred 48 ke atas: Ketua Penolong Setiausaha (Peringkat Kementerian) Timbalan Pengarah (Peringkat Jabatan/Ibu Pejabat) Timbalan Residen (Peringkat Pentadbiran Bahagian Dan Daerah)
Setiausaha:	Pegawai Aset di peringkat Kementerian/Jabatan/Ibu Pejabat
Ahli:	Semua Ketua Pejabat Bahagian/Pejabat Daerah Semua Ketua Bahagian/Unit di Kementerian/Jabatan/Ibu Pejabat Pegawai-pegawai lain yang sesuai

- b. Agenda mesyuarat JKPAK adalah seperti merancang, memantau, mengawasi dan menyelia semua aspek pengurusan aset, kedudukan Semasa Aset Alih, Laporan Hasil Pemeriksaan Aset Alih, Laporan Tindakan Pelupusan, Laporan Tindakan Surcaj/Tatatertib dan masalah berkaitan dengan pengurusan aset alih. Mesyuarat JKPAK hendaklah diadakan sekurang-kurangnya sekali dalam 6 bulan dan hasil mesyuarat hendaklah dilaporkan kepada Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak melalui Pegawai Pengawal.

9.3.6.2. Penerimaan

Seorang Pegawai Penerima hendaklah diberi kuasa untuk menerima dan mengesahkan aset yang diperoleh. Antara lainnya, tanggungjawab seorang Pegawai Penerima adalah memastikan aset/bekalan pejabat diterima menepati spesifikasi, kualiti dan kuantiti yang telah ditetapkan sebelum pengesahan penerimaannya. Bagi membolehkan Pegawai Penerima membuat rujukan, sesalinan dokumen kontrak hendaklah disimpan oleh pegawai ini. Aset hendaklah diterima berserta Surat Jaminan dan manual penggunaan/penyenggaraannya.

9.3.6.3. Pendaftaran

Aset perlu didaftarkan sebaik sahaja pengesahan telah dibuat oleh Pegawai Penerima. Aset tersebut juga perlu dilabelkan dengan tanda Hak Kerajaan dan diberi nombor siri pendaftaran.

9.3.6.4. Penggunaan, Penyimpanan Dan Pemeriksaan Aset

Bagi memastikan penggunaan, penyimpanan dan pemeriksaan aset diurus dengan baik, setiap Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan peraturan yang ditetapkan dalam Pekeliling Perbendaharaan yang berkenaan dipatuhi seperti berikut:

- a. Aset digunakan hanya bagi tujuan rasmi sahaja dan mengikut tujuan asal perolehannya. Setiap aset hendaklah dikendalikan oleh pegawai yang mahir dan berkelayakan, pengeluaran/penggunaannya direkodkan dengan teratur serta kerosakan aset dilaporkan dengan menggunakan borang yang ditetapkan. Aset juga

perlu disimpan di tempat yang selamat dan sesuai serta sentiasa di bawah kawalan pegawai yang bertanggungjawab.

- b. Pekeliling tersebut juga menghendaki sekurang-kurangnya 2 Pegawai Pemeriksa/Lembaga Verifikasi Stok dilantik secara bertulis. Pemeriksaan asset dilaksanakan sekurang-kurangnya satu kali setahun manakala verifikasi stok dilaksanakan mengikut tempoh yang ditetapkan. Laporan Pemeriksaan Harta Modal dan Laporan Pemeriksaan Inventori disediakan dengan lengkap dan dikemukakan kepada Ketua Jabatan dan seterusnya kepada Setiausaha Kewangan Negeri.
- c. Surat Pekeliling No. Bil. 28 Tahun 2006 daripada Setiausaha Kerajaan Negeri menetapkan penggunaan kenderaan Jabatan dikawal dengan melantik seorang Pegawai Pengangkutan yang bertanggungjawab meluluskan kegunaan kenderaan. Pegawai yang dilantik hendaklah sekurang-kurangnya terdiri daripada pegawai dalam Kategori VIII atau Sistem Saraan Malaysia Gred N22.
- d. Surat Pekeliling No. Bil. 4/2003 pula menetapkan penggunaan kenderaan Pegawai Kanan Kerajaan Negeri dikawal dengan teratur di mana kos penyenggaraan kereta dan pembelian minyak sebulan tidak melebihi had yang ditetapkan/diluluskan.
- e. Selaras dengan kehendak Surat Pekeliling No. Bil. 28 Tahun 2006 dan Bil. 21 Tahun 2010, Kad Inden Minyak perlu dikawal dengan teratur melalui penyelenggaraan Buku Rekod Pergerakan Kad Inden yang lengkap dan kemas kini. Penyata pembelian atau penyata kad perlu disemak sebelum bayaran dilakukan.

9.3.6.5. Penyenggaraan Aset

Bagi memastikan aset disenggarakan dengan baik, setiap Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- a. Senarai aset yang memerlukan penyenggaraan disediakan dengan lengkap dan kemas kini, jadual penyenggaraan disediakan dan dilaksanakan seperti dirancang, penyenggaraan direkodkan dengan betul dan lengkap, program penyenggaraan dinilai dan penyenggaraan aset oleh pihak swasta diselia dan dipantau bagi memastikan syarat yang ditetapkan dalam perjanjian dipatuhi.
- b. Pekeliling Perbendaharaan Bil. 2 Tahun 1980 menetapkan kenderaan perlu disenggarakan secara berjadual manakala kos penyenggaraan dan pembaikan perlu direkodkan dalam fail kenderaan dan Daftar Harta Modal. Kenderaan juga hendaklah disimpan dengan selamat.

9.3.6.6. Pelupusan

Bagi memastikan pelupusan aset diuruskan dengan teratur, setiap Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- a. Lembaga Pemeriksa dilantik untuk tempoh tidak melebihi 2 tahun. Lembaga Pemeriksa perlu menyediakan jadual pemeriksaan dan ia perlu dilaksanakan dalam tempoh satu bulan dari tarikh arahan dikeluarkan. Laporan Lembaga Pemeriksa hendaklah disediakan dan disahkan dengan menurunkan tandatangan. Lembaga Pemeriksa juga perlu mengesyorkan kaedah pelupusan yang sesuai.
- b. Perakuan pelupusan aset mekanikal, teknikal, elektrik dan elektronik disediakan oleh Jabatan/Pegawai Teknikal berkaitan. Manakala perakuan pelupusan aset itu disahkan oleh 2 pegawai yang mempunyai 3 tahun pengalaman dan tidak terlibat dengan pengurusan aset berkenaan.
- c. Kaedah pelupusan aset dibuat dengan teratur dan dilaksanakan dalam tempoh 3 bulan dari tarikh surat kelulusan dikeluarkan. Sijil Penyaksian Pemusnahan Aset Alih Kerajaan dan Sijil Pelupusan Aset disediakan dan dikemukakan kepada pihak yang meluluskannya. Seterusnya, rekod aset yang telah diluluskan pelupusan itu perlu dikemaskinikan.

9.3.6.7. Kehilangan Dan Hapus Kira

Bagi memastikan kehilangan dan hapus kira aset diuruskan dengan teratur, setiap Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri hendaklah memastikan:

- a. Kehilangan aset dilaporkan kepada Ketua Jabatan/Ketua Pejabat/Ketua Agensi dengan serta merta dan laporan polis dibuat dalam tempoh 24 jam dari waktu kehilangan berlaku. Ketua Jabatan/Ketua Pejabat/Ketua Agensi menyedia Laporan Awal dan dikemukakan kepada Pegawai Pengawal dan Setiausaha Kewangan Negeri dalam tempoh 2 hari bekerja dari tarikh kehilangan. Sesalinan Laporan Awal juga dikemukakan kepada Pegawai Pengawal, Setiausaha Kewangan Negeri dan Ketua Audit Negara atau wakil tempatan Ketua Audit Negara.
- b. Jawatankuasa Penyiasat dilantik secara bertulis oleh Pegawai Pengawal dalam tempoh 2 minggu dari tarikh Laporan Awal disediakan. Laporan Akhir disediakan dalam tempoh 2 bulan dari tarikh lantikan Jawatankuasa tersebut walaupun Laporan Hasil Penyiasatan Polis belum diperoleh. Laporan Akhir yang lengkap hendaklah dikemukakan kepada pihak yang menerima Laporan Awal. Laporan ini perlu dikemukakan dalam tempoh 4 bulan dari tarikh Laporan Awal dihantar.

9.3.7. Pengurusan Pelaburan

Pelaburan merupakan tindakan melabur dana bagi satu tempoh untuk memperoleh kadar pulangan yang dikehendaki dengan menyedari sepenuhnya risiko yang terbabit. Pelaburan yang dibuat hendaklah mengikut peraturan yang berkaitan. Rekod perlu diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini bagi memudahkan kawalan dan pemantauan. Antara elemen kawalan yang perlu diwujudkan adalah penubuhan Jawatankuasa Pelaburan yang berfungsi menguruskan pelaburan Agensi. Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa melabur, had pelaburan, sasaran pelaburan dan pemantauan pelaburan.

9.3.8. Pengurusan Pinjaman

Pinjaman dibuat bagi membiayai pelbagai projek untuk pembangunan ekonomi negeri, menampung perbelanjaan dan meningkatkan taraf pembangunan serta kemajuan penduduk. Pinjaman tersebut hendaklah digunakan mengikut maksud pinjaman dimohon. Antara perkara yang perlu diberi perhatian adalah kuasa untuk meminjam, penyelenggaraan rekod pinjaman yang lengkap dan kemas kini, perjanjian pinjaman disediakan dan mekanisme kawalan serta pemantauan pinjaman.

9.3.9. Penyata Kewangan

Seksyen 4, Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan) 1995 dan Pekeliling Prosedur Kewangan Dan Perakaunan Bil. 2 Tahun 1995 yang dikeluarkan oleh Setiausaha Kewangan Negeri Sarawak menghendaki Berkanun Negeri mengemukakan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit Negara untuk diaudit tidak lewat daripada 30 April tahun berikutnya. Mengikut Peraturan 37, Peraturan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan 1997, Pihak Berkuasa Tempatan dikehendaki menyedia dan menyerahkan penyata kewangan kepada Ketua Audit Negara pada atau sebelum 30 April tahun berikutnya. Peraturan kewangan ini membolehkan Penyata Kewangan Agensi Negeri dibentangkan di Dewan Undangan Negeri pada tahun yang sama dan tidak lewat dari 31 Disember setiap tahun. Pembentangan awal juga membolehkan *stakeholders* menilai prestasi Agensi Negeri dengan lebih objektif, jelas, lengkap dan *timely*.

9.4. PENEMUAN AUDIT

9.4.1. Tahap Prestasi Pengurusan Kewangan

9.4.1.1. Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri

Pada tahun 2014, Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan Pengurusan Kewangan terhadap 44 Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri berbanding 26 Jabatan/Agensi Negeri pada tahun 2013. Secara keseluruhannya, prestasi pengurusan kewangan pada tahun 2014 adalah baik. Prestasi keseluruhan pengurusan kewangan untuk tahun 2014 bagi 16 Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri adalah sangat baik.

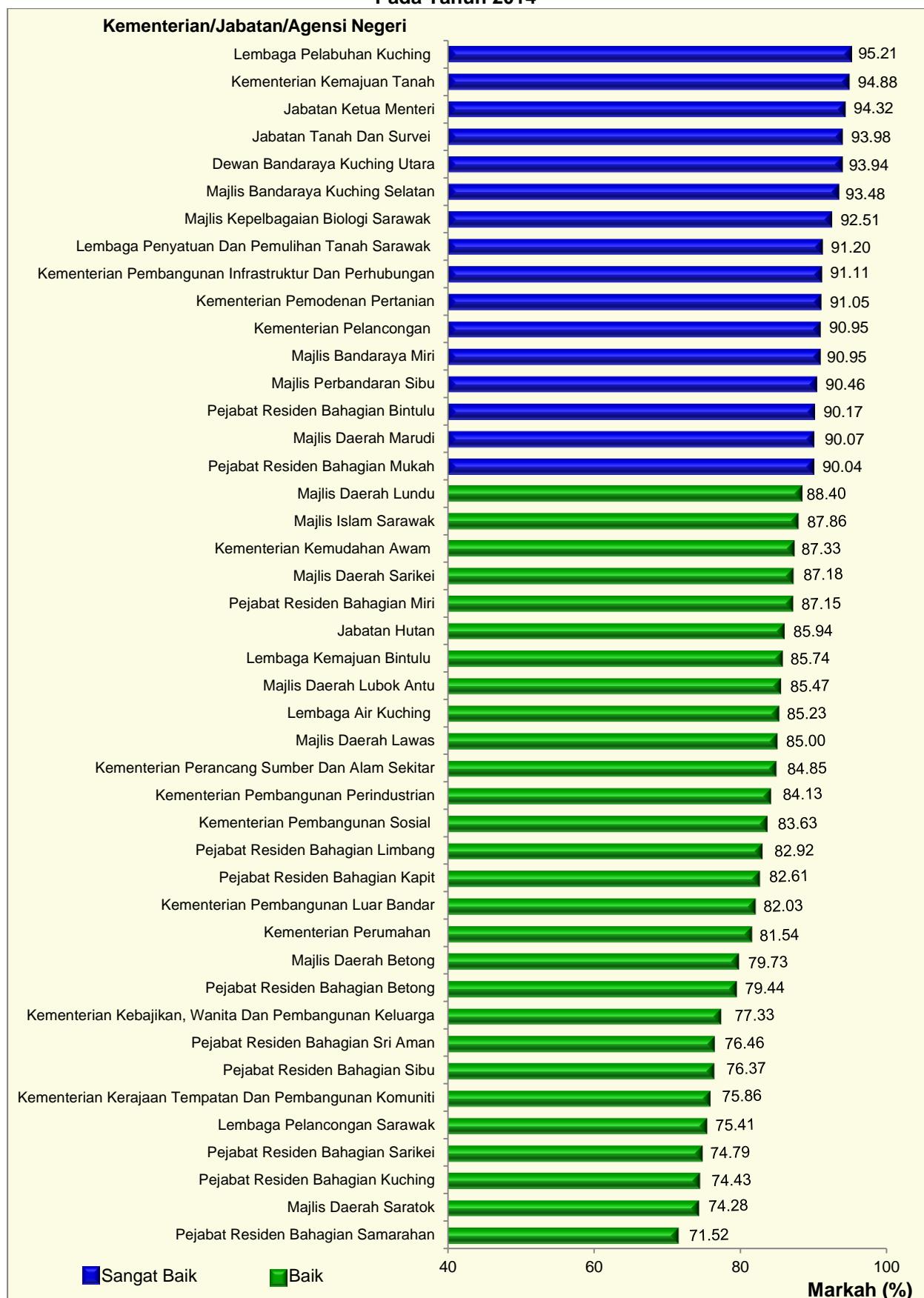
Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri tersebut adalah Lembaga Pelabuhan Kuching, Kementerian Kemajuan Tanah, Jabatan Ketua Menteri, Jabatan Tanah Dan Survei, Dewan Bandaraya Kuching Utara, Majlis Bandaraya Kuching Selatan, Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak, Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak, Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan, Kementerian Pemodenan Pertanian, Majlis Bandaraya Miri, Kementerian Pelancongan, Majlis Perbandaran Sibu, Pejabat Residen Bahagian Bintulu, Majlis Daerah Marudi dan Pejabat Residen Bahagian Mukah. Manakala 28 Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri mencapai tahap baik. Kedudukan tahap prestasi pengurusan kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri bagi tempoh tahun 2007 hingga 2014 secara keseluruhan adalah seperti di **Jadual 9.2** manakala pencapaian mengikut Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri bagi tahun 2014 adalah seperti di **Carta 9.1**.

Jadual 9.2
Tahap Prestasi Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri
Bagi Tahun 2007 Hingga 2014

Tahap Penarafan	Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Sangat Baik	0	0	4	4	6	8	10	16
Baik	11	20	24	22	32	17	16	28
Memuaskan	7	2	11	5	2	0	0	0
Tidak Memuaskan	0	1	0	0	0	0	0	0
Jumlah	18	23	39	31	40	25	26	44

Sumber: Jabatan Audit Negara

Carta 9.1
Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri
Pada Tahun 2014

Sumber: Jabatan Audit Negara

9.4.1.2. Jabatan/Agenzi Negeri

Pada tahun 2014, Jabatan Audit Negara telah menjalankan pengauditan Pengurusan Kewangan terhadap 23 Pusat Tanggungjawab (PTJ) merangkumi Ibu Pejabat/Pejabat Bahagian/Unit bagi Jabatan Tanah Dan Survei, Jabatan Ketua Menteri, Majlis Islam Sarawak dan Jabatan Hutan. Secara keseluruhannya, prestasi pengurusan kewangan pada tahun 2014 adalah sangat baik. Berdasarkan pengauditan Pengurusan Kewangan didapati 16 PTJ iaitu Jabatan Tanah Dan Survei (Ibu Pejabat), Pejabat Bahagian Kuching, Samarahan, Sri Aman, Betong, Sibu, Mukah, Miri, Bintulu, Limbang, Sarakei, Kapit, Jabatan Ketua Menteri (Unit Pentadbiran dan Unit Mahkamah Bumiputera Sarawak) dan Majlis Islam Sarawak (Tabung Baitulmal Sarawak dan Biro Perkhidmatan Pendidikan) mencapai tahap sangat baik dan 7 PTJ iaitu Jabatan Hutan (Ibu Pejabat), Pejabat Wilayah Miri, Bintulu, Sibu, Kuching dan Pusat Penerangan Islam serta Pejabat Majlis Islam mencapai tahap baik. Kedudukan tahap prestasi pengurusan kewangan di peringkat Jabatan/Agenzi Negeri bagi tahun 2014 adalah seperti di **Jadual 9.3**.

**Jadual 9.3
Tahap Prestasi Pengurusan Kewangan
Jabatan/Agenzi Negeri Bagi Tahun 2014**

Jabatan	Bilangan PTJ	Tahap Penarafan	
		Sangat Baik	Baik
Jabatan Tanah Dan Survei	12	12	0
Jabatan Ketua Menteri	2	2	0
Majlis Islam Sarawak	4	2	2
Jabatan Hutan	5	0	5
Jumlah	23	16	7

Sumber: Jabatan Audit Negara

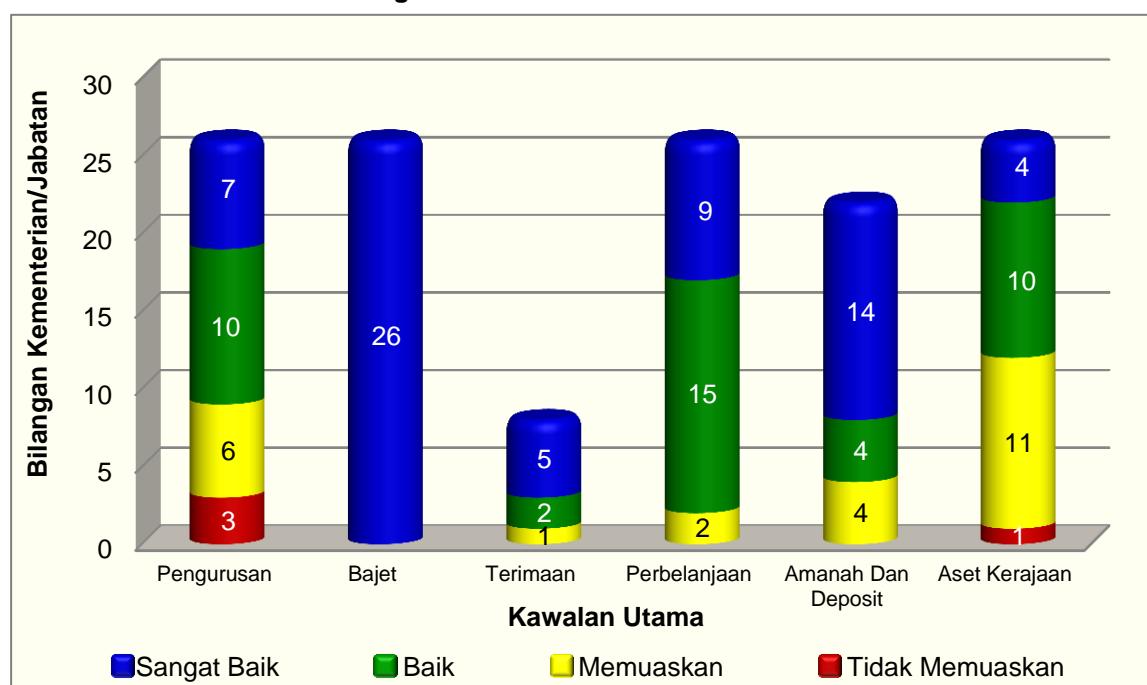
9.4.2. Tahap Pematuhan Terhadap Kawalan Utama

9.4.2.1. Kementerian/Jabatan

Semakan Audit di 12 Kementerian, 3 Jabatan dan 11 Pejabat Residen mendapati Kementerian Kemajuan Tanah, Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan, Kementerian Pemodenan Pertanian, Kementerian Kemudahan Awam, Jabatan Ketua Menteri, Jabatan Tanah Dan Survei, serta Pejabat Residen Bahagian Mukah memperoleh tahap sangat baik, 7 Kementerian, satu Jabatan dan 2 Pejabat Residen mencapai tahap baik, satu Kementerian dan 5 Pejabat Residen mencapai tahap memuaskan manakala Pejabat Residen Bahagian Kapit, Kuching dan Samarahan pada tahap tidak memuaskan dalam Kawalan Pengurusan. Kawalan Bajet pula, 12 Kementerian, 3 Jabatan dan 11 Pejabat Residen memperoleh tahap sangat baik. Bagi Kawalan Terimaan, Kementerian Kemudahan Awam, Jabatan Ketua Menteri, Jabatan Tanah Dan Survei, Jabatan Hutan serta Pejabat Residen Bahagian Kapit memperoleh tahap sangat baik, 2 Kementerian mencapai tahap baik manakala Pejabat Residen Bahagian Sarakei pada tahap memuaskan. Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan

Perhubungan, Kementerian Pelancongan, Kementerian Kemudahan Awam, Jabatan Ketua Menteri, Jabatan Tanah Dan Survei, Jabatan Hutan, Pejabat Residen Bahagian Bintulu, Mukah dan Sarikei memperoleh tahap sangat baik, 9 Kementerian dan 6 Pejabat Residen mencapai tahap baik manakala Pejabat Residen Bahagian Sri Aman dan Samarahan pada tahap memuaskan dalam Kawalan Perbelanjaan. Pengurusan Akaun Amanah Dan Deposit pula, 6 Kementerian, Jabatan Ketua Menteri serta 7 Pejabat Residen berada pada tahap sangat baik, 2 Kementerian dan 2 Jabatan mencapai tahap baik manakala Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan, Kementerian Kemudahan Awam, Pejabat Residen Bahagian Sibu dan Sarikei pada tahap memuaskan. Bagaimanapun, bagi Pengurusan Aset Kerajaan Kementerian Kemajuan Tanah, Kementerian Pembangunan Infrastruktur Dan Perhubungan, Kementerian Pelancongan serta Pejabat Residen Bahagian Bintulu memperoleh tahap sangat baik, 5 Kementerian, 2 Jabatan dan 3 Pejabat Residen mencapai tahap baik, 3 Kementerian, satu Jabatan dan 7 Pejabat Residen pada tahap memuaskan manakala Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti pada tahap tidak memuaskan. Tahap pematuhan pengurusan kewangan mengikut kawalan utama bagi Kementerian/Jabatan adalah seperti di **Carta 9.2**.

Carta 9.2
Tahap Pematuhan Pengurusan Kewangan Terhadap Kawalan Utama
Bagi Kementerian/Jabatan Tahun 2014

Sumber: Jabatan Audit Negara

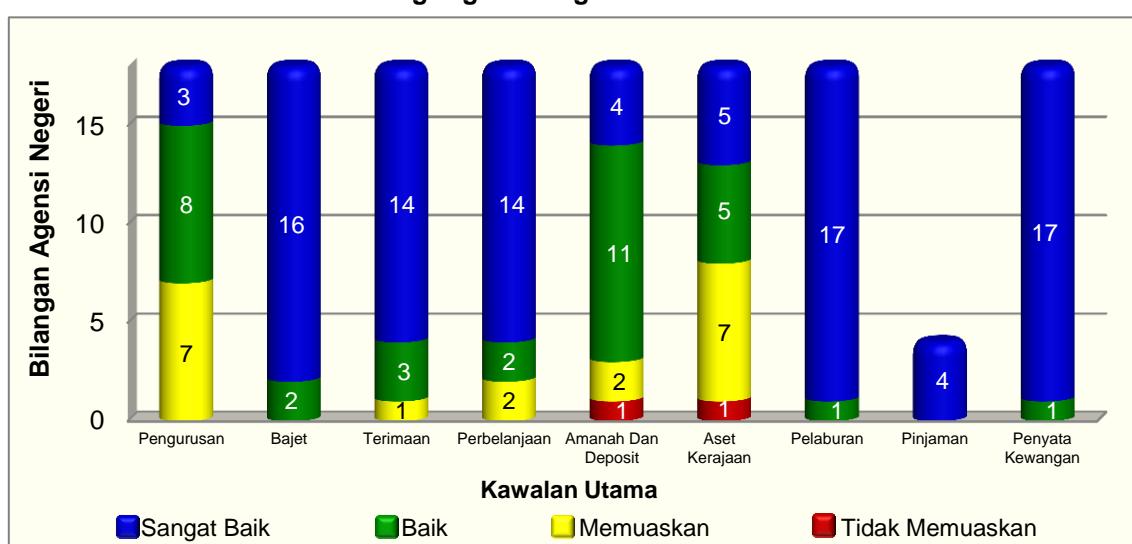
Nota: 9 Kementerian dan 9 Pejabat Residen Tidak Berkaitan Bagi Elemen Terimaan

2 Kementerian dan 2 Pejabat Residen Tidak Berkaitan Bagi Elemen Pengurusan Akaun Amanah Dan Deposit

9.4.2.2. Agensi Negeri

Tahap prestasi pengurusan kewangan terhadap 18 Agensi Negeri mendapati Dewan Bandaraya Kuching Utara, Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak dan Majlis Daerah Saratok memperoleh tahap sangat baik, 8 Agensi Negeri pada tahap baik dan 7 Agensi Negeri pada tahap memuaskan dalam Kawalan Pengurusan. Bagi Kawalan Bajet 16 Agensi Negeri mencapai tahap sangat baik manakala Majlis Daerah Marudi dan Majlis Daerah Lawas mencapai tahap baik. Kawalan Terimaan pula, 14 Agensi Negeri berada pada tahap sangat baik, 3 Agensi Negeri mencapai tahap baik manakala Majlis Daerah Saratok mencapai tahap memuaskan. 14 Agensi Negeri mencapai tahap sangat baik, 2 Agensi Negeri mencapai tahap baik manakala Lembaga Pelancongan Sarawak dan Majlis Daerah Saratok pada tahap memuaskan dalam Kawalan Perbelanjaan. Bagi Pengurusan Akaun Amanah Dan Deposit, Lembaga Pelabuhan Kuching, Lembaga Kemajuan Bintulu, Lembaga Air Kuching dan Lembaga Pelancongan Sarawak mencapai tahap sangat baik, 11 Agensi Negeri mencapai tahap baik, 2 Agensi Negeri pada tahap memuaskan manakala Majlis Daerah Saratok pada tahap tidak memuaskan. Lembaga Pelabuhan Kuching, Dewan Bandaraya Kuching Utara, Majlis Bandaraya Kuching Selatan, Majlis Bandaraya Miri dan Majlis Daerah Marudi mencapai tahap sangat baik, 5 Agensi Negeri mencapai tahap baik, 7 Agensi Negeri pada tahap memuaskan manakala Lembaga Pelancongan Sarawak pada tahap tidak memuaskan dalam kawalan Pengurusan Aset Kerajaan. Bagi Pengurusan Pelaburan, 17 Agensi Negeri mencapai tahap sangat baik manakala Lembaga Pelancongan Sarawak pada tahap baik. Selain itu, Lembaga Pelabuhan Kuching, Dewan Bandaraya Kuching Utara, Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak serta Lembaga Air Kuching mencapai tahap sangat baik dalam Pengurusan Pinjaman. Tujuh belas Agensi Negeri mencapai tahap sangat baik dan Majlis Daerah Saratok mencapai tahap baik dalam Pengesahan Penyata Kewangan. Maklumat lanjut adalah seperti di **Carta 9.3**.

Carta 9.3
Tahap Pematuhan Pengurusan Kewangan Terhadap Kawalan Utama
Bagi Agensi Negeri Tahun 2014

Sumber: Jabatan Audit Negara

Nota: 14 Agensi Tidak Berkaitan Bagi Elemen Pengurusan Pinjaman

a. Kelemahan berkaitan dengan Kawalan Pengurusan, Pengurusan Akaun Amanah Dan Deposit serta Pengurusan Aset Kerajaan adalah seperti berikut:

i. **Kawalan Pengurusan**

- Carta organisasi tidak disediakan dengan lengkap dan kemas kini.
- Carta organisasi bagi Unit Kewangan tidak dipamerkan.
- Pusingaan tugas tidak dirancang.
- Manual Prosedur Kerja tidak disediakan dengan lengkap dan kemas kini.
- Fail Meja tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini
- Pemeriksaan Mengejut tidak dijalankan.
- Kekerapan mesyuarat JKTU tidak dipatuhi.
- Minit mesyuarat dan laporan JKTU tidak disediakan.
- Pegawai terlibat dengan pengurusan kewangan tidak pernah menghadiri kursus pengurusan kewangan dalam tempoh 3 tahun kebelakangan.

ii. **Pengurusan Akaun Amanah Dan Deposit**

- Dokumen berkaitan pinjaman tidak dimasukkan dalam fail peribadi pegawai.
- Maklumat pinjaman tidak direkod dalam Buku Perkhidmatan.
- Pihak Majlis tidak mengemukakan dokumen yang lengkap bagi mewartakan deposit yang tidak dituntut melebihi 12 bulan.

iii. **Pengurusan Aset Kerajaan**

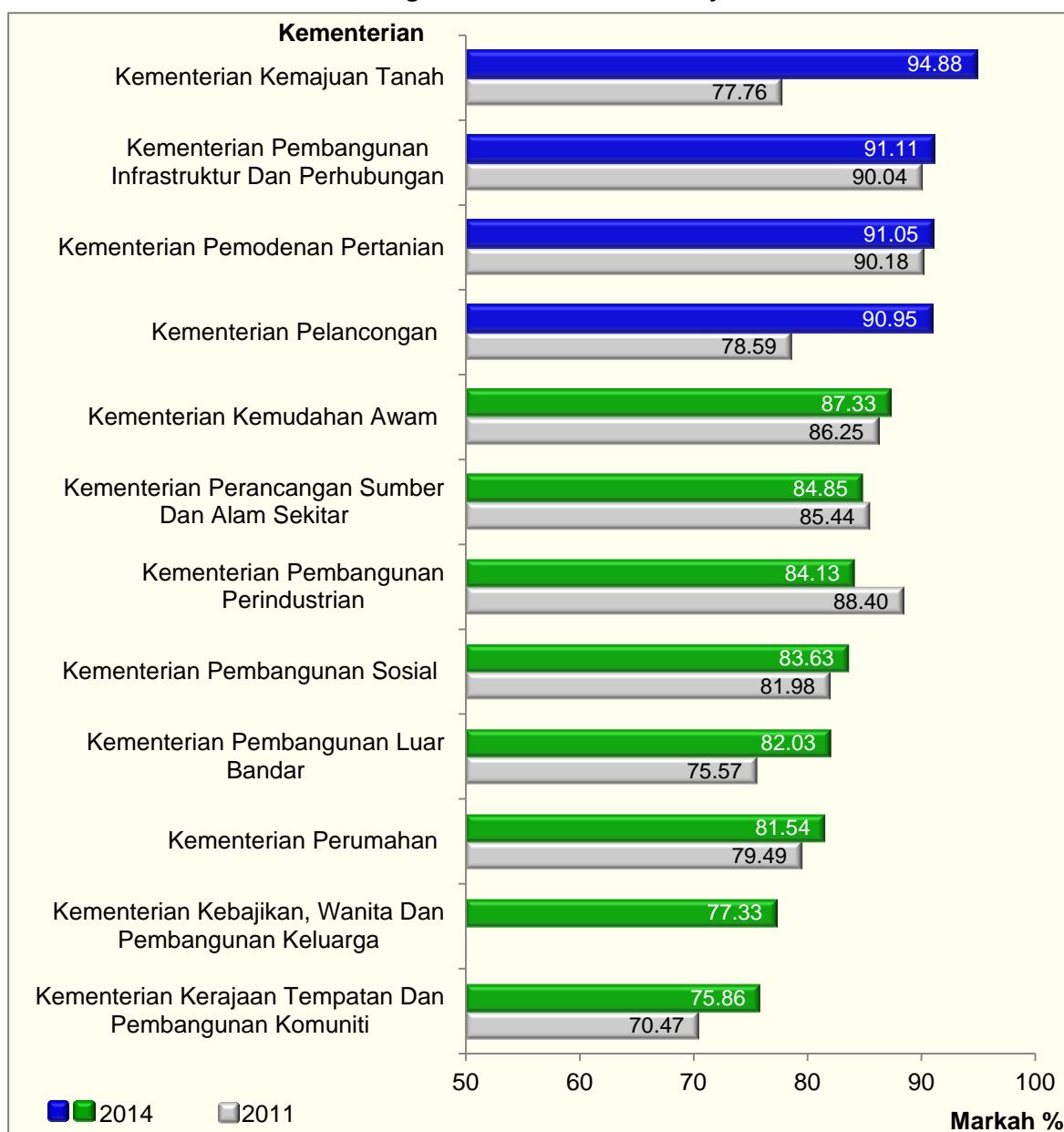
- Laporan Tahunan Aset tidak dikemukakan kepada Pegawai Kewangan Negeri sebelum 15 Mac tahun berikutnya.
- Pegawai Penerima aset tidak dilantik.
- Pegawai Aset tidak dilantik.
- Aset dan Inventori belum didaftar/direkodkan dalam *Management of Moveable Asset System* (MMAS)/Daftar Aset.
- Borang MMAS tidak digunakan secara menyeluruh selepas pendaftaran aset di dalam sistem MMAS.
- KEW.PA-2, KEW.PA-3, KEW.PA-6 dan KEW.PA-7 tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini walaupun sistem MMAS belum dilaksanakan sepenuhnya.
- Kad Kawalan Stok (KEW.PS-3), Borang Permohonan Stok (KEW.PS-11) dan Kad Petak (KEW.PS-4) tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini.

- Aset tidak dilabelkan ‘Hak Milik’ dan diberi nombor Siri Pendaftaran.
- Aset yang rosak tidak dilaporkan dengan menggunakan Borang Aduan Kerosakan.
- Pemeriksaan Aset dan Pemverifikasi Stor tidak dijalankan.
- Fail sejarah tidak disediakan bagi setiap kenderaan.
- Kenderaan digunakan tanpa kelulusan Pegawai Pengangkutan.
- Buku Log tidak diselenggarakan dengan lengkap dan kemas kini.
- *Monthly Running Record* (T.257) tidak lengkap dan kemas kini dan Analisis Penggunaan Minyak tidak disediakan.
- Kad Inden Minyak tidak disimpan oleh Pegawai Pengangkutan.
- Daftar Kad Inden Minyak tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini.
- Penyata pembelian/penyata kad tidak disemak dengan salinan resit dan disahkan oleh pemegang kad sebelum bayaran dilakukan.
- Senarai Aset Yang Memerlukan Penyenggaraan tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini.
- Kos penyenggaraan yang dilaksanakan tidak direkod dalam Daftar Aset.
- Tindakan pelupusan belum diambil terhadap aset yang rosak.

9.4.3. Perbandingan Tahap Pencapaian Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi Negeri

9.4.3.1. Secara keseluruhannya, pencapaian bagi 12 Kementerian yang telah dilaksanakan pengauditan Pengurusan Kewangan untuk pusingan ketiga manakala Kementerian Kebajikan, Wanita Dan Pembangunan Keluarga adalah untuk kali pertama. Sembilan Kementerian menunjukkan peningkatan di antara 0.9% ke 17.1% pada tahun 2014 berbanding dengan pencapaian pada tahun 2011. Ini menunjukkan Kementerian telah mengambil langkah positif untuk meningkatkan tahap pengurusan kewangan selepas pusingan pertama dan kedua pengauditan Pengurusan Kewangan dilaksanakan. Bagaimanapun, Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar dan Kementerian Pembangunan Perindustrian menunjukkan penurunan di antara 0.6% ke 4.3%. Ini adalah disebabkan kelemahan dalam Pengurusan Aset Kerajaan. Perbandingan pencapaian pengurusan kewangan adalah seperti di **Carta 9.4.**

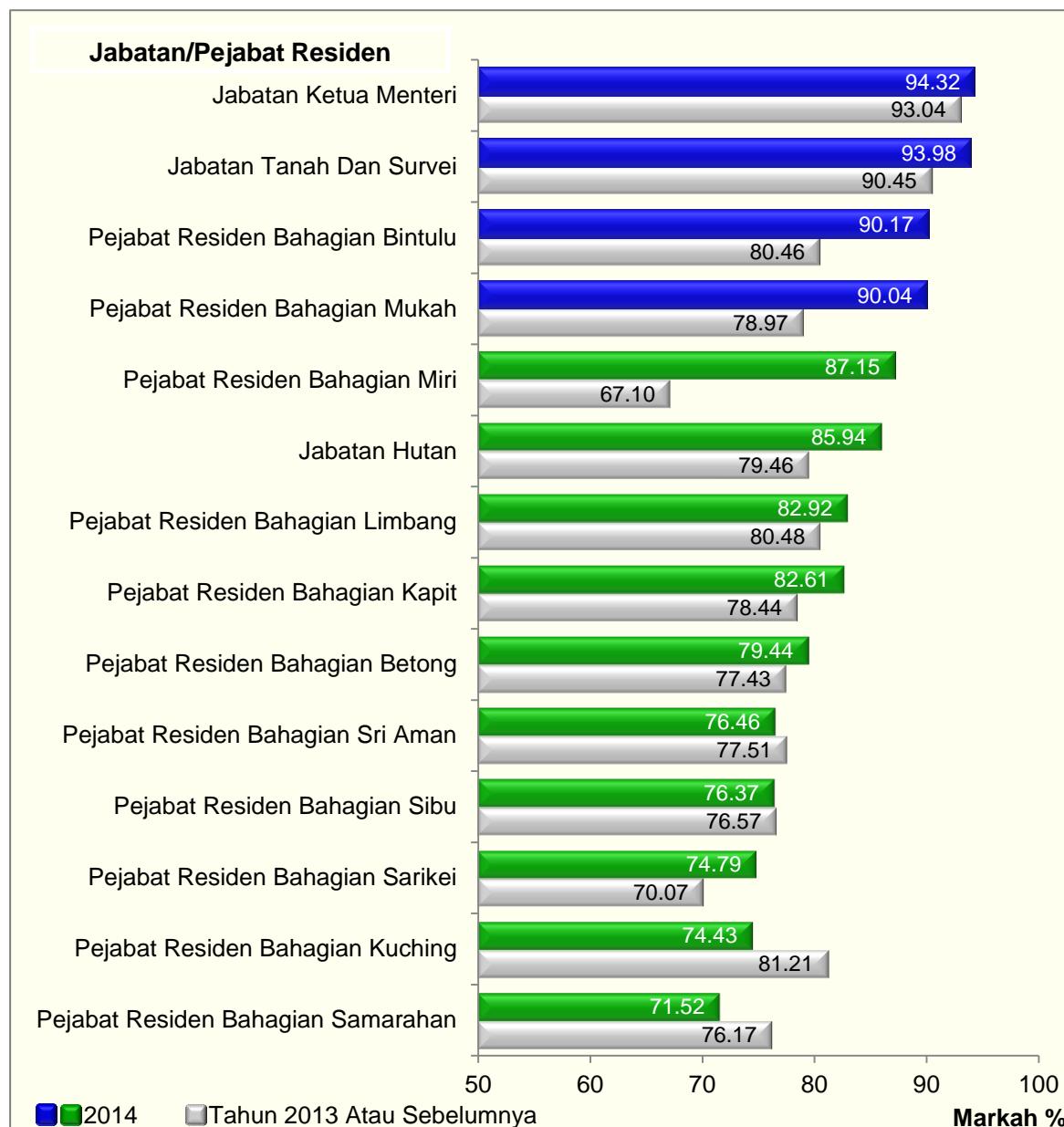
Carta 9.4
Kedudukan Tahap Prestasi Pengurusan Kewangan Kementerian Tahun 2014 Berbanding Pengauditan Tahun Sebelumnya

Sumber: Jabatan Audit Negara

9.4.3.2. Secara keseluruhannya, pencapaian bagi 3 Jabatan dan 11 Pejabat Residen yang telah dilaksanakan pengauditan Pengurusan Kewangan menunjukkan peningkatan pengurusan kewangan bagi 3 Jabatan dan 7 Pejabat Residen iaitu di antara 1.3% ke 20.1% pada tahun 2014 berbanding dengan pencapaian pada tahun sebelumnya. Ini menunjukkan Jabatan/Pejabat Residen telah mengambil langkah positif untuk meningkatkan tahap pengurusan kewangan selepas pusingan kedua pengauditan Pengurusan Kewangan dilaksanakan. Pejabat Residen Bahagian Sri Aman, Pejabat Residen Bahagian Sibu, Pejabat Residen Bahagian Kuching dan Pejabat Residen Bahagian Samarahan pula menunjukkan penurunan di antara 0.2% dan 6.8% kerana kelemahan dalam Kawalan Pengurusan dan Pengurusan Aset Kerajaan. Perbandingan pencapaian pengurusan kewangan adalah seperti di **Carta 9.5**.

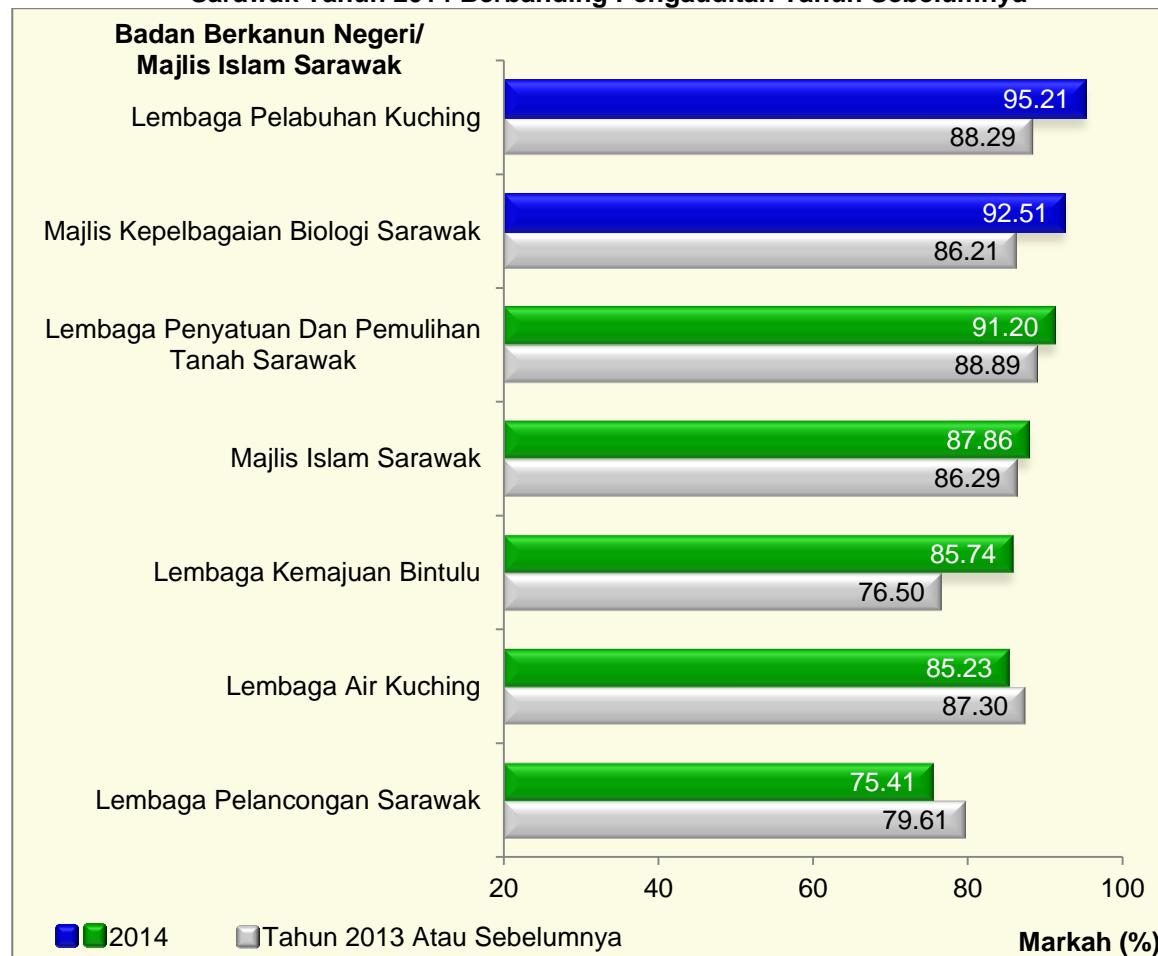
Carta 9.5
Kedudukan Tahap Prestasi Pengurusan Kewangan Jabatan/Pejabat Residen Tahun 2014
Berbanding Pengauditan Tahun Sebelumnya

Sumber: Jabatan Audit Negara

9.4.3.3. Secara keseluruhannya, pencapaian bagi 6 Badan Berkanun Negeri dan Majlis Islam Sarawak yang telah dilaksanakan pengauditan Pengurusan Kewangan menunjukkan peningkatan di antara 1.6% ke 9.2% bagi Lembaga Pelabuhan Kuching, Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak, Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak, Majlis Islam Sarawak dan Lembaga Kemajuan Bintulu pada tahun 2014 berbanding dengan pencapaian pada tahun sebelumnya. Ini menunjukkan BBN tersebut telah mengambil langkah positif untuk meningkatkan tahap pengurusan kewangan selepas pusingan kedua pengauditan Pengurusan Kewangan dilaksanakan. Lembaga Air Kuching dan Lembaga Pelancongan Sarawak menunjukkan penurunan di antara 2.1% ke 4.2% kerana kelemahan dalam Kawalan Pengurusan dan Pengurusan Aset Kerajaan. Perbandingan pencapaian pengurusan kewangan adalah seperti di **Carta 9.6**.

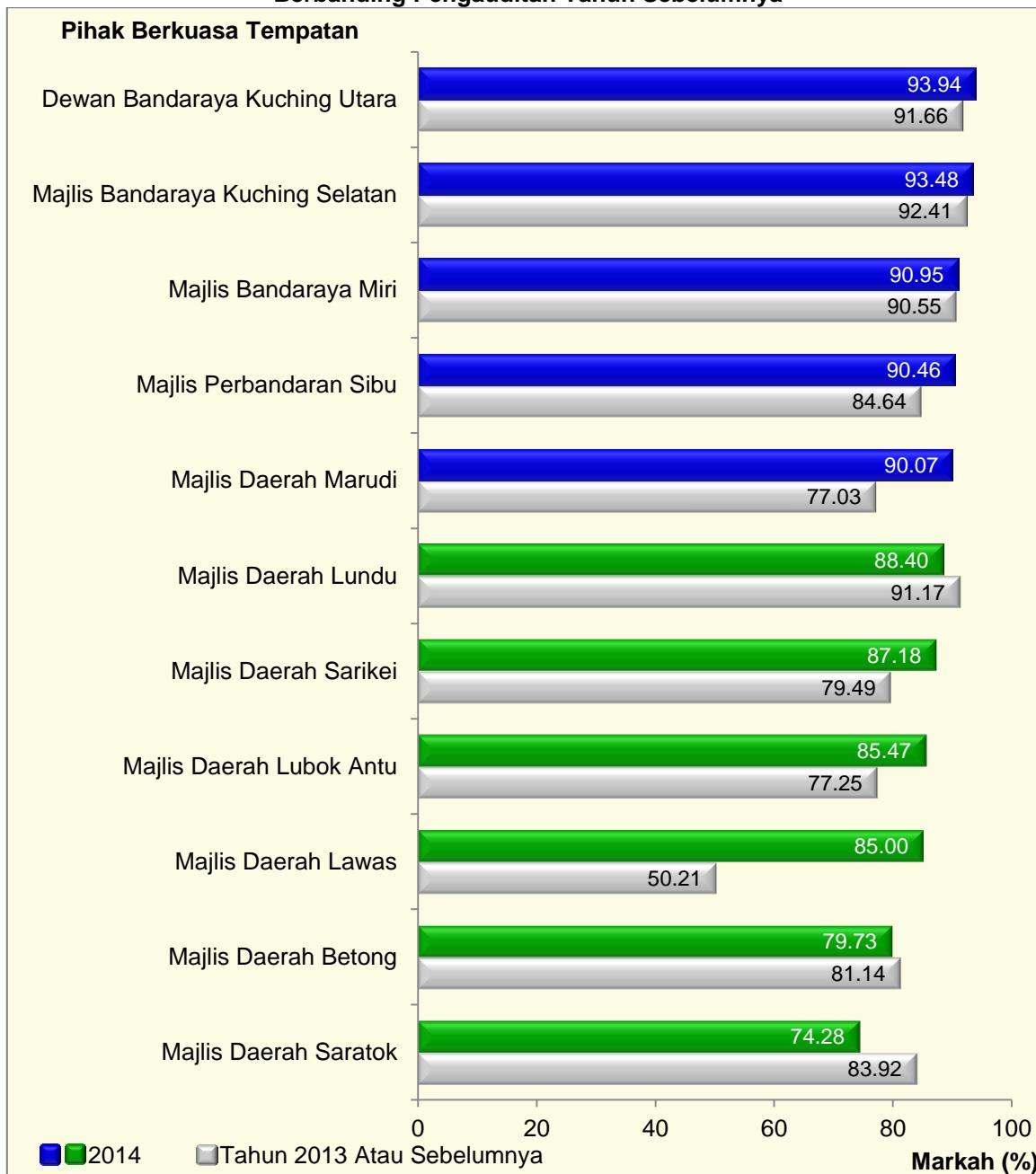
Carta 9.6
Kedudukan Tahap Prestasi Pengurusan Kewangan Badan Berkanun Negeri/Majlis Islam Sarawak Tahun 2014 Berbanding Pengauditan Tahun Sebelumnya

Sumber: Jabatan Audit Negara

9.4.3.4. Secara keseluruhannya, pencapaian bagi 11 Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) yang telah dilaksanakan pengauditan Pengurusan Kewangan untuk pusingan ketiga, 8 PBT telah menunjukkan peningkatan di antara 0.4% ke 34.8% pada tahun 2014 berbanding dengan pencapaian pada tahun 2011. Ini menunjukkan PBT tersebut telah mengambil langkah positif untuk meningkatkan tahap pengurusan kewangan selepas pusingan kedua pengauditan Pengurusan Kewangan dilaksanakan. Majlis Daerah Lundu, Majlis Daerah Betong dan Majlis Daerah Saratok menunjukkan penurunan di antara 1.4% ke 9.6% kerana kelemahan dalam Kawalan Pengurusan, Pengurusan Akaun Amanah Dan Deposit serta Pengurusan Aset Kerajaan. Perbandingan pencapaian pengurusan kewangan adalah seperti di **Carta 9.7**.

Carta 9.7
Kedudukan Tahap Prestasi Pengurusan Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan Tahun 2014
Berbanding Pengauditan Tahun Sebelumnya

Sumber: Jabatan Audit Negara

9.5. PEMERIKSAAN AUDIT MENGEJUT

Arahan Perbendaharaan 308 dan 309 menetapkan Ketua Jabatan hendaklah memastikan pegawai yang dipertanggungjawabkan telah menyimpan wang awam, setem atau barang berharga yang lain dengan selamat di dalam peti besi, bilik kebal, peti wang tunai, laci atau bekas-bekas lain. Ketua Jabatan juga hendaklah memastikan rekod mengenainya diselenggarakan dengan lengkap, kemas kini dan diperiksa oleh pegawai kanan secara berkala. Untuk menentukan sejauh mana peraturan ini dipatuhi, Jabatan Audit Negara telah menjalankan Pemeriksaan Audit Mengejut di 52 Kementerian/Jabatan/Pejabat/Agensi di Negeri Sarawak. Daripada jumlah tersebut 9 Kementerian/Jabatan/Pejabat/Agensi iaitu

Jabatan Pertanian, Bahagian Samarahan, Jabatan Pertanian Sarawak (Makmal Diagnosa Veterinar Negeri, Jabatan Tanah Dan Survei, Bahagian Kuching, Kementerian Pemodenan Pertanian, Pejabat Daerah Samarahan, Pejabat Daerah Kecil Balingian, Pejabat Pembangunan Sosial, Bahagian Miri, Pejabat Pertanian Daerah Asajaya dan Pejabat Veterinar, Bahagian Kuching telah mematuhi peraturan dengan baik dan tiada pemerhatian Audit dikeluarkan. Bagaimanapun, 43 Kementerian/Jabatan/Pejabat/Agensi lagi yang dilawati tidak mematuhi peraturan yang ditetapkan. Antara ketidakpatuhan yang ditemui di 43 Kementerian/Jabatan/Pejabat/Agensi ini adalah seperti di **Jadual 9.4**. Ketua Kementerian/Jabatan/Pejabat/Agensi yang berkenaan telah dimaklumkan berkenaan perkara yang dibangkitkan dan tindakan penambahbaikan telah diambil seperti meningkatkan kawalan dalaman serta mematuhi peraturan kewangan yang berkuatkuasa.

Jadual 9.4
Penemuan Pemeriksaan Audit Mengejut Di Negeri Sarawak Tahun 2014

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agensi	Penemuan Audit
1.	Dewan Suarah, Bau	<ul style="list-style-type: none"> i. Tiada semakan dibuat terhadap cetakan bank di Slip Bank/Penyata Pemungut. ii. Surat Perwakilan Kuasa secara bertulis tidak disediakan kepada pegawai yang memungut hasil. iii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iv. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. v. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
2.	Dewan Suarah, Sarikei	<ul style="list-style-type: none"> i. Baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR".
3.	Dewan Suarah, Sibu	<ul style="list-style-type: none"> i. Pemeriksaan Mengejut tidak dijalankan terhadap setem dan wang tunai. ii. Baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR". iii. Pesanan Kerajaan dikeluarkan lewat. iv. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini.
4.	Jabatan Agama Islam Sarawak, Bahagian Sarikei	<ul style="list-style-type: none"> i. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. ii. Baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR".
5.	Jabatan Kebajikan Masyarakat, Bahagian Samarahan	<ul style="list-style-type: none"> i. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. ii. Daftar Pemeriksaan Mengejut tidak dapat dikemukakan semasa pengauditan dijalankan. iii. Baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR". iv. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini. v. Baucar Kecil Panjar Wang Runcit tidak disediakan.

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agenzi	Penemuan Audit
6.	Jabatan Kehakiman Syariah Sarawak, Bahagian Miri	<ul style="list-style-type: none"> i. Baki setem tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. ii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. iv. Baucar bayaran tidak disokong dengan dokumen sokongan yang lengkap. v. Baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR". vi. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini. vii. Pos Ekspres tidak direkod dalam Daftar Pos Ekspres mengikut nilai dan bakinya dan tidak disahkan oleh Ketua Jabatan.
7.	Jabatan Kehakiman Syariah Sarawak, Bahagian Limbang	<ul style="list-style-type: none"> i. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia. ii. Tanggungan dan perbelanjaan tidak dicatat dengan betul/ tidak kemas kini di dalam Buku Vot. iii. Pemeriksaan Mengejut tidak dijalankan terhadap Pos Berdaftar dan Pos Ekspres.
8.	Jabatan Kehakiman Syariah Sarawak, Bahagian Sarikei	<ul style="list-style-type: none"> i. Baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR".
9.	Jabatan Kehakiman Syariah Sarawak, Bahagian Sibu	<ul style="list-style-type: none"> i. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini. ii. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
10.	Jabatan Kerja Raya, Bahagian Kuching	<ul style="list-style-type: none"> i. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. ii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. iii. Pesanan Kerajaan tidak diluluskan oleh pegawai yang diberi kuasa. iv. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini. v. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia. vi. Buku Vot elektronik tidak dikemaskini.
11.	Jabatan Kerja Raya, Bahagian Samarahan	<ul style="list-style-type: none"> i. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. ii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. iii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. iv. Tiada had kuasa berbelanja secara manual disediakan oleh Ketua Jabatan. v. Pesanan Kerajaan dikeluarkan lewat. vi. Terdapat bil yang diterima dibayar lebih daripada tempoh 14 hari. vii. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia. viii. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini.
12.	Jabatan Kerja Raya, Bahagian Sibu	<ul style="list-style-type: none"> i. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agenzi	Penemuan Audit
13.	Jabatan Kerja Raya, Bahagian Sri Aman	<ul style="list-style-type: none"> i. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. ii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. iii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. iv. Tiada had kuasa berbelanja secara manual disediakan oleh Ketua Jabatan. v. Baucar bayaran tidak disokong dengan dokumen sokongan yang lengkap. vi. Pembayaran baucar tidak dibuat dengan betul dan tepat. vii. Bayaran baucar tidak dibuat kepada penerima yang sah. viii. Terdapat bil yang diterima dibayar lebih daripada tempoh 14 hari. ix. Terdapat bil yang diterima tidak dicap 'TARIKH TERIMA' bagi tujuan pemantauan bayaran. x. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
14.	Jabatan Pertanian, Bahagian Betong	<ul style="list-style-type: none"> i. Tiada semakan dibuat terhadap cetakan bank di Slip Bank/Penyata Pemungut. ii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut.
15.	Jabatan Pertanian, Bahagian Kuching	<ul style="list-style-type: none"> i. Baki setem tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. ii. Hanya seorang pegawai yang bertanggungjawab terhadap peti besi. iii. Peti besi tidak dicantumkan ke rangka bangunan. iv. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. v. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. vi. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini.
16.	Jabatan Pertanian, Bahagian Miri	<ul style="list-style-type: none"> i. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. ii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan.
17.	Jabatan Pertanian, Daerah Saratok	<ul style="list-style-type: none"> i. Daftar Setem tidak disediakan. ii. Tiada rekod penerimaan dan pengeluaran setem. iii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan.
18.	Jabatan Pertanian Daerah Tatau	<ul style="list-style-type: none"> i. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan.
19.	Jabatan Tanah dan Survei, Bahagian Miri	<ul style="list-style-type: none"> i. Terdapat baki stok Borang Hasil tidak dapat dikesan dan tidak dapat disahkan bersamaan dengan baki sebenar.
20.	Kem Belia Kemuyang, Sibu	<ul style="list-style-type: none"> i. Tiada semakan dibuat terhadap cetakan bank di Slip Bank/Penyata Pemungut. ii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iii. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR". iv. Daftar Bil tidak diselenggara dengan lengkap dan kemas kini.

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agensi	Penemuan Audit
21.	Kementerian Kemajuan Tanah	<ul style="list-style-type: none"> i. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. ii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. iii. Baucar bayaran yang diluluskan melebihi had kuasa berbelanja yang dibenarkan. iv. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia. v. Tanggungan dan perbelanjaan tidak dikemaskini dengan betul di dalam Buku Vot.
22.	Kementerian Kebajikan Wanita Dan Pembangunan Keluarga	<ul style="list-style-type: none"> i. Stok setem fizikal tidak bersamaan dengan Daftar Setem. ii. Terdapat terimaan dan pengeluaran setem yang tidak direkod dan tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. iii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasinggar yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iv. Peti besi tidak dicantumkan ke rangka bangunan. v. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. vi. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut vii. Pesanan Kerajaan dikeluarkan lewat. viii. Terdapat bil yang diterima dibayar lebih daripada tempoh 14 hari. ix. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
23.	Kementerian Pembangunan Perindustrian	<ul style="list-style-type: none"> i. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. ii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. iii. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
24.	Lembaga Sungai-sungai Sarawak, Bahagian Kuching	<ul style="list-style-type: none"> i. Perakuan Resit Rasmi tidak dibuat di belakang helaian pertama salinan pejabat. ii. Terdapat pendahuluan dibuat melalui Panjar Wang Runcit. iii. Baki setem tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. iv. Anak kunci peti besi/bilik kebal dipegang pegawai yang sama. v. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. vi. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. vii. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
25.	Lembaga Sungai-sungai Sarawak, Bahagian Miri	<ul style="list-style-type: none"> i. Perakuan Resit Rasmi tidak dibuat di belakang helaian pertama salinan pejabat. ii. Baki stok Borang Hasil tidak dapat ditentukan baki sebenar kerana tidak dicatat nombor siri Borang Hasil di dalam Daftar Borang Hasil. iii. Semua stok Resit Rasmi, lesen dan borang akuan terima lain yang belum digunakan tidak disimpan dalam peti besi atau bilik kebal. iv. Surat kelulusan had apungan Panjar Wang Runcit tidak diperolehi. v. Terdapat terimaan dan pengeluaran setem tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. vi. Peti besi tidak dicantumkan ke rangka bangunan.

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agenzi	Penemuan Audit
		<ul style="list-style-type: none"> vii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan dengan lengkap ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. viii. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR". ix. Buku Vot/Buku Vot elektronik tidak disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia. x. Baucar Bayaran Panjar Wang Runcit dan dokumen sokongan tidak dicap "TELAH BAYAR".
26.	Lembaga Sungai-sungai Sarawak, Bahagian Sibu	<ul style="list-style-type: none"> i. Terdapat kutipan tidak direkodkan ke dalam Buku Tunai dengan segera. ii. Semua stok Resit Rasmi, lesen dan borang akuan terima lain yang belum digunakan tidak disimpan dalam peti besi atau bilik kebal. iii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iv. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut.
27.	Majlis Daerah Simunjan	<ul style="list-style-type: none"> i. Daftar Pelaburan tidak diselenggarakan dengan kemas kini. ii. Jumlah Sijil Pelaburan tidak bersamaan dengan Daftar Pelaburan dan Penyata Bank. iii. Anak kunci peti besi/bilik kebal dan kod kombinasi dipegang pegawai yang sama. iv. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. v. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. vi. Baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap "TELAH BAYAR". vii. Bil yang diterima tidak dicap "TARIKH TERIMA". viii. Bil yang diterima tidak dapat ditentukan dibayar segera dalam tempoh 14 hari. ix. Tuntutan perjalanan rasmi pegawai lewat dikemukakan dalam tempoh 2 bulan. x. Terdapat invois tidak dicap pengesahan barang/perkhidmatan telah diterima dalam keadaan baik dan tidak ditandatangani oleh pegawai penerima.
28.	Majlis Daerah Sri Aman	<ul style="list-style-type: none"> i. Daftar Borang Hasil tidak diselenggarakan dengan kemas kini. ii. Daftar Pembayaran bagi Wang Yang Dibahagi-bahagikan tidak disedia dan tidak disemak oleh Ketua Jabatan/wakilnya. iii. Baki agihan wang dibankkan melebihi tempoh 21 hari dari tarikh cek/EFT. iv. Tiada bukti Bank Draf/Slip Bank/ Penyata Pemungut diperolehi bagi membuktikan baki wang yang tidak dapat diagihkan dimasukkan semula ke dalam Akaun Bank Kerajaan. v. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan dan anak kunci peti besi/bilik kebal dipegang pegawai yang sama. vi. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. vii. Daftar Pemeriksaan Mengejut tidak dikemukakan semasa pengauditan. viii. Dokumen sokongan bagi baucar bayaran tidak dicap "TELAH BAYAR".

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agensi	Penemuan Audit
29.	Pejabat Agama Islam, Bahagian Miri	<ul style="list-style-type: none"> i. Tiada semakan dibuat terhadap cetakan bank di Slip Bank/Penyeata Pemungut. ii. Surat Perwakilan Kuasa secara bertulis tidak disediakan kepada pegawai yang memungut hasil. iii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iv. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. v. Surat Perwakilan Kuasa menandatangani baucar tetapi tidak disediakan. vi. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap “TELAH BAYAR”. vii. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan. viii. Laporan Harian Kutipan Hasil tidak dicetak dan disemak setiap hari oleh penyelia.
30.	Pejabat Agama Islam, Bahagian Limbang	<ul style="list-style-type: none"> i. Tiada semakan dibuat terhadap cetakan bank di Slip Bank/Penyeata Pemungut. ii. Surat Perwakilan Kuasa secara bertulis tidak disediakan kepada pegawai yang memungut hasil. iii. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap “TELAH BAYAR”. iv. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
31.	Pejabat Agama Islam, Bahagian Sibu	<ul style="list-style-type: none"> i. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap “TELAH BAYAR”.
32.	Pejabat Daerah Lubok Antu	<ul style="list-style-type: none"> i. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. ii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. iii. Terdapat bil yang diterima tidak dicap “TARIKH TERIMA” bagi tujuan pemantauan bayaran.
33.	Pejabat Daerah Matu	<ul style="list-style-type: none"> i. Kad akses/katalaluan tidak diberikan pada pegawai yang diberi kuasa. ii. Kad akses/katalaluan bagi pegawai bertukar/berhenti belum dibatalkan. iii. Stok setem fizikal tidak bersamaan dengan Daftar Setem. iv. Terdapat terimaan dan pengeluaran setem tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. v. Tiada Pemeriksaan Mengejut dibuat terhadap setem. vi. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia. vii. Tanggungan dan perbelanjaan tidak dikemaskini dengan betul di dalam Buku Vot.
34.	Pejabat Daerah Tatau	<ul style="list-style-type: none"> i. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
35.	Pejabat Daerah Serian	<ul style="list-style-type: none"> i. Terdapat terimaan dan pengeluaran setem tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. ii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. iii. Tiada had kuasa berbelanja secara manual disediakan oleh Ketua Jabatan. iv. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
36.	Pejabat Daerah Kapit	<ul style="list-style-type: none"> i. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan dan anak kunci peti besi/bilik kebal dipegang pegawai yang sama.

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agenzi	Penemuan Audit
		<ul style="list-style-type: none"> ii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. iii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut. iv. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia. v. Tanggungan dan perbelanjaan tidak dikemaskini dengan betul di dalam Buku Vot.
37.	Pejabat Daerah Kecil Siburan	<ul style="list-style-type: none"> i. Daftar Borang Hasil tidak diselenggara dengan kemas kini. ii. Semua stok Resit Rasmi, lesen dan borang akuan terima lain yang belum digunakan tidak disimpan dalam peti besi atau bilik kebal. iii. Notis pemberitahuan awam untuk mendapatkan Resit Rasmi setelah wang dibayar tidak dipamerkan. iv. Surat Perwakilan Kuasa secara bertulis tidak disediakan kepada pegawai yang memungut hasil. v. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. vi. Tiada had kuasa berbelanja disediakan oleh Ketua Jabatan.
38.	Pejabat Pembangunan Sosial Dan Urbanisasi, Bahagian Limbang	<ul style="list-style-type: none"> i. Terdapat terimaan dan pengeluaran setem tidak disahkan oleh Ketua Pejabat. ii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iii. Peti besi tidak dicantum ke rangka bangunan. iv. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap “TELAH BAYAR”.
39.	Pejabat Pertanian Daerah Siburan	<ul style="list-style-type: none"> i. Perakuan Resit Rasmi tidak dibuat di belakang helaian pertama salinan pejabat. ii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan dan tidak meliputi setem. iii. Hasil Pemeriksaan Mengejut yang dilakukan tidak direkodkan ke dalam Daftar Pemeriksaan Mengejut.
40.	Pejabat Veterinar, Bahagian Miri	<ul style="list-style-type: none"> i. Ketua Jabatan melulus baucar bayaran tuntutan perjalanan sendiri. ii. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap “TELAH BAYAR”. iii. Terdapat bil yang diterima tidak dicap “TARIKH TERIMA” bagi tujuan pemantauan bayaran.
41.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	<ul style="list-style-type: none"> i. Perakuan Resit Rasmi tidak dibuat di belakang helaian pertama salinan pejabat. ii. Baki stok Borang Hasil tidak bersamaan dengan baki sebenar. iii. Notis pemberitahuan awam untuk mendapatkan Resit Rasmi setelah wang dibayar tidak dipamerkan. iv. Daftar Pelaburan tidak diselenggarakan dengan kemas kini. v. Jumlah Sijil Pelaburan tidak bersamaan dengan Daftar Pelaburan dan Penyata Bank. vi. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. vii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan.

Bil.	Kementerian/Jabatan/ Pejabat/Agenzi	Penemuan Audit
		<ul style="list-style-type: none"> viii. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut terhadap wang kutipan di kaunter, mesin franking (setem) dan stok Pos Laju. ix. Terdapat baucar bayaran/dokumen sokongan yang telah dibayar tidak ditebuk/cap “TELAH BAYAR”. x. Terdapat Pesanan Kerajaan tidak dicatat tarikh ia dikeluarkan.
42.	Perbadanan Stadium Negeri Sarawak	<ul style="list-style-type: none"> i. Daftar Pelaburan tidak diselenggarakan dengan kemas kini. ii. Jumlah Sijil Pelaburan tidak bersamaan dengan Daftar Pelaburan dan Penyata Bank. iii. Surat Kuasa secara bertulis oleh Ketua Jabatan kepada pegawai berasingan yang menyelenggara peti besi/bilik kebal tidak disediakan. iv. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut sekurang-kurangnya sekali dalam tempoh 6 bulan. v. Surat Perwakilan Kuasa menandatangai baucar bayaran tidak disediakan. vi. Tiada bukti Buku Vot/Buku Vot elektronik disemak sekurang-kurangnya sekali setiap bulan oleh penyelia.
43.	Pustaka Negeri Sarawak	<ul style="list-style-type: none"> i. Resit Rasmi tidak dikeluarkan bagi setiap penerimaan. ii. Resit Rasmi tidak dikeluarkan secara bersiri. iii. Perakuan Resit Rasmi tidak dibuat di belakang helaian pertama salinan pejabat. iv. Ketua Jabatan tidak melakukan Pemeriksaan Mengejut terhadap peti besi.

Sumber: Jabatan Audit Negara

10. SYOR AUDIT

Bagi memantapkan lagi pencapaian pengurusan kewangan, adalah disyorkan tindakan diambil terhadap perkara berikut:

10.1. Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan/Ketua Agensi hendaklah memastikan Jawatankuasa Audit/ Jawatankuasa Keutuhan Tadbir Urus membincangkan secara terperinci isu yang dibangkitkan oleh Jabatan Audit Negara dan Unit Audit Dalam serta memastikan tindakan pembetulan dan pencegahan diambil. Tindakan pembetulan adalah untuk memastikan kelemahan yang dibangkitkan dapat dibetulkan manakala tindakan pencegahan adalah bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Jika bersesuaian tindakan surc妖/tatatertib diambil terhadap pegawai yang gagal melaksanakan tugas mengikut peraturan yang ditetapkan.

10.2. Penglibatan secara *hands-on* dan penyeliaan rapi di peringkat Pegawai Penyelia hingga ke peringkat Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan/Ketua Agensi perlu ditingkatkan. Di samping itu, seliaan terhadap kerja yang dilakukan oleh pegawai bawahan hendaklah dipertingkatkan serta melaksanakan pusingan kerja di tempat yang berisiko tinggi dalam pengurusan kewangan. Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan/Ketua Agensi hendaklah memastikan naziran dalaman berkala dijalankan untuk memantapkan lagi pengurusan kewangan.

10.3. Untuk amalan terbaik Pegawai Pengawal hendaklah memastikan jawatankuasa yang telah diwujudkan berfungsi dengan berkesan berpandukan “Panduan Pengurusan Mesyuarat Dan Urusan Jawatankuasa-jawatankuasa Kerajaan” yang dikeluarkan melalui Pekeliling Kemajuan Pentadbiran Awam Bil. 2 Tahun 1991. Latihan yang berterusan hendaklah diberi kepada pegawai yang terlibat dengan pengurusan kewangan.

10.4. Pemantauan terhadap Pelaksanaan *Management Of Moveable Asset System* (MMAS) Fasa 1 yang merangkumi Penerimaan dan Pendaftaran Aset hendaklah dijalankan bagi memastikan semua aset/inventori Kementerian/Jabatan telah didaftarkan dengan sempurna. Selain itu, pelaksanaan fasa-fasa lain secara berperingkat berkaitan dengan Penggunaan, Pemeriksaan, Penyenggaraan, Pelupusan, Kehilangan dan Hapus Kira hendaklah dipantau dengan rapi.

10.5. Pegawai Pengawal hendaklah menetapkan secara khusus had kuasa bagi meluluskan pembayaran untuk memantapkan kawalan dalaman.

BAHAGIAN V

PENYERAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

BAHAGIAN V

PENYERAHAN, PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN DAN PRESTASI KEWANGAN AGENSI NEGERI

---

11. PENDAHULUAN

Mengikut Akta Audit 1957, Ketua Audit Negara juga mengaudit Penyata Kewangan Agensi Negeri iaitu Badan Berkanun Negeri (BBN), Majlis Islam Sarawak (MIS), Pihak Berkuasa Tempatan (PBT) dan Kumpulan Wang. Pengauditan ini adalah untuk mengesahkan dan memastikan ketepatannya serta memberi pendapat sama ada Penyata Kewangan menggambarkan kedudukan yang benar dan saksama dengan berpandukan Akta dan piawaian yang diluluskan.

11.1. PENG AUDITAN PENYATA KEWANGAN

11.1.1. Untuk Negeri Sarawak, Ketua Audit Negara mengaudit 24 BBN, 25 PBT dan MIS. Pada tahun 2014, pengauditan terhadap MIS dan Lembaga Pelabuhan Tanjung Manis telah dijalankan sendiri oleh Jabatan Audit Negara manakala pengauditan terhadap 23 BBN dan 25 PBT telah dijalankan oleh Firma Audit Swasta (FAS) bagi pihak Ketua Audit Negara. Pelantikan FAS ini adalah selaras dengan peruntukan Seksyen 7(3) Akta Audit, 1957 yang memberi kuasa kepada Ketua Audit Negara melantik pihak yang berkebolehan untuk menjalankan pengauditan bagi pihak beliau.

11.1.2. Bagi meningkatkan mutu pengauditan mengikut *International Standards Of Supreme Audit Institutions* (ISSAI), Jabatan Audit Negara telah mengeluarkan Garis Panduan Pengauditan Penyata Kewangan yang berkuat kuasa penggunaannya pada 1 Disember 2014. Garis Panduan ini menetapkan panduan berkenaan penyediaan Memorandum Perancangan Audit, Persampelan, Materialiti, Pengauditan Interim, Pengauditan Muktamad dan Laporan Ketua Audit Negara. Pengauditan yang dijalankan oleh FAS diselia dan dipantau oleh pegawai Jabatan Audit Negara semasa pengauditan interim dan muktamad. Kertas kerja pengauditan yang disediakan oleh FAS juga telah disemak oleh pegawai Jabatan Audit Negara. Selain itu, *initial conference* dan *exit conference* diadakan antara FAS, Agensi Kerajaan dan Jabatan Audit Negara untuk membincangkan pelaksanaan Audit dan menyelesaikan masalah yang berbangkit hasil daripada pengauditan yang dijalankan.

11.2. KEDUDUKAN PENYERAHAN PENYATA KEWANGAN

11.2.1. Seksyen 4, Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan) 1995 (Pindaan 2008), menghendaki BBN mengemukakan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit Negara untuk diaudit tidak lewat daripada 30 April tahun berikutnya. Manakala mengikut Peraturan 37, *The Local Authorities Financial Regulations*, 1997

menetapkan PBT menyedia dan menyerahkan Penyata Kewangan kepada Ketua Audit Negara pada atau sebelum 30 April tahun berikutnya. Seksyen 72, Ordinan Majlis Islam Sarawak 2001 pula menghendaki Penyata Kewangan disediakan setiap tahun dan diserahkan kepada Ketua Audit Negara untuk diperakui.

11.2.2. Pada keseluruhannya, penyerahan dan penyediaan Penyata Kewangan Tahun 2014 bagi 24 BBN, 25 PBT dan MIS adalah memuaskan. Semua Penyata Kewangan telah diterima pada tarikh yang ditetapkan oleh undang-undang.

11.3. PENGESAHAN PENYATA KEWANGAN

11.3.1. Setakat 30 Jun 2015, Penyata Kewangan Tahun 2014 bagi 24 BBN, 25 PBT dan MIS telah diterima untuk diaudit. Sebanyak 9 Penyata Kewangan BBN dan 16 Penyata Kewangan PBT telah disahkan dengan Sijil Tanpa Teguran. Bagaimanapun, 15 Penyata Kewangan BBN, 9 Penyata Kewangan PBT dan MIS sedang dalam proses pengauditan. Semua Penyata Kewangan Tahun 2013 telah diaudit dan diberi Sijil Tanpa Teguran.

11.4. PEMBENTANGAN PENYATA KEWANGAN

11.4.1. Seksyen 8, Ordinan Badan-badan Berkanun (Prosedur Kewangan Dan Perakaunan) 1995 (Pindaan 2008), menetapkan Penyata Kewangan BBN yang telah diaudit hendaklah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri (DUN) dengan seberapa segera. Seksyen 58, *The Local Authorities Ordinance*, 1996 pula menyatakan semua Penyata Kewangan PBT yang telah diaudit hendaklah diluluskan oleh Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri (MMKN) dan dibentangkan di DUN.

11.4.2. Bagi Penyata Kewangan Tahun 2013, semua Penyata Kewangan BBN dan PBT yang telah disahkan oleh Ketua Audit Negara telah dibentang di DUN setakat 27 April 2015.

11.5. PRESTASI KEWANGAN

Analisis prestasi kewangan BBN dan PBT berdasarkan Penyata Kewangan bagi tahun kewangan 2014 yang belum disahkan kecuali Penyata Kewangan Yayasan Biasiswa Sarawak Tunku Abdul Rahman, Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah, Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak, Lembaga Sumber Asli Dan Alam Sekitar, Lembaga Pelabuhan Kuching, Perbadanan Urusan Kejuruteraan Dan Limbungan Brooke, Lembaga Pelabuhan Tanjung Manis, Pustaka Negeri Sarawak, Lembaga Pelabuhan Miri, Majlis Perbandaran Sibu, Majlis Perbandaran Padawan, Majlis Daerah Kanowit, Majlis Daerah Limbang, Majlis Daerah Maradong Dan Julau, Majlis Daerah Sarikei, Majlis Daerah Lawas, Majlis Daerah Lundu, Majlis Daerah Samarahan, Majlis Daerah Luar Bandar Sibu, Majlis Daerah Dalat Dan Mukah, Majlis Daerah Saratok, Majlis Daerah Lubok Antu, Majlis Daerah Kapit, Majlis Daerah Marudi dan Majlis Daerah Matu Dan Daro serta merangkumi prestasi secara menyeluruh, penggunaan geran pembangunan dan operasi dilaporkan seperti berikut:

11.5.1. Analisis Prestasi Kewangan BBN

11.5.1.1. Analisis prestasi kewangan BBN adalah berdasarkan 24 Penyata Kewangan BBN bagi tahun kewangan 2013 dan 2014. Pada keseluruhannya, kedudukan kewangan tahun 2014 bagi BBN adalah memuaskan berbanding tahun 2013. Pada akhir tahun 2014, surplus pendapatan terkumpul atau keuntungan terkumpul meningkat sejumlah RM164.26 juta atau 6.1%, lebihan jumlah aset meningkat sejumlah RM610.19 juta atau 8.6%, aset semasa bersih meningkat sejumlah RM182.84 juta atau 6.4% dan surplus pendapatan tahun semasa atau keuntungan tahun semasa meningkat sejumlah RM14.91 juta atau 9.5% berbanding tahun 2013. Prestasi kewangan BBN bagi tahun 2013 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 11.1**.

Jadual 11.1
Prestasi Kewangan Badan Berkanun Negeri Bagi Tahun 2013 Dan 2014

Bil.	Perkara	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Surplus Pendapatan Terkumpul	2,712.60	2,876.86	164.26	6.1
2.	Lebihan Jumlah Aset	7,098.43	7,708.62	610.19	8.6
3.	Aset Semasa Bersih	2,878.06	3,060.90	182.84	6.4
4.	Surplus Pendapatan Semasa	157.18	172.09	14.91	9.5

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

11.5.1.2. Pada akhir tahun 2014, Yayasan Sarawak memperoleh surplus pendapatan terkumpul tertinggi sejumlah RM668.81 juta manakala Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak memperoleh surplus pendapatan semasa tertinggi yang berjumlah RM33.63 juta. Ini adalah kerana hasil bagi keuntungan daripada jualan pelaburan saham berjumlah RM34.36 juta pada tahun 2014. Lembaga Kemajuan Bintulu memperoleh surplus pendapatan semasa kedua tertinggi yang berjumlah RM24.05 juta. Ini adalah kerana hasil pembangunan tahun 2014 berjumlah RM129.98 juta telah meningkat sejumlah RM57.34 juta atau 78.9% berbanding tahun 2013 berjumlah RM72.64 juta. Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak memperoleh surplus pendapatan semasa ketiga tertinggi berjumlah RM20.93 juta. Ini adalah kerana hasil bagi pendapatan operasi lain berjumlah RM30.43 juta telah meningkat RM5.47 juta atau 21.9% berbanding tahun 2013 berjumlah RM24.96 juta. Bagaimanapun, 3 BBN mengalami kurangan dalam aset semasa bersih iaitu Lembaga Pelabuhan Miri sejumlah RM49.69 juta, Lembaga Pelabuhan Kuching sejumlah RM23.42 juta dan Lembaga Air Sibu sejumlah RM3.94 juta. Butiran terperinci prestasi kewangan BBN bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 adalah seperti di **Jadual 11.2**.

Jadual 11.2
Prestasi Kewangan Badan Berkanun Negeri Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2014

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Penyata Pendapatan Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2014 (RM Juta)			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2014 (RM Juta)		
		Pendapatan	Perbelanjaan	Surplus/ (Defisit)	Aset Semasa	Liabiliti Semasa	Aset/ (Liabiliti) Semasa Bersih
1.	Perbadanan Kemajuan Perusahaan Kayu Sarawak (STIDC)	83.84	50.21	33.63	452.79	125.95	326.84
2.	Lembaga Kemajuan Bintulu (BDA)	271.63	247.58	24.05	882.03	259.34	622.69
3.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak (SALCRA)	131.72	110.79	20.93	258.52	213.76	44.76
4.	Perbadanan Pembangunan Ekonomi Sarawak (SEDC)	57.29	36.64	20.65	231.16	22.45	208.71
5.	Lembaga Air Kuching (KWB)	126.15	107.01	19.14	242.74	41.43	201.31
6.	Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah (RECODA)	521.10	503.86	17.24	365.30	0.06	365.24
7.	Lembaga Pelabuhan Kuching (KPA)	74.30	63.74	10.56	11.94	35.36	(23.42)
8.	Yayasan Sarawak (YS)	50.53	40.85	9.68	199.93	4.35	195.58
9.	Lembaga Pelabuhan Rajang (RPA)	37.91	32.61	5.30	100.20	2.36	97.84
10.	Perbadanan Urusan Kejuruteraan Dan Limbungan Brooke (BDEWC)	170.98	166.79	4.19	156.39	63.59	92.80
11.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah (LCDA)	3.36	0.15	3.21	534.78	141.09	393.69
12.	Lembaga Sungai-Sungai Sarawak (LSS)	27.21	24.44	2.77	12.37	4.73	7.64
13.	Perbadanan Stadium Negeri Sarawak (SSC)	12.84	10.62	2.22	58.94	0.18	58.76
14.	Lembaga Pelabuhan Tajung Manis (TMPA)	4.29	2.69	1.60	16.88	0.05	16.83
15.	Yayasan Biasiswa Sarawak Tunku Abdul Rahman (YBSTAR)	4.05	2.54	1.51	5.12	0.01	5.11
16.	Lembaga Pelancongan Sarawak (STB)	10.18	9.01	1.17	5.12	1.44	3.68
17.	Pustaka Negeri Sarawak (SSL)	17.67	16.55	1.12	28.85	4.75	24.10
18.	Lembaga Sumber Asli Dan Alam Sekitar (NREB)	15.52	14.69	0.83	9.33	1.96	7.37
19.	Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak (SLDB)	2.75	2.10	0.65	37.43	1.34	36.09
20.	Lembaga Pelabuhan Miri (MPA)	23.56	23.28	0.28	61.24	110.93	(49.69)
21.	Perbadanan Perhutanan Sarawak (SFC)	47.37	47.37	(0.00)	8.86	0.04	8.82
22.	Perbadanan Pembangunan Perumahan (HDC)	175.98	176.03	(0.05)	750.86	373.38	377.48
23.	Lembaga Air Sibu (SWB)	34.65	38.57	(3.92)	19.86	23.80	(3.94)
24.	Majlis Kepelbagaian Biologi Sarawak (SBC) *	4.38	9.05	(4.67)	43.34	0.73	42.61
Jumlah		1,909.26	1,737.17	172.09	4,493.98	1,433.08	3,060.90

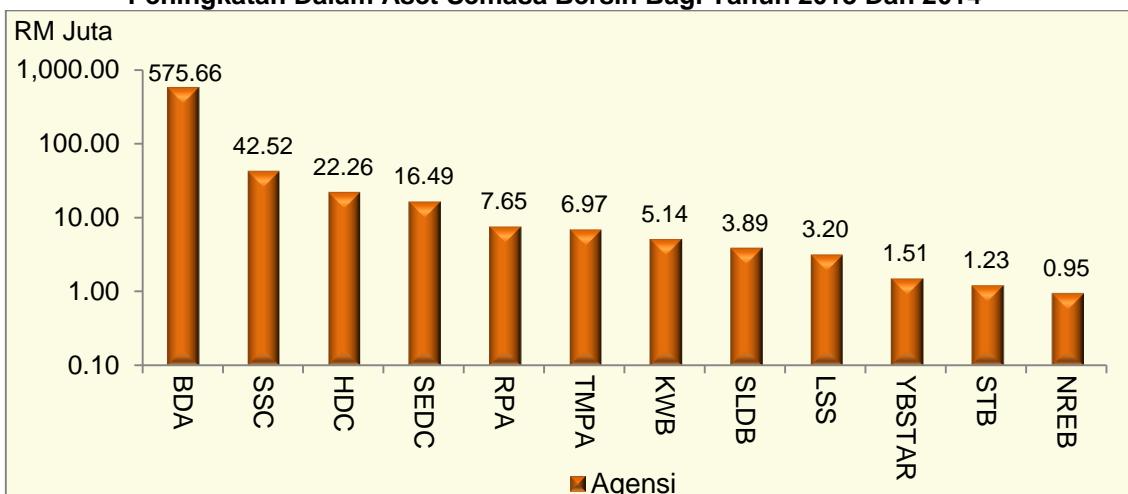
Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

Nota: * Dahulu dikenali sebagai Pusat Kepelbagaian Biologi Sarawak

11.5.2. Analisis Aset

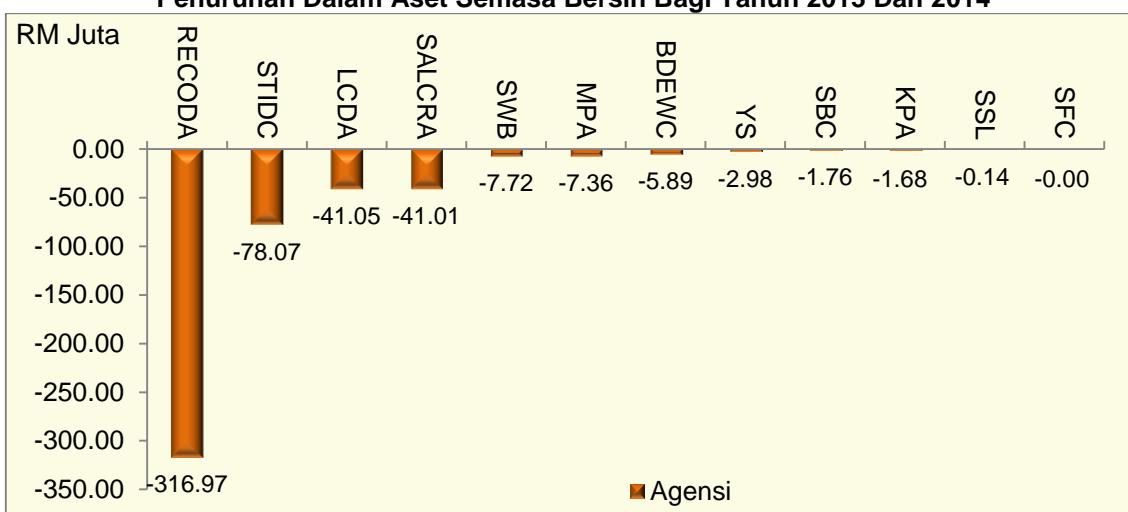
Pada akhir tahun 2014, jumlah aset bagi 24 BBN ialah RM11.01 bilion berbanding RM10.90 bilion pada tahun 2013 iaitu peningkatan sejumlah RM0.11 bilion atau 1%. Daripada jumlah aset tersebut, jumlah aset semasa pada akhir tahun 2014 ialah RM4.49 bilion berbanding RM4.76 bilion pada tahun 2013. Analisis Audit mendapati pada keseluruhannya, nilai aset semasa bersih telah meningkat daripada RM2.88 bilion pada tahun 2013 kepada RM3.06 bilion pada tahun 2014 iaitu peningkatan sejumlah RM182.84 juta atau 6.4%. Peningkatan aset semasa bersih yang ketara berlaku di Lembaga Kemajuan Bintulu iaitu peningkatan sejumlah RM575.66 juta kerana terdapat peningkatan dalam baki bank dan wang tunai sementara itu terdapat penurunan yang ketara dalam amaun yang perlu dibayar kepada anak syarikat. Bagi penurunan dalam aset semasa bersih, Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah memperoleh penurunan tertinggi iaitu sejumlah RM316.97 juta kerana penurunan yang ketara dalam baki bank dan wang tunai. Peningkatan dan penurunan dalam aset semasa bersih bagi tahun 2013 dan 2014 adalah seperti di **Carta 11.1** dan **Carta 11.2**.

Carta 11.1
Peningkatan Dalam Aset Semasa Bersih Bagi Tahun 2013 Dan 2014

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

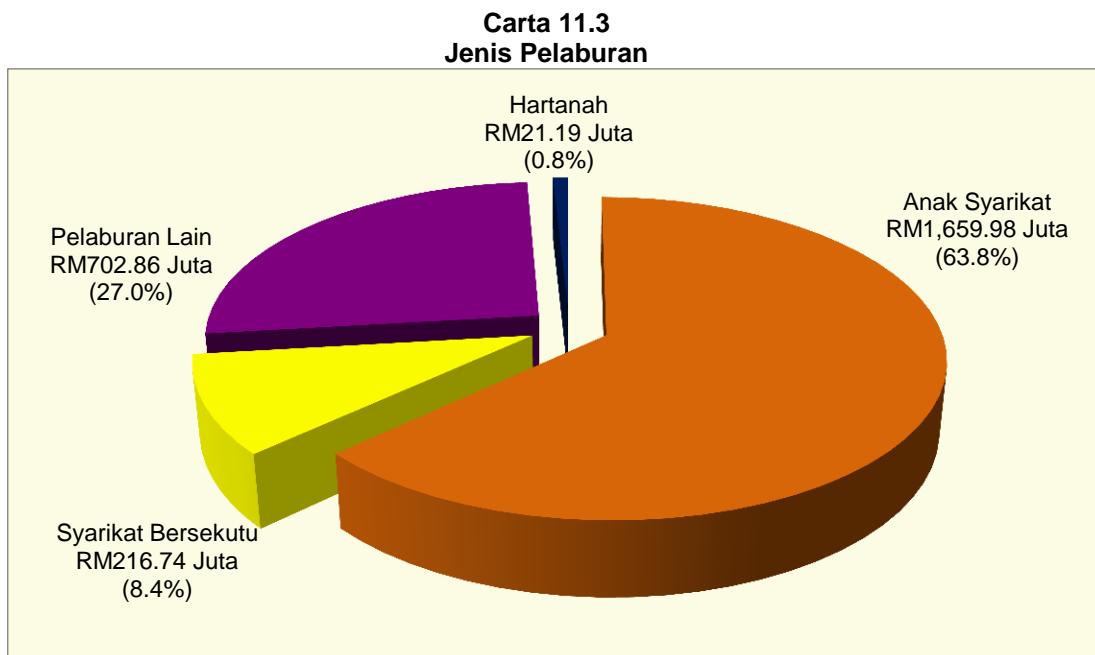
Carta 11.2
Penurunan Dalam Aset Semasa Bersih Bagi Tahun 2013 Dan 2014

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

11.5.3. Analisis Pelaburan

Pada akhir tahun 2014, jumlah pelaburan bagi 24 BBN ialah RM2.60 bilion. Pelaburan ini terdiri daripada pelaburan dalam anak syarikat, syarikat bersekutu, harta tanah dan pelaburan lain. Jenis pelaburan adalah seperti di **Carta 11.3**.

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

11.5.4. Analisis Liabiliti

Pada akhir tahun 2014, jumlah liabiliti bagi 24 BBN ialah RM3.30 bilion iaitu penurunan sejumlah RM0.50 bilion berbanding dengan tahun 2013 iaitu RM3.80 bilion. Penurunan melebihi 15% liabiliti berlaku di Lembaga Pelabuhan Tanjung Manis sejumlah RM0.09 juta atau 64.3% adalah disebabkan penurunan amaun yang perlu bayar kepada pembiutang; penurunan liabiliti di Lembaga Kemajuan Bintulu sejumlah RM417.31 juta atau 60.8% adalah disebabkan penurunan yang ketara pada amaun yang perlu bayar kepada anak syarikat; Perbadanan Perhutanan Sarawak menunjukkan penurunan liabiliti RM0.07 juta atau 58.3% kerana penurunan dalam amaun lain yang perlu bayar; penurunan liabiliti di Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah sejumlah RM0.06 juta atau 50% kerana penurunan dalam amaun akru dan amaun lain yang perlu bayar (*other payables*); penurunan liabiliti di Lembaga Pelancongan Sarawak sejumlah RM0.82 juta atau 36.3% adalah disebabkan penurunan dalam amaun yang perlu bayar kepada pembiutang dan anak syarikat; Perbadanan Urusan Kejuruteraan Dan Limbungan Brooke menunjukkan penurunan liabiliti sejumlah RM42.40 juta atau 33.4% kerana penurunan dalam amaun yang perlu bayar kepada pembiutang, penurunan yang ketara dalam pinjaman bank serta *amount due to customer on contract*; penurunan liabiliti di Lembaga Pelabuhan Kuching sejumlah RM20.01 juta atau 17.3% kerana penurunan dalam amaun yang perlu bayar kepada pembiutang. Antara BBN yang terlibat dalam penurunan jumlah liabiliti yang melebihi 15% bagi tahun 2013 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 11.3**.

Jadual 11.3
Penurunan Jumlah Liabiliti Bagi Tahun 2013 Dan 2014

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
1.	Lembaga Pelabuhan Tanjung Manis	0.14	0.05	0.09	64.3
2.	Lembaga Kemajuan Bintulu	686.92	269.61	417.31	60.8
3.	Perbadanan Perhutanan Sarawak	0.12	0.05	0.07	58.3
4.	Lembaga Pembangunan Koridor Wilayah	0.12	0.06	0.06	50.0
5.	Lembaga Pelancongan Sarawak	2.26	1.44	0.82	36.3
6.	Perbadanan Urusan Kejuruteraan Dan Limbungan Brooke	127.12	84.72	42.40	33.4
7.	Lembaga Pelabuhan Kuching	115.77	95.76	20.01	17.3

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

11.5.5. Analisis Nisbah

Nisbah hutang mengukur peratus dana dibiayai dari sumber selain ekuiti. Analisis nisbah hutang menunjukkan 5 BBN menggunakan 50% jumlah asetnya untuk membiayai jumlah hutang dan 1 daripadanya mempunyai kurangan aliran tunai bersih. Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak menunjukkan kurangan aliran tunai bersih sejumlah RM38.57 juta pada tahun 2013 berbanding kurangan aliran tunai bersih RM41.86 juta pada tahun 2013. Perbezaan ini disebabkan oleh pembelian harta tanah, loji dan peralatan pada tahun 2014 berjumlah RM40.93 juta. Tiga daripada 5 BBN tersebut iaitu Lembaga Pelabuhan Miri, Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak dan Lembaga Air Sibu menunjukkan nisbah semasa kurang daripada 2 iaitu menggambarkan BBN berkenaan kurang mampu untuk memenuhi tanggungan jangka pendek. Lembaga Pelabuhan Miri menunjukkan kurangan modal kerja sejumlah RM49.69 juta bagi tahun 2014 berbanding kurangan modal kerja sejumlah RM42.34 juta bagi tahun 2013. Perubahan ini disebabkan oleh peningkatan pembayaran balik pinjaman dalam tempoh 12 bulan sejumlah RM9.93 juta pada tahun 2014. Lembaga Air Sibu juga menunjukkan kurangan modal kerja sejumlah RM3.94 juta bagi tahun 2014 berbanding lebihan modal kerja sejumlah RM3.78 juta bagi tahun 2013. Penilaian terhadap analisis kecairan dan kestabilan mendapati 5 BBN menunjukkan prestasi kewangan yang berisiko seperti di **Jadual 11.4**.

Jadual 11.4
Analisis Kecairan Dan Kestabilan Badan Berkanun Negeri Bagi Tahun 2014

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Nisbah Semasa	Nisbah Cepat	Modal Kerja (RM Juta)	Aliran Tunai Bersih (RM Juta)	Nisbah Hutang (%)
1.	Perbadanan Pembangunan Perumahan	2.01	1.91	377.48	50.95	90.1
2.	Lembaga Air Sibu	0.83	0.72	-3.94	0.22	74.4
3.	Lembaga Pelabuhan Miri	0.55	0.55	-49.69	5.96	69.6
4.	Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak	1.21	1.13	44.76	-38.57	65.1
5.	Lembaga Pembangunan Dan Lindungan Tanah	3.79	3.79	393.69	2.09	50.0

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

11.5.6. Prestasi Anak Syarikat Badan Berkanun Negeri

Analisis prestasi kewangan anak syarikat BBN berdasarkan Penyata Kewangan bagi tahun kewangan 2014 yang belum disahkan dan merangkumi prestasi secara menyeluruh dilaporkan seperti berikut:

11.5.6.1. Analisis Pelaburan Dalam Syarikat

Pada tahun 2014, SEDC melabur sejumlah RM269.14 juta dalam 41 syarikat, STIDC melabur sejumlah RM186.37 juta dalam 26 syarikat dan Yayasan Sarawak melabur sejumlah RM168.31 juta dalam 25 syarikat. Untuk pelaburan dalam syarikat bersekutu, Yayasan Sarawak mempunyai pelaburan tertinggi iaitu sejumlah RM126.26 juta dalam 19 syarikat bersekutu. Analisis pelaburan pada kos dalam anak syarikat dan syarikat bersekutu pada tahun 2014 oleh BBN adalah seperti di **Jadual 11.5**.

Jadual 11.5
Analisis Pelaburan Pada Kos Dalam Anak Syarikat Dan
Syarikat Bersekutu Bagi Tahun 2014

Perkara	SEDC	YS	LCDA	STIDC	BDA	SALCRA	HDC	SFC	STB	Jumlah
Anak Sykt (100%)	28	3	4	16	2	2	2	1	1	59
Anak Sykt (>50%)	2	3	0	3	1	4	0	0	0	13
Sykt Bersekutu (<50%)	11	19	3	7	5	2	1	0	0	48
Jumlah Syarikat	41	25	7	26	8	8	3	1	1	120
Pelaburan (RM Juta)	269.14	168.31	111.83	186.37	44.83	49.23	13.56	2.50	0.20	845.97

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

11.5.6.2. Status Anak Syarikat

Analisis Audit mendapati 9 Badan Berkanun Negeri telah melabur dalam 72 anak syarikat iaitu 51 anak syarikat berstatus aktif dan 21 berstatus dorman. Didapati terdapat pembubaran dan penambahan anak syarikat dalam tahun 2014. Daripada 9 BBN, SEDC dan STIDC mempunyai bilangan anak syarikat terbanyak iaitu 30 anak syarikat SEDC dan 19 anak syarikat STIDC. Bagaimanapun, 9 anak syarikat SEDC atau 30% dan 10 anak syarikat STIDC atau 52.6% ialah syarikat yang berstatus dorman. Bilangan anak syarikat yang aktif dan dorman adalah seperti di **Jadual 11.6**.

Jadual 11.6
Bilangan Anak Syarikat Yang Aktif Dan Dorman Bagi Tahun 2013 Dan 2014

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Bilangan Anak Syarikat (Ekuiti lebih daripada 50%)					
		Status Aktif		Status Dorman		Jumlah Syarikat	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014
1.	SEDC	20	21	11	9	31	30
2.	STIDC	12	9	11	10	23	19
3.	YS	6	6	0	0	6	6
4.	SALCRA	6	5	1	1	7	6

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Bilangan Anak Syarikat (Ekuiti lebih daripada 50%)					
		Status Aktif		Status Dorman		Jumlah Syarikat	
		2013	2014	2013	2014	2013	2014
5.	LCDA	3	3	1	1	4	4
6.	BDA	3	3	0	0	3	3
7.	HDC	2	2	0	0	2	2
8.	SFC	1	1	0	0	1	1
9.	STB	1	1	0	0	1	1
Jumlah		54	51	24	21	78	72

Sumber: Penyata Kewangan Badan Berkanun Negeri

11.5.6.3. Analisis Keuntungan/Kerugian Terkumpul Syarikat

- a. Pada 31 Disember 2014, sebanyak 30 daripada 51 anak syarikat yang aktif di bawah 9 BBN telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya yang berjumlah RM570.01 juta. Dari segi kerugian terkumpul, analisis Audit mendapati 21 anak syarikat BBN yang aktif telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan iaitu RM258.85 juta. Bagaimanapun, analisis keseluruhan terhadap anak syarikat yang aktif bagi 9 BBN mendapati 6 daripadanya mendapat keuntungan bersih. Antara anak syarikat aktif yang mencatat keuntungan terkumpul yang tertinggi ialah Harwood Timber Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM112.16 juta, Hornbill Skyway Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM107.05 juta, Pelita Holdings Sdn. Bhd. (LCDA) sejumlah RM53.93 juta, Petronesa Sdn. Bhd. (YS) sejumlah RM42.85 juta dan Kuching Hotel Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM39.12 juta. Dari segi kerugian terkumpul, anak syarikat aktif yang mencatat kerugian terkumpul yang tertinggi ialah Pelita Mukah Sebakong Plantation Sdn. Bhd. (LCDA) sejumlah RM56.23 juta, Bintulu Capital Sdn. Bhd. (BDA) sejumlah RM39.36 juta, Sarawak Fertilizer Sdn. Bhd. (SALCRA) sejumlah RM29.76 juta, Pelita Dalat Sago Plantation Sdn. Bhd. (LCDA) sejumlah RM25.95 juta dan Eastern Empress Silk Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM18.18 juta.
- b. Sebanyak 8 daripada 21 anak syarikat yang dorman di bawah 3 BBN telah mendapat keuntungan terkumpul secara keseluruhannya yang berjumlah RM2.77 juta. Dari segi kerugian terkumpul, analisis Audit mendapati 13 daripada 21 anak syarikat BBN dorman telah menunjukkan kerugian terkumpul secara keseluruhan iaitu RM16.11 juta. Antara anak syarikat dorman yang mencatat keuntungan terkumpul yang tertinggi ialah Permaisara Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM1.34 juta, Tinamou Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.66 juta, Kestrel Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.27 juta, Amra Timbers Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.21 juta dan Balamra Sdn. Bhd. (STIDC) sejumlah RM0.09 juta. Dari segi kerugian terkumpul, anak syarikat dorman yang mencatat kerugian terkumpul yang tertinggi ialah Mayang Tea Sdn. Bhd. (SALCRA) sejumlah RM8.08 juta, Revlin Holdings Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM6.91 juta, Sara HL Plantation Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM2.93 juta, Sara Convention Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM0.43 juta dan Sara Hotels Sdn. Bhd. (SEDC) sejumlah RM0.25 juta. Analisis keuntungan dan kerugian terkumpul anak syarikat BBN bagi tahun kewangan 2014 adalah seperti di **Jadual 11.7**.

Jadual 11.7
Analisis Keuntungan/(Kerugian) Terkumpul
Anak Syarikat Badan Berkanun Negeri Bagi Tahun Kewangan 2014

Bil.	Badan Berkanun Negeri	Keuntungan Terkumpul		Kerugian Terkumpul		Keuntungan/(Kerugian) Bersih
		Bil. Syarikat	(RM Juta)	Bil. Syarikat	(RM Juta)	
1.	STIDC	6	240.29	3	(0.96)	239.33
2.	SALCRA	4	94.17	1	(29.76)	64.41
3.	YS	5	58.56	1	(13.98)	44.58
4.	SEDC	10	103.40	11	(87.50)	15.90
5.	SFC	1	12.34	0	0.00	12.34
6.	HDC	2	6.96	0	0.00	6.96
7.	STB	0	0.00	1	(0.05)	(0.05)
8.	LCDA	1	53.93	2	(82.18)	(28.25)
9.	BDA	1	0.36	2	(44.42)	(44.06)
Jumlah		30	570.01	21	(258.85)	311.16

Sumber: Penyata Kewangan Anak Syarikat

Pada pendapat Audit, Lembaga Pengarah Badan Berkanun Negeri yang berkenaan hendaklah sentiasa memantau prestasi kewangan anak syarikat dan mengkaji semula pelaburan dalam anak syarikat yang berstatus dorman dan menghadapi kerugian terkumpul. Ini adalah untuk memastikan anak syarikat berdaya maju yang berterusan dan pelaburan dalam anak syarikat dapat memberi pulangan.

11.5.7. Prestasi Kewangan PBT

11.5.7.1. Prestasi kewangan PBT adalah berdasarkan Penyata Kewangan Tahun 2014 yang telah dikemukakan untuk pengauditan seperti di **Jadual 11.8**. Semua PBT masih menggunakan asas perakaunan tunai ubahsuai dalam menyediakan penyata kewangan tahunan kecuali Dewan Bandaraya Kuching Utara.

Jadual 11.8
Prestasi Kewangan PBT Bagi Tahun Berakhir 31 Disember 2014

Bil.	Pihak Berkuasa Tempatan	Penyata Pendapatan Pada 31 Disember 2014 (RM Juta)			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2014 (RM Juta)		
		Pendapatan	Perbelanjaan	Surplus/(Defisit)	Aset Semasa	Liabiliti Semasa	Aset Semasa Bersih
1.	Majlis Bandaraya Kuching Selatan	95.73	84.60	11.13	180.63	8.53	172.10
2.	Majlis Bandaraya Miri	71.70	65.78	5.92	107.62	14.80	92.82
3.	Dewan Bandaraya Kuching Utara	100.72	96.73	3.99	183.47	16.28	167.19
4.	Majlis Perbandaran Sibu	56.08	55.98	0.10	32.70	6.17	26.53
5.	Majlis Perbandaran Padawan	39.18	40.81	(1.63)	85.74	11.12	74.62
6.	Majlis Daerah Samarahan	14.94	12.38	2.56	29.89	4.31	25.58
7.	Majlis Daerah Lubok Antu	5.88	3.67	2.21	9.31	0.24	9.07

Bil.	Pihak Berkuasa Tempatan	Penyata Pendapatan Pada 31 Disember 2014 (RM Juta)			Lembaran Imbangan Pada 31 Disember 2014 (RM Juta)		
		Pendapatan	Perbelanjaan	Surplus/ (Defisit)	Aset Semasa	Liabiliti Semasa	Aset Semasa Bersih
8.	Majlis Daerah Sarikei	9.76	9.12	0.64	39.59	2.35	37.24
9.	Majlis Daerah Matu Dan Daro	4.97	4.57	0.40	6.58	0.12	6.46
10.	Majlis Daerah Subis	4.09	3.97	0.12	15.87	1.24	14.63
11.	Majlis Daerah Lawas	3.27	3.55	(0.28)	13.64	0.18	13.46
12.	Majlis Daerah Kanowit	3.88	4.30	(0.42)	9.77	0.09	9.68
13.	Majlis Daerah Lundu	3.02	3.71	(0.69)	19.94	0.47	19.47
14.	Majlis Daerah Limbang	5.53	6.26	(0.73)	8.66	0.36	8.30
15.	Majlis Daerah Luar Bandar Sibu	8.42	9.20	(0.78)	30.32	0.57	29.75
16.	Majlis Daerah Betong	4.03	5.02	(0.99)	6.55	0.60	5.95
17.	Majlis Daerah Marudi	4.21	5.33	(1.12)	14.75	0.05	14.70
18.	Majlis Daerah Saratok	4.02	5.14	(1.12)	29.21	0.62	28.59
19.	Majlis Daerah Bau	4.72	5.88	(1.16)	31.16	0.58	30.58
20.	Majlis Daerah Sri Aman	6.87	8.40	(1.53)	5.94	0.93	5.01
21.	Majlis Daerah Maradong Dan Julau	4.01	5.62	(1.61)	11.25	0.35	10.90
22.	Majlis Daerah Simunjan	2.00	3.63	(1.63)	3.78	0.49	3.29
23.	Majlis Daerah Kapit	5.87	7.52	(1.65)	5.25	0.33	4.92
24.	Majlis Daerah Dalat Dan Mukah	6.40	9.76	(3.36)	15.81	0.61	15.20
25.	Majlis Daerah Serian	5.81	9.71	(3.90)	32.16	1.13	31.03
Jumlah		475.10	470.64	4.47	929.59	72.51	857.08

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuaasa Tempatan

11.5.7.2. Secara keseluruhannya, pada tahun 2014 ketiga-tiga Dewan/Majlis Bandaraya telah mencatatkan surplus semasa sejumlah RM21.04 juta, Majlis Perbandaran mencatatkan defisit semasa sejumlah RM1.53 juta dan Majlis Daerah mencatat defisit semasa sejumlah RM15.04 juta. Lima daripada 20 Majlis Daerah mengalami surplus semasa sejumlah RM5.93 juta pada tahun kewangan 2014 berbanding 3 Majlis Daerah mencatatkan surplus semasa sejumlah RM3.41 juta pada tahun 2013. Daripada jumlah tersebut, 2 Majlis Daerah mencatatkan surplus semasa yang melebihi RM1 juta, iaitu Majlis Daerah Samarahan dan Majlis Daerah Lubuk Antu. Sementara itu, 15 Majlis Daerah mencatat defisit semasa sejumlah RM20.97 juta pada tahun 2014 dan 17 Majlis Daerah pada tahun 2013. Didapati, ianya mencatatkan peningkatan defisit semasa sejumlah RM3.35 juta atau 19% berbanding tahun 2013. Majlis Daerah yang mengalami defisit semasa adalah Majlis Daerah Lawas, Majlis Daerah Kanowit, Majlis Daerah Lundu,

Majlis Daerah Limbang, Majlis Daerah Luar Bandar Sibu, Majlis Daerah Betong, Majlis Daerah Marudi, Majlis Daerah Saratok, Majlis Daerah Bau, Majlis Daerah Sri Aman, Majlis Daerah Maradong Dan Julau, Majlis Daerah Simunjan, Majlis Daerah Kapit, Majlis Daerah Dalat Dan Mukah dan Majlis Daerah Serian.

11.5.7.3. Harta Bersih Semasa

Pada tahun 2014, 24 daripada 25 PBT di Negeri Sarawak mengamalkan perakaunan berasaskan tunai dan satu PBT iaitu Dewan Bandaraya Kuching Utara mengamalkan perakaunan berasaskan akruan. Mengikut perakaunan berasaskan tunai, nilai prabayar, penghutang dan juga harta modal tidak diambil kira dalam Lembaran Imbangan. Hanya wang tunai dan simpanan tetap diambil kira dalam penyediaan Lembaran Imbangan tahunan PBT. Analisis Audit terhadap harta bersih semasa PBT iaitu harta semasa ditolak dengan tanggungan semasa PBT mendapat perkara berikut:

- a. Analisis Audit mendapati harta bersih semasa bagi Dewan Bandaraya Kuching Utara pada tahun 2014 telah meningkat sejumlah RM27.93 juta atau 20.1% iaitu RM139.26 juta pada tahun 2013 berbanding RM167.19 juta pada tahun 2014.
- b. Pada akhir tahun 2014, harta bersih semasa bagi Majlis Bandaraya Kuching Selatan berjumlah RM172.10 juta. Ini menunjukkan peningkatan sejumlah RM11.59 juta atau 7.2% berbanding dengan tahun 2013 sejumlah RM160.51 juta. Sementara itu, harta bersih semasa Majlis Bandaraya Miri menunjukkan peningkatan sejumlah RM7.28 juta atau 8.5% iaitu RM85.54 juta pada tahun 2013 berbanding RM92.82 juta pada tahun 2014.
- c. Majlis Perbandaran Padawan mempunyai harta bersih semasa sejumlah RM74.62 juta pada tahun 2014 iaitu penurunan sejumlah RM3.61 juta atau 4.6% berbanding RM78.23 juta pada tahun 2013. Majlis Perbandaran Sibu menunjukkan peningkatan sejumlah RM0.28 juta atau 1.1% iaitu RM26.25 juta pada tahun 2013 berbanding RM26.53 juta pada tahun 2014.
- d. Pada tahun 2014 harta bersih semasa bagi 20 Majlis Daerah di Sarawak pula berjumlah RM323.82 juta. Jumlah ini menunjukkan peningkatan sejumlah RM21.51 juta atau 7.1% berbanding RM302.31 juta pada tahun 2013.

11.5.7.4. Tunggakan Hasil Cukai Taksiran

- a. Cukai taksiran adalah cukai tahunan yang dikenakan terhadap harta pegangan di bawah kawasan pentadbiran PBT mengikut kuasa *The Local Authorities Ordinance*, 1996. Cukai taksiran merupakan penyumbang utama kepada pendapatan PBT. Harta pegangan yang dikenakan cukai taksiran adalah rumah kediaman, kedai, bangunan perniagaan, pejabat bukan milik Kerajaan, kilang dan depot. Sehingga akhir tahun 2014, sejumlah RM231.19 juta cukai taksiran telah dikutip oleh PBT di Negeri

Sarawak. Kutipan ini meningkat sejumlah RM18.36 juta atau 8.6% berbanding RM212.83 juta kutipan cukai taksiran pada tahun 2013. Jumlah hasil cukai taksiran yang dikutip di peringkat Bandaraya, Perbandaran dan Majlis Daerah bagi tahun 2013 dan 2014 adalah seperti di **Jadual 11.9**.

Jadual 11.9
Kutipan Cukai Taksiran Bagi Tempoh 2013 Dan 2014

Kategori PBT	Bilangan PBT	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Bandaraya	3	126.49	136.39	9.90	7.8
Perbandaran	2	55.61	60.17	4.56	8.2
Majlis Daerah	20	30.73	34.63	3.90	12.7
Jumlah	25	212.83	231.19	18.36	8.6

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

- b. Secara keseluruhannya, analisis Audit terhadap tunggakan cukai taksiran mendapati jumlah tunggakan telah meningkat daripada RM74.84 juta pada tahun 2013 menjadi RM82.47 juta pada tahun 2014 iaitu peningkatan sejumlah RM7.63 juta atau 10.2%. Bagi kategori Bandaraya, jumlah tunggakan cukai taksiran tahun 2014 telah meningkat sejumlah RM6.19 juta atau 18.2% berbanding tahun 2013. Bagi kategori Perbandaran, jumlah tunggakan cukai taksiran telah meningkat sejumlah RM0.77 juta atau 4.6% berbanding tahun 2013. Begitu juga dengan Majlis Daerah, keseluruhan tunggakan cukai telah meningkat sejumlah RM0.67 juta atau 2.8%. Peningkatan tunggakan cukai ini menunjukkan PBT perlu berusaha untuk mengutip tunggakan cukai Majlis. Tunggakan cukai taksiran bagi keseluruhan PBT adalah seperti di **Jadual 11.10**.

Jadual 11.10
Tunggakan Cukai Taksiran Bagi Tempoh Tahun 2013 Dan 2014

Kategori PBT	Bilangan PBT	Tahun		Perubahan	
		2013 (RM Juta)	2014 (RM Juta)	(RM Juta)	(%)
Bandaraya	3	34.12	40.31	6.19	18.1
Perbandaran	2	16.91	17.68	0.77	4.6
Majlis Daerah	20	23.81	24.48	0.67	2.8
Jumlah	25	74.84	82.47	7.63	10.2

Sumber: Penyata Kewangan Pihak Berkuasa Tempatan

- c. Adalah didapati 16 PBT telah menunjukkan peningkatan bagi tunggakan cukai taksiran manakala 9 PBT telah menunjukkan penurunan bagi tunggakan cukai pada tahun 2014 berbanding tahun 2013 iaitu Dewan Bandaraya Kuching Utara, Majlis Bandaraya Kuching Selatan, Majlis Bandaraya Miri, Majlis Perbandaran Sibu, Majlis Perbandaran Padawan, Majlis Daerah Limbang, Majlis Daerah Kapit, Majlis Daerah Betong, Majlis Daerah Luar Bandar Sibu, Majlis Daerah Matu Dan Daro, Majlis Daerah Bau, Majlis Daerah Saratok, Majlis Daerah Kanowit, Majlis Daerah Lawas, Majlis Daerah Lubok Antu, dan Majlis Daerah Maradong Dan Julau. Peningkatan tunggakan cukai secara keseluruhan yang dialami oleh PBT perlu diambil perhatian

serius untuk mengukuhkan lagi kewangan Majlis. Antara sebab peningkatan tunggakan ini ialah sikap pemilik pegangan yang tidak prihatin dan kurang mengambil berat tanggungjawab untuk membayar cukai. Senarai Nilaian Majlis juga tidak dikemas kini menyebabkan pegangan yang sudah tidak wujud masih dikeluarkan bil serta kemudahan untuk pembayar cukai penduduk luar bandar yang agak menyukarkan dan penduduk luar bandar yang tidak berkemampuan untuk membayar cukai. Sehubungan itu, pihak Majlis perlu mengambil tindakan yang lebih serius untuk mengurangkan peningkatan tunggakan cukai taksiran seperti mengeluarkan dan menghantar notis tuntutan selepas tarikh genap bayaran, mengambil tindakan undang-undang terhadap penghutang, mengadakan kaunter bergerak dan menyita pegangan yang berkaitan.

11.6. SYOR AUDIT

11.6.1. Untuk memastikan prestasi kewangan Badan Berkanun Negeri bertambah kukuh, Badan Berkanun Negeri adalah disyorkan mengambil langkah seperti berikut:

11.6.1.1. Ketua Eksekutif/Pengurus Besar Badan Berkanun Negeri perlu bertindak proaktif dan tegas dalam melaksanakan program dan aktiviti Agensi yang dapat menjana pendapatan Badan Berkanun Negeri.

11.6.1.2. Lembaga Pengarah hendaklah mengkaji semula kedudukan anak syarikat Badan Berkanun Negeri yang mengalami kerugian terkumpul yang semakin meningkat dan berstatus dorman. *Key Performance Index* untuk memantau prestasi anak syarikat perlu diwujudkan supaya prinsip *going-concern* anak syarikat yang terbabit dapat dikenalkan. Anak syarikat Badan Berkanun Negeri hendaklah mengamalkan tadbir urus yang baik.

11.6.1.3. Pengauditan berkala oleh Unit Audit Dalam, Jabatan Ketua Menteri hendaklah dilaksanakan untuk penambahbaikan pengurusan kewangan bagi Badan Berkanun Negeri yang kecil dan belum mewujudkan Unit Audit Dalam.

11.6.2. Untuk memastikan prestasi kewangan Pihak Berkuasa Tempatan bertambah kukuh, Pihak Berkuasa Tempatan adalah disyorkan mengambil tindakan seperti berikut:

11.6.2.1. Jabatan Ketua Menteri dan Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti Sarawak perlu mengambil inisiatif untuk melaksanakan perakaunan berasaskan akruan bagi Pihak Berkuasa Tempatan di Sarawak dengan memberi keutamaan kepada Majlis Bandaraya Kuching Selatan, Majlis Bandaraya Miri, Majlis Perbandaran Padawan dan Majlis Perbandaran Sibu.

11.6.2.2. Jabatan Ketua Menteri dan Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti Sarawak perlu memastikan bahawa pengurusan aset tetap dan aset mudah alih di semua Pihak Berkuasa Tempatan diseragamkan dari segi prosedur dan amalan.

11.6.2.3. Pihak Berkuasa Tempatan hendaklah menimbang langkah yang berkesan dan mengambil tindakan proaktif untuk memungut hasil bagi mengurangkan trend tunggakan cukai taksiran yang kian meningkat.

11.6.2.4. Jabatan Ketua Menteri serta Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti perlu mengkaji semula keperluan tenaga kerja dan struktur organisasi di semua Pihak Berkuasa Tempatan agar wujud keseragaman serta bersesuaian dengan peranan dan beban kerja di Pihak Berkuasa Tempatan. Program pembangunan kapasiti khusus perlu dilaksanakan untuk Pihak Berkuasa Tempatan yang merangkumi aspek sistem dan peraturan perakaunan, teknikal, polisi dan lain-lain untuk mewujudkan pegawai/kakitangan yang berpengalaman serta mahir.

11.6.2.5. Kementerian Kerajaan Tempatan Dan Pembangunan Komuniti perlu mewujudkan Unit Audit Dalam di peringkat kementerian bagi melaksanakan pengauditan terhadap Pihak Berkuasa Tempatan untuk memantapkan prestasi pengurusan kewangan mereka.

BAHAGIAN VI

PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

BAHAGIAN VI

PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA DAN MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

---

12. PEMBENTANGAN LAPORAN KETUA AUDIT NEGARA MENGENAI PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI; DAN AKTIVITI KEMENTERIAN/JABATAN/AGENSI DAN PENGURUSAN SYARIKAT KERAJAAN NEGERI

Mengikut Perkara 112A(1) Perlembagaan Persekutuan, Laporan Ketua Audit Negara mengenai Akaun Kerajaan Negeri yang telah diaudit hendaklah dibentangkan segera di Dewan Undangan Negeri. Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agenzi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak Tahun 2013 Siri 1 dan Siri 2 telah dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak pada 10 November 2014. Manakala Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Tahun 2013 dan Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agenzi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi Tahun 2013 Siri 3 serta Tahun 2014 Siri 1 dan 2 belum lagi dibentangkan di Dewan Undangan Negeri Sarawak.

13. MESYUARAT JAWATANKUASA KIRA-KIRA WANG AWAM NEGERI

13.1. Sepanjang tahun 2014, Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Sarawak telah bermesyuarat untuk kali Ke 47 dan 48 masing-masing pada 8 hingga 11 September dan 24 hingga 26 September 2014 untuk membincangkan perkara yang dibangkitkan dalam Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Dan Pengurusan Kewangan Kementerian/Jabatan/Agenzi Negeri Sarawak Tahun 2011 dan 2012 serta Laporan Ketua Audit Negara Mengenai Aktiviti Kementerian/Jabatan/Agenzi Dan Pengurusan Syarikat Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun 2011 dan 2012 Siri 1 hingga 3. Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Sarawak juga telah membuat lawatan tapak untuk memeriksa Pengurusan Projek Taman Perindustrian Samalaju pada 15 Oktober 2014.

13.2. Laporan Mesyuarat Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Ke 47 dan 48 tersebut yang membincangkan mengenai Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2011 dan 2012 masih belum dibentang di Dewan Undangan Negeri.

13.3. Bagi melengkapkan kitaran akauntabiliti, Laporan Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri terhadap Laporan Ketua Audit Negara yang telah dibincangkan perlu disediakan dan dibentangkan di Dewan Undangan Negeri. Laporan yang terkini dibentangkan di Dewan Undangan Negeri adalah pada 21 Mei 2013 iaitu Laporan Jawatankuasa Kira-kira Wang Awam Negeri Ke-46 yang membincangkan mengenai Laporan Ketua Audit Negara Tahun 2010.

PENUTUP

PENUTUP

Pada umumnya, tahap penyediaan dan penyerahan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri adalah bertambah baik. Begitu juga tahap pengurusan kewangan Kementerian/Jabatan/Agensi pada tahun 2014 telah menunjukkan prestasi lebih baik berbanding tahun 2013 kerana Kementerian/Jabatan/Agensi telah memberi fokus yang lebih sejak pelaksanaan Indeks Akauntabiliti oleh Jabatan Audit Negara mulai tahun 2007. Bagaimanapun, prestasinya masih boleh dipertingkatkan lagi sekiranya Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan bukan sahaja mengambil tindakan memperbetulkan kelemahan yang telah dibangkitkan oleh pihak Audit, bahkan juga mengambil tindakan *preventive* bagi memastikan kelemahan yang sama tidak berulang. Sehubungan ini, bagi memantapkan lagi prestasi pengurusan kewangan, adalah disyorkan perkara berikut:

- a. Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlu mengaturkan supaya pemeriksaan secara menyeluruh dijalankan untuk menentukan sama ada kelemahan yang dibangkitkan oleh Jabatan Audit Negara juga berlaku di bahagian lain dan seterusnya mengambil tindakan pembetulan memandangkan pengauditan yang dijalankan oleh Jabatan Audit Negara adalah berdasarkan kepada sampel dan skop tertentu.
- b. Kementerian/Jabatan/Agensi perlu mempertingkatkan keberkesanan fungsi Unit Audit Dalam (UAD). Antaranya ialah dengan memastikan anggota UAD mendapat latihan dan bimbingan yang secukupnya, perancangan audit tahunan disediakan supaya pengauditan dapat dilaksanakan mengikut keutamaan, penilaian dibuat secara objektif dan bebas bukan sahaja berkaitan dengan aspek kawalan dalaman malahan pengurusan risiko dan tadbir urus organisasi, melaporkan penemuan yang signifikan serta mengesyorkan cadangan yang memberi impak kepada organisasi.
- c. Bagi memperbaiki tahap pengurusan kewangan, penglibatan Pegawai Pengawal/Ketua Jabatan perlu dipertingkatkan. Mereka perlu terlibat secara *hands on* dalam urusan tersebut.
- d. Ketua Jabatan perlu mewujudkan sistem *check and balance*, pemantaunan berterusan dan pemeriksaan mengejut, mengadakan penilaian secara berkala ke atas kemahiran dan keupayaan pegawai serta memberi latihan kepada pegawai yang terlibat dengan pengurusan kewangan bagi meningkatkan kecekapan mereka. Ini adalah bagi mengelakkan pegawai kurang mahir atau kurang pengetahuan menggunakan budi bicara apabila membuat keputusan.

JABATAN AUDIT NEGARA

Putrajaya

15 Julai 2015

LAMPIRAN

**SIJIL KETUA AUDIT NEGARA
MENGENAI PENYATA KEWANGAN
KERAJAAN NEGERI SARAWAK
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014**

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 telah diaudit atas arahan saya selaras dengan Akta Audit 1957. Pihak pengurusan Kerajaan Negeri adalah bertanggungjawab terhadap Penyata Kewangan ini dan tanggungjawab saya adalah mengaudit dan memberi pendapat terhadap Penyata Kewangan tersebut. Pengauditan telah dilaksanakan dengan berpandukan piawaian pengauditan yang diluluskan.

Pada pendapat saya, Penyata Kewangan ini memberi gambaran yang benar dan saksama mengenai kedudukan kewangan Kerajaan Negeri Sarawak pada 31 Disember 2014; hasil operasi serta aliran tunainya bagi tahun tersebut berdasarkan piawaian perakaunan yang diluluskan. Rekod perakaunannya telah diselenggarakan dengan teratur dan kemas kini.

(TAN SRI DATO' SETIA HAJI AMBRIN BIN BUANG)

Ketua Audit Negara

Malaysia.

Putrajaya
15 Mei 2015

**PERNYATAAN
SETIAUSAHA KEWANGAN NEGERI SARAWAK
DAN AKAUNTAN NEGERI SARAWAK**

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri Sarawak dan Nota kepada Penyata Kewangan disediakan:

- (a) mengikut kehendak Seksyen 16(1) Akta Tatacara Kewangan 1957 [Akta 61], Piawaian Perakaunan Kerajaan dan *International Public Sector Accounting Standard - Financial Reporting under the Cash Basis of Accounting*; dan
- (b) dengan menyatukan maklumat kewangan daripada semua kementerian/jabatan negeri.

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang mengandungi Penyata Kedudukan Kewangan, Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai, Penyata Prestasi Kewangan dan Penyata Akaun Memorandum berserta Nota Kepada Penyata Kewangan menunjukkan kedudukan yang benar dan saksama pada 31 Disember 2014.

Pada masa pernyataan ini ditandatangani, mengikut sebaik-baik pengetahuan kami, tidak wujud apa-apa keadaan yang boleh menjelaskan ketepatan dan kesahihan Penyata Kewangan Kerajaan Negeri 2014.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Ahmad Tarmizi".

DATO SRI AHMAD TARMIZI BIN HAJI SULAIMAN

Setiausaha Kewangan Negeri
Sarawak

Tarikh : 17 Februari, 2015

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Jumastapha".

DATU JUMASTAPHA BIN LAMAT

Akauntan Negeri
Sarawak

Tarikh : 17 Februari, 2015

**PENYATA KEDUDUKAN KEWANGAN
PADA 31 DISEMBER 2014**

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
	Nota	RM
WANG AWAM		
WANG TUNAI	3	56,662,954
PELABURAN	4	26,968,410,804
		<hr/>
		27,025,073,758
		<hr/>
		23,359,188,971
		<hr/>
DIPEGANG BAGI:		
KUMPULAN WANG DISATUKAN		
AKAUN HASIL DISATUKAN	5	20,202,491,876
AKAUN PINJAMAN DISATUKAN	6	-
AKAUN AMANAH DISATUKAN	7	6,822,581,882
		<hr/>
		27,025,073,758
		<hr/>
		23,359,188,971
		<hr/>

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

**PENYATA PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014**

	Nota	<u>2014</u> RM	RM	<u>2013</u> RM	RM
TERIMAAN					
Hasil	5				
Hasil Cukai		1,292,398,010		1,172,725,311	
Hasil Bukan Cukai		7,454,467,722		5,853,145,174	
Terimaan Bukan Hasil		19,439,890		11,637,095	
Pemberian Persekutuan & Bayaran Balik		135,297,704	8,901,603,326	125,521,092	7,163,028,672
Pinjaman	6				
Dalam Negeri		191,314,199		161,749,756	
Luar Negeri		-	191,314,199	-	161,749,756
Bantuan Luar Negeri	6				
Pinjaman Multilateral		-		-	
Pinjaman Bilateral		-		-	
Terimaan Modal	7				
Terimaan Balik Pinjaman		110,748,508		75,080,473	
Jualan Aset Modal		-		-	
Pelbagai Terimaan Modal		39,916,459		59,158,545	
Jualan Instrumen Kewangan		-	150,664,967	-	134,239,018
Terimaan Lain	7				
Terimaan Amanah		5,356,827,025		5,444,709,715	
Inisiatif Pembiayaan Swasta (PFI)		-	5,356,827,025	-	5,444,709,715
Jumlah Terimaan		<u>14,600,409,517</u>		<u>12,903,727,161</u>	

PENYATA PENERIMAAN DAN PEMBAYARAN WANG TUNAI (Sambungan)
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014

	Nota	<u>2014</u> RM	RM	<u>2013</u> RM	RM
BAYARAN					
Perbelanjaan Mengurus	5				
Emolumen		672,398,068		651,911,759	
Perkhidmatan dan Bekalan		589,018,838		560,299,469	
Aset		28,274,858		27,213,210	
Pemberian dan Kenaan Bayaran Tetap		359,553,982		305,982,693	
Perbelanjaan Lain		<u>39,414,764</u>	1,688,660,510	<u>18,450,883</u>	1,563,858,014
Perbelanjaan Pembangunan	7				
Langsung		3,569,735,699		3,287,697,835	
Pinjaman		<u>153,213,071</u>	3,722,948,770	<u>95,221,392</u>	3,382,919,227
Inisiatif Pembiayaan Swasta (PFI)	7	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Perbelanjaan Modat	4				
Pembelian Instrumen Kewangan		<u>3,696,633,909</u>	3,696,633,909	<u>2,245,502,659</u>	2,245,502,659
Pinjaman Dalam Negeri	6				
Dalam Negeri		161,680,170		172,810,804	
Luar Negeri		<u>-</u>	<u>161,680,170</u>	<u>-</u>	172,810,804
Bantuan Luar Negeri	6				
Pinjaman Multilateral		<u>-</u>		<u>-</u>	
Pinjaman Bifateral		<u>-</u>		<u>-</u>	
Bayaran Lain	7				
Akaun Amanah		<u>5,361,235,280</u>	5,361,235,280	<u>5,521,459,907</u>	5,521,459,907
Jumlah Bayaran		<u>14,631,158,639</u>			<u>12,886,550,611</u>
Tambahan / (Kurangan) Wang Tunai		(30,749,122)			17,176,550
Wang Tunai Pada 1 Januari		87,412,076			70,235,526
WANG TUNAI PADA 31 DISEMBER		<u>56,662,954</u>			<u>87,412,076</u>

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

PENYATA PRESTASI KEWANGAN
BAGI TAHUN BERAKHIR 31 DISEMBER 2014

	Nota	Anggaran	<u>2014</u>		<u>2013</u>	
			RM	Sebenar	RM	Sebenar
HASIL	5	6,230,205,940		8,901,603,328		7,163,028,672
Ttolak:						
Belanja Mengurus	5	1,746,160,230		1,850,340,680		1,736,668,818
LEBIHAN HASIL		4,484,045,710		7,051,262,646		5,426,359,854
Tolak:						
Belanja Pembangunan	7	4,642,630,143		3,722,948,770		3,382,919,227
LEBIHAN / (KURANGAN) KESELURUHAN		(158,584,433)		3,328,313,876		2,043,440,627
DIBIAYAI OLEH:						
Pinjaman dan Bantuan Luar Negeri	6			191,314,199		161,749,756
Terimaan Balik Pinjaman dan Pelbagai Terimaan	7			150,664,967		134,239,018
Perubahan Tunai, Pelaburan dan Amanah			(3,670,293,042)		(2,339,429,401)	
JUMLAH PEMBIAYAAN		(3,328,313,876)		(2,043,440,627)		

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

**PENYATA AKAUN MEMORANDUM
PADA 31 DISEMBER 2014**

	<u>2014</u>	<u>2013</u>
	Nota	RM
		RM
MEMORANDUM ASET	8	
Pinjaman Boleh Dituntul	2,447,060,021	2,471,835,393
Pelaburan	4,284,047,823	4,305,605,820
MEMORANDUM LIABILITI	9	
Hutang Awam	2,330,389,780	2,267,357,771
Pelbagai Liabiliti	-	

Nota-nota pada muka surat yang berikut merupakan sebahagian daripada penyata kewangan ini.

**NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014****DASAR DAN KAEADAH PERAKAUNAN YANG SIGNIFIKAN****1. DASAR DAN PRINSIP PERAKAUNAN**

Dasar dan prinsip perakaunan diguna secara konsisten dalam penyediaan penyata kewangan kecuali dinyatakan sebaliknya.

- a) Dasar perakaunan adalah tertakluk kepada undang-undang dan peraturan yang berkaitan dengan pengurusan dan kewangan Kerajaan Negeri.
- b) Perakaunan Kerajaan Negeri adalah berasaskan Kumpulan Wang Disatukan selaras dengan:
  - i) Perkara 97 Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa segala hasil diterima kecuali Zakat, Fitrah, dan Baitulmal atau lain-lain hasil Agama Islam seumpamanya, dikumpulkan menjadi satu kumpulan wang.
  - ii) Perkara 104 Perlembagaan Persekutuan memperuntukkan bahawa tiada wang boleh dikeluarkan dari Kumpulan Wang Disatukan melainkan diperuntukkan atau dibenarkan dengan cara lain oleh Dewan Undangan Negeri (DUN), kecuali untuk perbelanjaan tanggungan tertentu.
  - iii) Seksyen 7 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61) memperuntukkan Kumpulan Wang Disatukan dibahagi kepada Akaun Hasil Disatukan, Akaun Pinjaman Disatukan dan Akaun Amanah Disatukan.
- c) Kerajaan Negeri mengamal atas perakaunan tunai ubahsuai. Semua urus niaga bayaran dan terimaan diakaunkan apabila bayaran dibuat dan terimaan diperoleh dengan pengubahan suai seperti berikut:
  - i) Bayaran bagi kerja yang telah dijalankan, bekalan dan perkhidmatan yang telah diterima sehingga 31 Disember tahun kewangan semasa boleh dibayar dalam bulan Januari tahun berikutnya dan dikenakan kepada peruntukan tahun kewangan semasa.
  - ii) Terimaan wang tunai yang belum dibankkan dan wang tunai dalam bank yang belum diambilkira dalam buku tunai pejabat perakaunan pada 31 Disember tahun kewangan semasa merupakan wang tunai dalam perjalanan dan diakaunkan sebagai hasil tahun kewangan semasa.
  - iii) Mengakaun urus niaga bukan tunai tertentu seperti pindahan peruntukan daripada Akaun Hasil Disatukan ke Akaun Amanah Disatukan, Untung Rugi Pelaburan, Hapuskira Pinjaman Amanah, Penukaran Pinjaman kepada Ekuiti dan seumpamanya.
- d) Entiti perakaunan terdiri daripada semua kementerian dan jabatan Kerajaan Negeri.
- e) Tahun kewangan sebagaimana yang telah ditetapkan di bawah Seksyen 3 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61) adalah satu tempoh dua belas bulan yang berakhir pada 31 Disember setiap tahun.
- f) Mata wang yang digunakan dalam penyata kewangan ini adalah Ringgit Malaysia (RM). Urus niaga yang melibatkan mata wang asing telah dilukar kepada nilai setara RM berdasarkan kadar pertukaran Bank Negara Malaysia.
- g) Penyata Kewangan disediakan mengikut asas yang sama dengan Anggaran Perbelanjaan bagi membolehkan perbandingan dibuat.
- h) Apabila berlaku perubahan ke atas persembahan atau klasifikasi butiran, angka perbandingan telah dinyatakan semula kecuali dinyatakan sebaliknya.
- i) Amaun telah digenapkan kepada Ringgit Malaysia (RM) yang terdekat yang mungkin memberi kesan perbezaan RM1 bagi beberapa butiran yang dinyatakan di antara Penyata Kewangan dengan Nota Kepada Penyata Kewangan.

2. PERSEMBAHAN PENYATA KEWANGAN KERAJAAN NEGERI SARAWAK

Penyata Kewangan Kerajaan Negeri yang disedia mengikut kehendak Seksyen 16(1) Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61), Piawaiyan Perakaunan Kerajaan dan *International Public Sector Accounting Standard (IPSAS) - Financial Reporting under the Cash Basis of Accounting* mengandungi komponen berikut:

- a) Penyata Kedudukan Kewangan
- b) Penyata Penerimaan dan Pembayaran Wang Tunai
- c) Penyata Prestasi Kewangan
- d) Penyata Akaun Memorandum
- e) Nota Kepada Penyata Kewangan

**NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014**

3. WANG TUNAI

Wang Tunai terdiri daripada Wang Tunai Dalam Bank, Wang Tunai Dalam Perjalanan dan Wang Tunai Dalam Tangan.

Wang Tunai Dalam Bank terdiri daripada baki akaun semasa dan baki deposit di institusi kewangan.

Wang Tunai Dalam Perjalanan menunjukkan wang tunai yang belum dibankkan dan wang tunai dalam bank yang belum diambil kira dalam buku tunai pejabat perakaunan pada akhir tahun kewangan.

Wang Tunai Dalam Tangan merupakan Tunai dengan Perbendaharaan Kecil dan Panjar Wang Runcit.

Wang Tunai pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014 RM	2013 RM
Wang Tunai Dalam Bank	33,985,427	59,974,152
Wang Tunai Dalam Perjalanan	22,483,222	27,140,521
Wang Tunai Dalam Tangan	194,305	297,403
JUMLAH WANG TUNAI	56,662,954	87,412,076

4. PELABURAN

Pelaburan terdiri daripada Pelaburan Kumpulan Wang Amanah dan Pelaburan Am dan dinyatakan pada nilai buku.

Pelaburan Kumpulan Wang Amanah ialah pelaburan yang dibuat daripada Kumpulan Wang Amanah selaras dengan arahan amanah Seksyen 9 dan suratcara amanah Seksyen 10, Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61) serta peraturan yang berkuatkuasa. Pelaburan Am adalah semua pelaburan yang dibuat daripada lebihan Kumpulan Wang Disatukan selain daripada pelaburan Kumpulan Wang Amanah.

Pelaburan pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014 <i>Nilai Buku</i>		2013 <i>Nilai Buku</i>	
	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah	Pelaburan Am	Pelaburan Kumpulan Wang Amanah	Pelaburan Am
	RM	RM	RM	RM
Simpanan Tetap	178,332,374	26,611,000,000	118,622,373	22,957,500,000
Saham	87,844,696	91,233,734	106,209,685	89,444,837
<i>Jumlah</i>	<i>266,177,070</i>	<i>26,702,233,734</i>	<i>224,832,058</i>	<i>23,046,944,837</i>
JUMLAH PELABURAN	26,968,410,804	23,271,776,895		

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

5. AKAUN HASIL DISATUKAN

Akaun Hasil Disatukan mengakaun semua urus niaga terimaan hasil dan perbelanjaan mengurus Kerajaan selaras dengan Perkara 97 dan 98 Perlembagaan Persekutuan dan Seksyen 7(a) Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61).

Akaun Hasil Disatukan bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014		2013	
	Anggaran RM	Sebenar RM	Anggaran %	Sebenar RM
BAKI PADA 1 JANUARI		17,151,229,230		15,024,869,376
HASIL				
Hasil Cukai	1,209,460,700	1,292,398,010	106.86	1,172,725,311
Hasil Bukan Cukai	4,879,658,380	7,454,467,722	152.77	5,853,145,174
Terimaan Bukan Hasil	9,708,300	19,439,890	200.24	11,637,095
Pemberian Persekutuan Dan Bayaranbalik	131,378,560	135,297,704	102.98	125,521,092
<i>Jumlah Hasil</i>	<i>6,230,205,940</i>	<i>8,901,603,326</i>	<i>142.88</i>	<i>7,163,028,672</i>
PERBELANJAAN MENGURUS				
Emolumen	647,622,606	672,398,068	103.83	651,911,759
Perkhidmatan dan Bekalan	562,156,791	589,018,838	104.78	560,299,469
Aset	26,245,854	28,274,858	107.73	27,213,210
Pemberian dan Kenaan Bayaran Tetap	508,085,131	521,234,152	102.59	478,793,497
Perbelanjaan-Perbelanjaan Lain	2,049,848	39,414,764	1,922.81	18,450,883
<i>Perbelanjaan Mengurus (sebelum caruman)</i>	<i>1,746,160,230</i>	<i>1,850,340,680</i>	<i>105.97</i>	<i>1,736,668,818</i>
<i>Caruman Kepada</i>				
Kumpulan Wang Berkanun	4,000,000,000	4,000,000,000	-	3,300,000,000
<i>Jumlah Perbelanjaan Mengurus (selepas caruman)</i>	<i>5,746,160,230</i>	<i>5,850,340,680</i>	<i>101.81</i>	<i>5,036,668,818</i>
<i>Lebihan/(Kurangan) Bagi Tahun</i>		<u>3,051,262,646</u>		<u>2,126,359,854</u>
BAKI PADA 31 DISEMBER		<u>20,202,491,876</u>		<u>17,151,229,230</u>

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

(a) Hasil

Hasil diakaunkan secara jumlah kasar ke dalam Akaun Hasil kecuali diperuntukkan sebaliknya oleh mana-mana undang-undang. Hasil mengikut penjenisannya bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014			2013		
	<i>Anggaran</i>		<i>Sebenar</i>	<i>Anggaran</i>		<i>Sebenar</i>
	<i>Asal</i>	<i>Disemak</i>	<i>%</i>	<i>RM</i>	<i>Anggaran</i>	<i>%</i>
HASIL CUKAI						
Royalli-Royalli	683,019,731	685,019,700	673,136,330	98.27	624,952,983	93.50
Cukai Jualan Negeri	437,000,000	440,000,000	532,420,339	121.00	472,126,114	148.94
Sewaan	50,400,000	50,400,000	44,815,274	88.92	43,848,815	87.00
Lain-Lain	30,936,000	34,041,000	42,026,067	123.46	31,797,399	100.92
<i>Jumlah Hasil Cukai</i>	1,201,355,731	1,209,460,700	1,292,398,010	106.86	1,172,725,311	109.87
HASIL BUKAN CUKAI						
Pampasan Gantian	1,786,000,000	2,866,524,000	2,866,524,586	100.00	2,607,505,226	120.16
Hasil Daripada Penjualan Barang	440,120,960	391,269,950	411,967,637	105.29	354,580,370	80.21
Faedah Dan Pendapatan Tanaman Modal	1,233,660,000	1,484,160,000	4,010,885,905	270.25	2,722,587,059	211.62
Lain-Lain	146,658,512	137,704,430	165,089,594	119.89	168,472,519	117.03
<i>Jumlah Hasil Bukan Cukai</i>	3,606,439,472	4,879,658,380	7,454,467,722	152.77	5,853,145,174	144.79
TERIMAAN BUKAN HASIL						
Pelupusan Aset Tetap	1,600,000	1,600,000	1,038,820	64.93	1,359,727	84.98
Terimaan Dari Pelbagai Sumber	1,823,000	1,700,000	6,791,535	399.50	2,395,003	181.03
Kompaun, Denda Dan Penalti	4,603,300	4,703,300	8,068,866	171.56	5,895,551	160.06
Lain-Lain	1,705,000	1,705,000	3,540,669	207.66	1,986,814	89.88
<i>Jumlah Terimaan Bukan Hasil</i>	9,731,300	9,708,300	19,439,890	200.24	11,637,095	131.99
PEMBERIAN PERSEKUTUAN DAN BAYARANBALIK						
Pemberian Mengikut Kiraan Kepala	34,900,000	35,249,160	35,249,160	100.00	34,866,120	100.00
Pemberian Bayaran Balik	58,693,000	66,639,400	67,947,481	101.96	56,759,326	107.64
Lain-Lain	29,490,000	29,490,000	32,101,063	108.85	33,895,646	114.94
<i>Jumlah Pemberian Persekutuan Dan Bayaranbalik</i>	123,083,000	131,378,560	135,297,704	102.98	125,521,092	107.21
JUMLAH HASIL	4,940,609,503	6,230,205,940	8,901,603,326	142.88	7,163,028,672	136.81

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

(b) Perbelanjaan Mengurus

Perbelanjaan Mengurus terdiri daripada perbelanjaan bagi Maksud Tanggungan dan Bekalan seperti Emolumen, Perkhidmatan Dan Bekalan, Aset, Pemberian Dan Kenaan Bayaran Tetap dan Perbelanjaan-Perbelanjaan Lain.

Perbelanjaan bagi Maksud Tanggungan adalah perbelanjaan yang dikenakan ke atas Kumpulan Wang Disatukan mengikut undang-undang Negeri.

Perbelanjaan bagi Maksud Bekalan adalah perbelanjaan yang dikenakan ke atas Kumpulan Wang Disatukan berdasarkan kelulusan Dewan Undangan Negeri.

Perbelanjaan Mengurus mengikut Maksud Perbelanjaan bagi tahun berakhir 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014			
	Anggaran Asal RM	Anggaran Dipinda RM	Sebenar RM	% Anggaran
PERBELANJAAN TANGGUNGAN				
T.01 Peruntukan diRaja	439,770	849,400	849,387	100.00
T.02 Yang Di-Pertua Dewan Undangan Negeri	4,647,500	4,647,500	4,462,776	96.03
T.03 Suruhanjaya Perkhidmatan Awam	932,885	932,885	728,839	78.13
T.05 Tanggungan Hutang Awam	161,270,895	161,680,171	161,680,170	100.00
T.06 Pelbagai Perkhidmatan	500,000	17,899,245	17,869,243	99.83
T.07 Ahli-Ahli Pentadbiran Dan Ahli-Ahli Dewan Undangan Negeri (Pencen, Ganjaran dan Faedah Kemalangan)	5,600,010	26,202,010	26,201,418	100.00
T.08 Yang di-Pertua Negeri (Pencen, Ganjaran dan Lain-Lain Bayaran Ex-Gratia)	259,200	370,600	370,600	100.00
<i>Jumlah Perbelanjaan Tanggungan</i>	<i>173,650,260</i>	<i>212,581,811</i>	<i>212,162,433</i>	<i>99.80</i>
PERBELANJAAN BEKALAN				
B.11 Pejabat Yang Di-Pertua Negeri	6,587,518	6,664,113	11,833,197	177.57
B.12 Dewan Undangan Negeri Sarawak	16,789,992	16,832,357	19,515,399	115.94
B.13 Suruhanjaya Perkhidmatan Awam	5,768,081	5,816,001	4,949,087	85.09
B.14 Jabatan Ketua Menteri	283,390,748	284,882,354	298,613,076	104.82
B.15 Pentadbiran (Am)	19,970,049	20,315,304	18,470,271	90.92
B.16 Pentadbiran (Bahagian Kuching)	5,633,184	5,854,312	6,478,181	110.66
B.17 Pentadbiran (Bahagian Sri Aman)	5,000,698	5,165,557	5,300,981	102.62
B.18 Pentadbiran (Bahagian Sibu)	4,427,140	4,582,485	5,084,240	110.95
B.19 Pentadbiran (Bahagian Miri)	5,322,712	5,499,906	5,917,110	107.59
B.20 Pentadbiran (Bahagian Limbang)	4,655,023	4,826,529	5,347,225	110.79
B.21 Pentadbiran (Bahagian Sarikei)	4,794,188	4,960,831	5,201,228	104.85
B.22 Pentadbiran (Bahagian Kapit)	4,971,392	5,108,444	5,328,553	104.31
B.23 Pentadbiran (Bahagian Samarahan)	6,365,957	6,578,501	6,361,593	96.70
B.24 Pentadbiran (Bahagian Bintulu)	3,592,442	3,712,823	3,922,043	105.64
B.25 Kementerian Kewangan	131,393	137,572	161,022	117.05
B.26 Pejabat Setiausaha Kewangan Negeri	95,186,367	95,418,344	97,952,846	102.66
B.27 Unit Perancang Negeri	5,242,131	5,351,762	5,913,428	110.49

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

	<i>Anggaran Asal</i> <i>RM</i>	<i>Anggaran Dipinda</i> <i>RM</i>	<i>Sebenar</i> <i>RM</i>	<i>%</i> <i>Anggaran</i>
B.28 Jabatan Perbendaharaan Negeri	14,439,994	14,877,178	48,098,767	323.31
B.29 Caruman Kepada Kumpulan Wang Berkanun	3,000,000,000	4,000,000,000	4,000,000,000	100.00
B.30 Jabatan Peguam Besar Negeri Sarawak	3,913,994	4,007,622	4,418,827	110.26
B.31 Kementerian Pembangunan Infrastruktur dan Perhubungan	27,563,005	27,627,466	27,479,810	99.47
B.32 Jabatan Kerja Raya	160,440,610	166,868,764	173,276,909	103.84
B.33 Kerja Raya Berulang	146,000,000	146,000,000	155,052,858	106.20
B.34 Kementerian Perancangan Sumber dan Alam Sekitar	72,282,369	72,414,574	77,115,228	106.49
B.35 Jabatan Hutan	58,730,721	60,338,195	64,532,878	106.95
B.36 Jabatan Tanah dan Survei	112,007,661	116,219,999	116,550,911	100.28
B.37 Kementerian Pemodenan Pertanian	4,699,471	4,765,257	4,864,253	102.08
B.38 Jabatan Pertanian	93,710,392	97,303,170	101,799,890	104.62
B.39 Jabatan Pengairan dan Saliran	46,116,001	47,148,730	46,804,182	99.27
B.40 Kementerian Pembangunan Sosial	69,249,938	69,649,808	72,523,550	104.13
B.41 Kementerian Kerajaan Tempatan dan Pembangunan Komuniti	12,143,398	12,338,521	13,070,975	105.94
B.42 Kuasa Tempatan	45,000,000	45,000,000	45,499,500	101.11
B.43 Majlis Bandaraya Kuching Selatan	5,000,000	5,000,000	5,350,000	107.00
B.44 Jabatan Muzium	8,384,086	8,569,993	8,677,166	101.25
B.45 Kementerian Perumahan	4,191,082	4,250,109	4,442,305	104.52
B.46 Kementerian Pembangunan Luar Bandar	3,747,520	3,779,900	3,846,344	101.76
B.47 Kementerian Pembangunan Perindustrian	4,382,099	4,455,501	5,200,830	116.73
B.48 Dewan Bandaraya Kuching Utara	17,500,000	17,500,000	18,105,000	103.46
B.49 Jabatan Agama Islam	22,756,132	23,368,595	22,907,315	98.03
B.50 Mahkamah Syariah	7,004,515	7,225,861	7,400,057	102.41
B.51 Jabatan Kebajikan Masyarakat Negeri Sarawak	52,744,823	53,105,022	57,307,440	107.91
B.52 Kementerian Pelancongan	7,307,868	7,423,172	10,667,720	143.71
B.71 Pentadbiran (Bahagian Mukah)	5,755,907	5,967,121	6,234,443	104.48
B.72 Pentadbiran (Bahagian Betong)	5,714,907	5,927,936	6,476,962	109.26
B.73 Kementerian Kemudahan Awam	6,272,001	6,400,656	8,301,886	129.70
B.74 Kementerian Kemajuan Tanah	5,559,103	5,659,256	6,663,102	117.74
B.75 Jabatan Perkhidmatan Pembetungan	1,629,456	1,667,319	1,506,605	90.36
B.76 Kementerian Kebajikan, Wanita dan Pembangunan Keluarga	6,972,383	7,011,499	7,653,054	109.15
<i>Jumlah Perbelanjaan Bekalan</i>	<i>4,509,048,451</i>	<i>5,533,578,419</i>	<i>5,638,178,247</i>	<i>101.89</i>
PERBELANJAAN MENGURUS	4,682,698,711	5,746,160,230	5,850,340,680	101.81

Maklumat terperinci Perbelanjaan Mengurus dapat dirujuk di Lampiran 1a - Penyata Perbelanjaan Mengurus Mengikut Objek Am/Objek Sebagai dan Lampiran 1b - Penyata Perbelanjaan Mengurus Mengikut Program/Aktiviti/Sub-Aktiviti bagi tahun berakhir 31 Disember 2014.

**NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014**

6. AKAUN PINJAMAN DISATUKAN

Akaun Pinjaman Disatukan mengakaun semua terimaan dan bayaran balik pinjaman mengikut bidang kuasa undang-undang Negeri.

Mulai tahun kewangan 2012, pinjaman telah diklasifikasi sebagai Pinjaman dan Bantuan Luar Negeri selaras dengan Para 1.10. *Cash Basis* IPSAS.

Bayaran hutang Negeri yang merangkumi amaun pokok dan faedah tidak diakaun di Akaun Pinjaman Disatukan sebaliknya dikenakan kepada perbelanjaan bagi Maksud Tanggungan T05 berjumlah RM161,680,170 seperti di Nota 5(b). Semua baki pinjaman dipindah ke Kumpulan Wang Pembangunan pada akhir tahun.

Akaun Pinjaman Disatukan pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014 (Debit)/Kredit RM	2013 (Debit)/Kredit RM
PINJAMAN		
Dari Kerajaan Persekutuan Untuk:		
Kementerian Pembangunan Perindustrian	63,390,000	19,190,000
Kementerian Perancangan Sumber Dan Alam Sekitar	2,000,000	-
Lembaga Penyatuan Dan Pemulihan Tanah Sarawak (SALCRA)	18,800,000	8,145,000
Lembaga Air Kuching	27,057,760	16,972,778
Lembaga Air Sibu	13,082,620	20,296,894
Lembaga Kemajuan Tanah Sarawak	5,450,000	1,700,000
Bekalan Air Luar Bandar Negeri Sarawak	42,113,031	78,805,893
Projek Naik Taraf Loji/Kolam Takungan Paip Utama Sri Aman	19,420,788	16,639,191
JUMLAH PINJAMAN PADA 31 DISEMBER	191,314,199	161,749,756
PINDAHAN		
PINDAHAN KE		
Kumpulan Wang Pembangunan	191,314,199	161,749,756
BAKI AKAUN PINJAMAN DISATUKAN PADA 31 DISEMBER	-	-

7. AKAUN AMANAH DISATUKAN

Akaun Amanah Disatukan mengakaun semua terimaan dan bayaran wang amanah mengikut kehendak undang-undang, akta-akta amanah, suratcara amanah dan arahan amanah. Akaun Amanah Disatukan terdiri daripada Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, Kumpulan Wang Amanah Awam dan Akaun Deposit.

Bagi Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan, sebahagian urus niaga semasa terdiri daripada urus niaga Akaun Penyelesaian Ulama Perbendaharaan yang mengakaunkan urus niaga bagi Akaun Kawalan, Akaun Kena Bayar dan akaun seumpamanya yang tidak melibatkan terimaan atau bayaran sebenar.

**NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014**

Akaun Amanah Disatukan pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	<i>Baki pada 01.01.2014 (Debit)/Kredit</i>	<i>Debit</i>	<i>Kredit</i>	<i>Baki pada 31.12.2014 (Debit)/Kredit</i>
	<i>RM</i>	<i>RM</i>	<i>RM</i>	<i>RM</i>
KUMPULAN WANG AMANAH KERAJAAN				
Kumpulan Wang Pembangunan	3,589,672,144	3,722,948,770	4,341,979,166	4,208,702,540
Jumlah Kumpulan Wang Pembangunan	3,589,672,144	3,722,948,770	4,341,979,166	4,208,702,540
Akaun Penyelesaian Kerajaan	(1,716,371)	540,763,765	535,947,850	(6,532,286)
Akaun Perniagaan	19,381,123	249,372,425	184,701,726	(45,289,576)
Akaun Pinjaman	17,910,178	11,444,052	6,077,881	12,544,007
Akaun Dana Kontingensi	150,000,000	379,543,240	379,543,240	150,000,000
Akaun Amanah Pelbagai	1,606,691,811	2,617,769,126	2,672,005,915	1,660,928,600
Jumlah Kumpulan Wang Amanah Kerajaan	1,792,266,741	3,798,892,608	3,778,276,612	1,771,650,745
KUMPULAN WANG AMANAH AWAM				
Amanah Khas	180,803,664	15,425,814	17,214,387	182,592,237
Amanah Am	23,711,480	468,577,122	464,509,277	19,643,635
Jumlah Kumpulan Wang Amanah Awam	204,515,144	484,002,936	481,723,664	202,235,872
AKAUN DEPOSIT				
Deposit Am	68,918,217	33,504,263	29,464,314	64,878,268
Deposit Khas	383,474,403	874,661,978	887,338,024	396,150,449
Jumlah Akaun Deposit	452,392,620	908,166,241	916,802,338	461,028,717
AKAUN KENA BAYAR				
Akaun Kena Bayar	169,113,092	170,173,495	180,024,411	178,964,008
Jumlah Akaun Kena Bayar	169,113,092	170,173,495	180,024,411	178,964,008
JUMLAH AKAUN AMANAH DISATUKAN				
	<u>6,207,959,741</u>	<u>9,084,184,050</u>	<u>9,698,806,191</u>	<u>6,822,581,882</u>

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

(a) Kumpulan Wang Amanah Kerajaan

Kumpulan Wang Amanah Kerajaan mengakaun terimaan dari peruntukan Kerajaan dan bayaran bagi maksud tertentu mengikut Seksyen 10 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61). Kumpulan Wang Amanah Kerajaan terdiri daripada Kumpulan Wang Amanah Pembangunan dan Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan.

- (i) Kumpulan Wang Pembangunan mengakaun terimaan dan bayaran pembangunan seperti yang diperuntukkan oleh Akta Kumpulan Wang Pembangunan 1966 (Akta 406).

Terimaan utama bagi kumpulan wang ini terdiri daripada caruman dari Akaun Hasil Disatukan, pinjaman yang diambil bagi maksud pembangunan dan terimaan bayaran balik pinjaman yang dikeluarkan daripada kumpulan wang ini.

Bayaran kumpulan wang ini adalah Perbelanjaan Pembangunan secara langsung atau pinjaman.

Kumpulan Wang Pembangunan pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014 (Debit)/Kredit RM	2013 (Debit)/Kredit RM
<i>BAKI PADA 1 JANUARI</i>	3,589,672,144	3,376,602,597
TERIMAAN		
Pemberian Persekutuan	37,727,157	48,668,144
Pindahan Dari Akaun Pinjaman Disatukan	191,314,199	161,749,756
Caruman Dari Akaun Hasil Disatukan	4,000,000,000	3,300,000,000
Bayaran Balik Pinjaman Daripada Badan Berkanun Dan Lain-Lain	110,748,508	75,080,473
Pelbagai	2,189,302	10,490,401
<i>Jumlah Terimaan</i>	4,341,979,166	3,595,988,774
BAYARAN		
Perbelanjaan Pembangunan		
Langsung	3,569,735,699	3,287,697,835
Pinjaman	153,213,071	95,221,392
<i>Jumlah Bayaran</i>	3,722,948,770	3,382,919,227
<i>Lebihan/(Kurangan) Bagi Tahun</i>	<u>619,030,396</u>	<u>213,069,547</u>
BAKI KUMPULAN WANG PEMBANGUNAN PADA 31 DISEMBER	<u><u>4,208,702,540</u></u>	<u><u>3,589,672,144</u></u>

Maklumat terperinci Perbelanjaan Pembangunan dapat dirujuk di Lampiran 2 - Penyata Perbelanjaan Pembangunan bagi tahun berakhir 31 Disember 2014.

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

- (ii) Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan terdiri daripada Akaun Penyelesaian, Akaun Perniagaan, Akaun Pinjaman, Akaun Dana Kontingensi dan Akaun Amanah Pelbagai yang ditubuh di bawah Seksyen 10 Akta Tatacara Kewangan 1957 [Akta 61] bagi maksud tertentu. Sumber kewangan kumpulan wang ini adalah caruman daripada Kerajaan. Sebahagian dari kumpulan wang ini merupakan kumpulan wang pusingan manakala yang lain adalah bagi bayaran langsung.

Pelbagai Kumpulan Wang Amanah Kerajaan pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014 (Debit)/Kredit RM	2013 (Debit)/Kredit RM
AKAUN PENYELESAIAN KERAJAAN		
Akaun Semasa Antara Pentadbiran	(12,467,248)	(9,159,714)
Akaun Penyelesaian Utama Perbendaharaan	5,826,095	7,348,891
Akaun Pendahuluan Persendirian (Pegawai Awam)	108,867	94,452
<i>Jumlah Akaun Penyelesaian Kerajaan</i>	<i>(6,532,286)</i>	<i>(1,716,371)</i>
AKAUN PERNIAGAAN		
Akaun Stor Tak Teruntuk Dan Kerja	(45,289,576)	19,381,123
<i>Jumlah Akaun Perniagaan</i>	<i>(45,289,576)</i>	<i>19,381,123</i>
AKAUN PINJAMAN		
Akaun Pinjaman Pengangkutan, Komputer Dan Alat/Perkakas Isi Rumah	12,544,007	17,910,178
<i>Jumlah Akaun Pinjaman</i>	<i>12,544,007</i>	<i>17,910,178</i>
AKAUN DANA KONTINGENSI		
Akaun Dana Kontingensi	150,000,000	150,000,000
<i>Jumlah Akaun Dana Kontingensi</i>	<i>150,000,000</i>	<i>150,000,000</i>
AKAUN AMANAH PELBAGAI		
Akaun Amanah Pelbagai	1,660,928,600	1,606,691,811
<i>Jumlah Akaun Amanah Pelbagai</i>	<i>1,660,928,600</i>	<i>1,606,691,811</i>
JUMLAH PELBAGAI KUMPULAN WANG AMANAH KERAJAAN		
	1,771,650,745	1,792,266,741
AKAUN KENA BAYAR		
Akaun Kena Bayar	178,964,008	169,113,092
<i>Jumlah Akaun Kena Bayar</i>	<i>178,964,008</i>	<i>169,113,092</i>

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

(b) Kumpulan Wang Amanah Awam

Kumpulan Wang Amanah Awam mengakau terimaan dan bayaran bagi maksud tertentu mengikut akta khas atau Akta Tatacara Kewangan 1957(Akta 61). Kumpulan Wang Amanah Awam terdiri daripada Amanah Khas yang diwujudkan di bawah aktanya sendiri dan Amanah Am yang diwujudkan di bawah Seksyen 9 Akta Tatacara Kewangan 1957 (Akta 61). Sumber kewangan kumpulan wang ini adalah daripada badan-badan atau orang perseorangan untuk tujuan tertentu.

Kumpulan Wang Amanah Awam pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014 (Debit)/Kredit RM	2013 (Debit)/Kredit RM
AMANAH KHAS		
Akaun Kumpulan Wang Simpanan Pekerja-Pekerja Tak Berpencen (GEPF)	28,059,618	28,599,091
Akaun Kumpulan Wang Simpanan Guru-Guru (TPF)	4,139,549	4,030,308
Akaun Kumpulan Wang Simpanan Pekerja-Pekerja Pihak Berkua Tempatan (LAEPF)	3,723,695	3,831,647
Dana Lembaga Pengurusan Penyu	3,556,227	3,291,053
Dana Getah	11,526,550	12,736,423
Dana Kawasan Konsesi Hutan (Pemulihan Dan Pembangunan)	125,423,469	124,167,917
Dana Boya Dan Api	5,967,314	3,952,208
Dana Amanah Penyu	195,815	195,017
<i>Jumlah Amanah Khas</i>	<i>182,592,237</i>	<i>180,803,664</i>
AMANAH AM		
Akaun Wang Amanah Pelbagai	8,159,293	7,262,724
Akaun Penyelesaian Wang Amanah	11,484,342	16,448,756
<i>Jumlah Amanah Am</i>	<i>19,643,635</i>	<i>23,711,480</i>
JUMLAH KUMPULAN WANG AMANAH AWAM		
	<u>202,235,872</u>	<u>204,515,144</u>

(c) Akaun Deposit

Akaun Deposit terdiri daripada Deposit Am dan Deposit Khas. Deposit Am dan Deposit Khas adalah wang yang diterima khusus bagi sesuatu maksud di bawah undang-undang atau perjanjian dan perlu dibayar balik apabila maksud telah tercapai.

Akaun Deposit bagi setiap kategori Deposit pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014 (Debit)/Kredit RM	2013 (Debit)/Kredit RM
DEPOSIT AM		
Sekurili	37,043,494	32,561,399
Estet	7,037,274	11,573,865
Am	13,600,155	17,220,393
Tender	2,312,998	1,622,709
Jabatan-Jabatan Lain	0	1,055,504
Jabatan Akauntan Negara Sarawak	4,884,347	4,884,347
<i>Jumlah Deposit Am</i>	<i>64,878,268</i>	<i>68,918,217</i>

NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014

	<i>2014 (Debit)/Kredit RM</i>	<i>2013 (Debit)/Kredit RM</i>
DEPOSIT KHAS		
Jabatan Tanah Dan Survei	252,907,994	253,190,624
Jabatan Kerja Raya	120,025,146	107,458,577
Jabatan Pertanian	9,618,615	9,187,057
Jabatan Hutan	13,598,694	13,638,145
<i>Jumlah Deposit Khas</i>	<i>396,150,449</i>	<i>383,474,403</i>
JUMLAH AKAUN DEPOSIT	<u>461,028,717</u>	<u>452,392,620</u>

8. MEMORANDUM ASET

Memorandum Aset menunjukkan sebahagian aset kewangan Kerajaan iaitu Pinjaman Boleh Dilutut dan Pelaburan yang dikenakan kepada Perbelanjaan Mengurus atau Pembangunan, tetapi tidak dinyatakan dalam Penyata Kedudukan Kewangan.

(a) Pinjaman Boleh Dilutut

Pinjaman Boleh Dilutut adalah baki pinjaman yang diberikan oleh Kerajaan Negeri kepada Badan Berkanun, Pihak Berkuasa Tempatan, Skim Pinjaman Pelajar dan Pelbagai. Maklumat terperinci Pinjaman Boleh Dilutut dapat dirujuk di Lampiran 3 - Penyata Akaun Memorandum Pinjaman Boleh Dilutut pada 31 Disember 2014.

Pinjaman Boleh Dilutut pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	<i>Baki Belum Selesai pada 2014 RM</i>	<i>2013 RM</i>
Badan Berkanun	2,217,551,907	2,243,529,229
Pihak Berkuasa Tempatan	1,805,143	3,086,286
Skim Pinjaman Pelajar	423,430	502,337
Pelbagai	227,279,541	224,717,541
JUMLAH PINJAMAN BOLEH DITUNTUT	<u>2,447,060,021</u>	<u>2,471,835,393</u>

(b) Pelaburan

Pelaburan adalah pegangan ekuiti dalam syarikat. Maklumat terperinci Pelaburan dapat dirujuk di Lampiran 4 - Penyata Akaun Memorandum Pelaburan pada 31 Disember 2014.

Pelaburan pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	<i>Nilai Buku 2014 RM</i>	<i>2013 RM</i>
Syarikat	4,284,047,823	4,305,605,820
JUMLAH PELABURAN	<u>4,284,047,823</u>	<u>4,305,605,820</u>

**NOTA KEPADA PENYATA KEWANGAN
bagi tahun berakhir 31 Disember 2014**

9. MEMORANDUM LIABILITI

Memorandum liabiliti menunjukkan sebahagian liabiliti Kerajaan iaitu Hutang Awam yang tidak dinyatakan dalam Penyata Kedudukan Kewangan.

(a) Hutang Awam

Pada akhir tahun, hutang luar negeri dalam mata wang asing ditukar kepada nilai setara Ringgit Malaysia dengan menggunakan kadar pertukaran Bank Negara Malaysia seperti pada 31 Disember 2014.

Maklumat terperinci Hutang Awam dapat dirujuk di Lampiran 5 - Penyata Akaun Memorandum Hutang Awam pada 31 Disember 2014.

Hutang Awam pada 31 Disember 2014 adalah seperti berikut:

	2014	2013
	RM	RM
PINJAMAN		
Kerajaan Persekutuan	2,330,389,780	2,267,357,771
JUMLAH HUTANG AWAM	2,330,389,780	2,267,357,771

10. LIABILITI LUAR JANGKA

Liabiliti Luar Jangka akan menjadi liabiliti sebenar Kerajaan sekiranya entiti berkenaan gagal memenuhi obligasi perjanjian atau berlaku sesuatu peristiwa tertentu. Pada 31 Disember 2014, *back-to-back guarantee* yang diberi oleh Kerajaan Negeri kepada Kerajaan Persekutuan Malaysia untuk kemudahan kredit yang diperolehi oleh entiti-entiti korporat yang berkaitan pada tahun 2014 telah dibayar sepenuhnya (*2013 : RM98.45 juta*).

Laporan terperinci mengenai Jaminan Berkanun boleh dirujuk kepada Lampiran 6 Penyata Akaun Memorandum Jaminan Berkanun.

11. AKAUN BELUM TERIMA

Akaun Belum Terima pada 31 Disember 2014 berjumlah **RM1,042,195,808** berdasarkan rekod Kementerian/Jabatan dilaporkan sebagai maklumat tambahan, walaupun Kerajaan Negeri mengamalkan asas perakaunan tunai ubahsuai.

www.audit.gov.my

JABATAN AUDIT NEGARA MALAYSIA
No. 15, Aras 1-5
Persiaran Perdana, Presint 2
62518 wilayah persekutuan Putrajaya